

การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

ของ

ธิดิยา จตุวงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

ตุลาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

378.1981

ปี ๒๕๕๓

๓.๖

การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

ของ

ชิตติยา จตุวงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

ตุลาคม ๒๕๔๖

h ๒๒๕๕๓ ๓.๖

ชิตติยา จตุวงศ์. (2546). การศึกษาลักษณะนิสัย ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนางรงค์. ดร.สมสุข วีระพิจิตร

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะนิสัย ของคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะ
ทางการสอน จำแนกตามตัวแปร เพศ ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง และ
ภูมิลาเนา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำลังศึกษา
ในชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 245 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น
แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 49 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน อยู่ใน
ระดับมาก
2. นิสิตชายและหญิง มีลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะความเป็นครู ไม่แตกต่างกัน
ส่วนลักษณะทางการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นิสิตที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีลักษณะส่วนบุคคล
ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ไม่แตกต่างกัน
4. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีลักษณะส่วนบุคคล
แตกต่างกัน โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แตกต่างจากนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนลักษณะความเป็นครู และลักษณะ
ทางการสอน ไม่พบความแตกต่าง
5. นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงาน
สถานประกอบการเอกชน ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว เกษตรกร และอื่น ๆ มีลักษณะส่วนบุคคล
ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน แตกต่างกัน โดยนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ
เกษตรกร มีลักษณะส่วนบุคคล แตกต่างจากนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการและ
พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานสถานประกอบการเอกชน อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และ
อาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพ
เกษตรกร มีลักษณะความเป็นครู แตกต่างจากนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจ
ส่วนตัว และอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบ

อาชีพเกษตรกร มีลักษณะทางการสอน แตกต่างจากนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. นิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน แตกต่างจากนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF THE CHARACTERISTICS OF STUDENTS IN EDUCATION FACULTY,
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

AN ABSTRACT
BY
THITIYA JATUWONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education Degree in Higher Education
at Srinakharinwirot University
October 2003

THITIYA JATUWONG. (2003). *A Study of the Characteristics of Students in Education Faculty, Srinakharinwirot University*. Master Thesis, M.Ed. (Higher Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Dr.Achara Whattananarong, Dr.Somsuke Terapigitttra.

The purposes of this study were to investigate and to compare the characteristics of students in Education Faculty at Srinakharinwirot University in three aspects : personality, teacher characteristic, and teaching characteristic; and to compare the characteristics of students in each of the three aspects among the students with different gender, class level, academic achievement, parent's occupation, and hometown. The samples of the study consisted of 245 second year, third year, and fourth year students in Education Faculty at Srinakharinwirot University. The instrument used in collecting data was a five – rating scale questionnaire with 49 items. Arithmetic mean, standard deviation, t – test, one – way analysis of variance statistic and Scheffe's test were used for data analysis.

The results revealed that :

1. The students rated their personality, teacher characteristics and teaching characteristics at a high level.
2. There was no significant difference between male and female students in personality and teacher characteristics, but there was a significant difference in teaching characteristics at the level of .05.
3. There was no significant difference among the second year, the third year, and the fourth year students in each characteristic.
4. There was a significant difference between the students who had high academic achievement and the ones who had medium academic achievement in personality at the level of .05, but there was no significant difference among the students who had high academic achievement, the students who had medium academic achievement and the ones who had low academic achievement in teacher characteristics and teaching characteristics.

5. There was a significant difference between the students whose parents were agriculturists and the ones whose parents were government and public enterprise officials, employees, trade or businessmen and the other in personality, teachers characteristics and teaching characteristics at the level of .05. There was a significant difference between the students whose parents were agriculturists and the ones whose parents were government and public enterprise officials, employees, trade or businessmen and the other in personality, and there was a significant difference between the students whose parents were agriculturists and the ones whose parents to trade or business and the other in teacher characteristics at the level of .05. Moreover, there was a significant difference between the students whose parents were agriculturists and the ones whose parents were trade or businessmen in teaching characteristics at the level of .05.

6. There was a significant difference between the students who were in Bangkok Metropolis and the ones who were from the rural areas in personality, teacher and teaching characteristics at the level of .05.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ของ

นางสาวธิดิยา จตุวงศ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หนะวานนท์)

วันที่ .. เดือน ตุลาคม พ.ศ.2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนางรงค์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สมสุข ธีระพิจิตร)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร.จารุวรรณ สกุลคุด)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์และความกรุณาอย่างสูงของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์ และ ดร.สมสุข ชีระพิจิตร ผู้เป็นประธานและกรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ให้แนวคิด ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง สำนวน ภาษา ตลอดจนวิธีการเขียนด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ สุธรรมรักษ์ และ ดร.จารุวรรณ สกุลคุ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งได้ให้คำแนะนำ ในการแก้ไขข้อบกพร่อง ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม ดร. สุพร ตั้งสมวรพงษ์ ดร.จารุวรรณ สกุลคุ และ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ภาควิชาการอุดมศึกษาทุกท่าน และเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาการอุดมศึกษา ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้กำลังใจในการวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่น้อง ที่คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในสิ่งต่าง ๆ ที่สนับสนุนต่อการทำวิจัย และที่สำคัญ ขอขอบคุณพระเจ้าที่อยู่เบื้องหลังตลอดในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
	ความสำคัญของการวิจัย	5
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
	ตัวแปรที่ศึกษา	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
	สมมุติฐานในการวิจัย	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสิตนักศึกษา.....	10
	ลักษณะนิสิตนักศึกษา	10
	ความหมายของนิสิตนักศึกษา.....	10
	ลักษณะของนิสิตนักศึกษาตามขั้นพัฒนาการ.....	10
	ความแตกต่างระหว่างบุคคล.....	12
	ลักษณะการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย	13
	การพัฒนาลักษณะนิสิตนักศึกษา	17
	ความหมายของการพัฒนานิสิตนักศึกษา.....	17
	เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา.....	18
	ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา.....	21
	แนวทางการพัฒนาลักษณะนิสิตนักศึกษาศึกษาศาสตร์.....	24
	แนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษา.....	24
	ลักษณะของนิสิตนักศึกษาศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์	26
	ลักษณะบัณฑิตศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์	29
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษา.....	32
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู	36
	คุณลักษณะของวิชาชีพครู	36
	การเรียนการสอนวิชาชีพครู.....	40
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู	43

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
	การเก็บรวบรวมข้อมูล
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....
	วิธีการดำเนินการวิจัย
	การวิเคราะห์ข้อมูล
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
	อภิปรายผล
	ข้อเสนอแนะ
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก.....	89
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม	90
ภาคผนวก ข หนังสือแนะนำและแบบสอบถาม	92
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม.....	102
ประวัติย่อผู้วิจัย	106

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี และเพศ.....	46
2	จำนวนและคำร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรอิสระ.....	52
3	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู เป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน.....	53
4	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล โดยรวมและเป็นรายข้อ.....	54
5	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะความเป็นครู โดยรวมและเป็นรายข้อ.....	55
6	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะทางการสอน โดยรวมและเป็นรายข้อ.....	56
7	ค่าคะแนนเฉลี่ยของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามเพศ.....	57
8	เปรียบเทียบลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามเพศ.....	58
9	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามชั้นปี.....	58
10	เปรียบเทียบลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามชั้นปี.....	59
11	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน	59
	จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	
12	เปรียบเทียบลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
	ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	60
13	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่.....	60
14	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง.....	61
15	เปรียบเทียบลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง.....	62
16	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง เป็นรายคู่.....	63
17	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะความเป็นครู จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง เป็นรายคู่.....	63
18	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง เป็นรายคู่.....	64
19	ค่าคะแนนเฉลี่ยของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามภูมิสำเนา.....	64
20	เปรียบเทียบลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามภูมิสำเนา.....	65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประชากรของประเทศให้เป็นคนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างครบถ้วน ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแนวพระราชดำริ เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2520 ความว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ” จากแนวพระราชดำริข้างต้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาเป็นเสมือนหนึ่งเครื่องมือที่ใช้ช่วยสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างครบถ้วนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา กล่าวคือการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ การพัฒนาการใช้ความคิด และสติปัญญาของประชาชน การปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของประชาชนให้อยู่ในวิถีทางที่ถูกที่ควร การสร้างทัศนคติค่านิยมที่ถูกต้อง เอื้อต่อการพัฒนาตนเองและประเทศชาติ และการสร้างมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรมในชีวิตของผู้เรียน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543 : 20 – 21) ครูเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จในการศึกษาของชาติ และมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาผู้เรียนให้ทันกระแสโลกาภิวัตน์ (ชานาญ อริยะกุล. 2541 : 5 – 11) สอดคล้องกับที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543 : 1 – 2) กล่าวว่า ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นับเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ ที่จะทำให้สถานศึกษาต่าง ๆ สามารถทำหน้าที่สร้างและผลิตบุคลากรให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นกระบวนการคัดสรรและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ

ดิเรก พรสีมา (2542 : 10) กล่าวว่า ครู คือ ผู้กำหนดคุณภาพประชากรในสังคม และคุณภาพประชากรในสังคม คือตัวพยากรณ์ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม วิชาชีพครูจึงควรเป็นที่ยอมรับของคนเก่ง คนดี สามารถเป็นต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตน การดำรงชีวิต และการชี้นำสังคมไปในทางที่เหมาะสม และจุฑารัตน์ บวรสิน (2543) ให้ความสำคัญของอาชีพครูว่า บุคคลที่จะเป็นครูที่สมบูรณ์แบบจะต้องเป็นคนที่มีความรู้เฉพาะกว่าบุคคลที่อยู่ในวิชาชีพอื่น ๆ โดยทั่วไป ด้วยเหตุผลที่ครูคือผู้ที่ปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพของความเป็นคนให้กับเด็ก ๆ ที่จะเติบโตเป็นเจ้าของประเทศ และเป็นหน่วยของประชาคมโลกในวันหน้า ดังนั้นการพัฒนาเพื่อให้บุคคลได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ

พิเศษเพื่อความเป็นครูจึงเป็นสิ่งสำคัญ คุณลักษณะพิเศษของความเป็นครู คือ ความเป็นคนเก่ง ดี และมีคุณธรรม

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2542 : 47 – 51) ได้สรุปการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี ที่พึงประสงค์ของสังคม จากการวิจัยต่าง ๆ ได้ดังนี้ (1) คุณลักษณะทางด้านส่วนบุคคล คือ ความประพฤติดี มีความรู้ในวิธีสอนดี มีสุขภาพกายดี มีสุขภาพจิตดี บุคลิกภาพดี มีความตรงต่อเวลา มีเจตคติที่ดีต่อศิษย์ และมีความสามารถในการพูดและการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง (2) คุณลักษณะทางด้านวิชาการและงานครู ได้แก่ การรอบรู้วิทยาการกว้างขวาง มีความรู้ในวิชาที่สอนดี มีความรู้ในวิธีสอนดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความสามารถในการปรับบทบาทเรียนให้กับนักเรียน มีความเข้าใจศิษย์ และมีความสามารถในการใช้กลวิธีการสอนต่าง ๆ (3) คุณลักษณะทางด้านสังคม อาจจำแนกดังนี้ สัมพันธภาพที่ดีกับศิษย์ สัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนครู สัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครอง และสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลทั่วไปในชุมชนและท้องถิ่น ฉะนั้นลักษณะของครูที่ดีหรือลักษณะที่ดีของครูนั้นก็คือ คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะสำหรับวิชาชีพครูนั่นเอง

ในการผลิตบัณฑิตครูให้มีความรู้ ความสามารถเป็นที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติ โดยมีความเป็นเลิศทั้งทางด้านวิชาการ มีความเป็นสากลในเชิงความคิด เป็นผู้รู้ในศาสตร์ที่ตนเองสนใจเล่าเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ และให้เป็นบัณฑิตที่สังคมและประเทศชาติต้องการในอนาคต จะต้องประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรมในด้านวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความเสียสละ รู้จักประหยัดโดยยึดหลักความเป็นอยู่แบบพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช สามารถใช้สติปัญญาและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นในการผลิตครูจึงควรต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และปลูกฝังคุณธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตั้งแต่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา โดยสถาบันที่ผลิตบัณฑิตครู ไม่ทำหน้าที่เพียงถ่ายทอดความรู้ที่เป็นทักษะวิชาชีพให้แก่บัณฑิตนักศึกษาอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องมีหน้าที่สร้างให้นักศึกษามีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ฝึกให้เรียนรู้จากสิ่งรอบตัวและแหล่งต่าง ๆ มากขึ้น ให้สามารถวิเคราะห์วิจารณ์ มองเห็นปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้ นอกจากนี้ควรพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ และเข้าใจถึงบทบาทของตนเองที่จะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถเข้าสังคมรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม รับผิดชอบต่อการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้และเสริมสร้างความมั่งคั่งทางปัญญาอยู่เสมอ ที่กล่าวมานี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงรูปลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์นั่นเอง ศึกษาศาสตร์จึงเป็นศาสตร์อีกสาขาหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และนิสิตนักศึกษาศึกษาศาสตร์จำเป็นต้องได้รับ

การพัฒนาและเสริมสร้างจากสถาบันผลิตครู ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ (ธีรศักดิ์ อัครบวร. 2542 : 57)

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543 : 48 – 52) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาศึกษาศาสตร์ อาจจะต้องได้รับการพัฒนามากกว่านิสิตนักศึกษาในศาสตร์สาขาอื่น ๆ เพราะเป็นอาชีพที่ต้องเสียสละ อดทน แต่ได้รับผลตอบแทนน้อยเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ๆ นอกจากนั้นยังได้รับการคาดหวังจากสังคมสูง ทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้ และให้มีความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม ลักษณะนิสิตนักศึกษาศึกษาศาสตร์ที่สังคมคาดหวังคือ เป็นผู้รอบรู้ในวิทยาการต่าง ๆ อันจะทำให้สามารถถ่ายทอดวิชานั้น ๆ ไปสู่ผู้เรียนได้ ดังนั้น ครูต้องมีความรู้ดีในเรื่องที่สอน เมื่อมีศาสตร์แล้วก็ต้องมีการถ่ายทอดควบคู่กันไปด้วย การรับบทบาทหน้าที่ของผู้ให้ เปี่ยมด้วยเมตตา การรู้จักผู้เรียนเข้าใจผู้เรียน มีบุคลิกภาพที่จูงใจให้ผู้เรียนเชื่อถือ เคารพ ศรัทธา ลักษณะดังกล่าวอาจสรุปได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (1) ลักษณะส่วนบุคคล คือ ต้องมีลักษณะของบุคคลที่สังคมทั่วไปยอมรับ ได้แก่ การทำหน้าที่ของตนเองอย่างครบถ้วน การทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม การมีเป้าหมายชีวิตที่ดี มีคุณธรรม รู้จักบุญคุณผู้อื่น รู้จักกาลเทศะ การอดทนและอดกลั้น (2) ลักษณะความเป็นครู คือ มีความเมตตา คือ มีจิตสำนึกให้ มีความปรารถนาที่จะช่วยผู้อื่นให้ได้รับความเจริญรุ่งเรือง มีความเป็นผู้ให้มากกว่าผู้คิดเอาประโยชน์มาสู่ตนเอง มีความพอใจที่จะพัฒนาคน มีความสมถะ รักชีวิตที่เรียบง่าย มัธยัสถ์ ไม่หวังความร่ำรวยทางทรัพย์สิน (3) ลักษณะทางการสอน คือ มีลักษณะทางการสอนที่ดี เช่น มีบุคลิกภาพที่ดี น่าเชื่อถือ มีบุคลิกภาพที่มั่นคงเสมอต้นเสมอปลาย มีศาสตร์การสอน รู้วิธีการสอนหลายรูปแบบ รู้วิธีวัดผล มีความใฝ่รู้ และต้องศึกษาหาความรู้ตลอดไป

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถือกำเนิดจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา โดยเริ่มต้นจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการตั้งขึ้น ณ ถนนประสานมิตร ซอยสุขุมวิท 23 เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2492 เปิดรับนักเรียนที่จบ มัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาตามหลักสูตร 3 ปี เมื่อสำเร็จแล้วได้รับวุฒิ ป.ป. (ประกาศนียบัตรครูประถม) และหากเรียนต่ออีก 2 ปี เมื่อสำเร็จแล้วจะได้รับวุฒิ ป.ม. (ประกาศนียบัตรครูมัธยม) ซึ่งเป็นวุฒิสถิตสำหรับการประกอบวิชาชีพครูในขณะนั้น จึงทำให้ผู้รักการศึกษาต้องการความก้าวหน้าในชีวิต ต้องขวนขวายไปเรียนวิชาอื่นเพื่อให้ได้ปริญญาบัตร ต่อมาศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นเพื่อให้เปิดสอนถึงระดับปริญญา โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงจึงได้รับการสถาปนาเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาเมื่อปี พ.ศ.2496 และได้ตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษาประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2497 วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนนิสิตที่จะไปเป็น ครู อาจารย์ ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนให้บริการจัดการฝึกอบรมวิทยาการการเรียนการสอนสาขาต่าง ๆ ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาในขณะนั้นปัจจุบันเป็นผู้บริหารวิชาการและเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การ

เรียนการสอนของประเทศเป็นจำนวนมาก จนในที่สุดเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยโดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานนามว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ใช้อักษรย่อว่า “มศว” วิทยาลัยวิชาการศึกษา จึงเป็น ต้นกำเนิดของคณะศึกษาศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถือเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกที่ยกระดับการศึกษาของครูจนถึงระดับปริญญาเอก (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2545 : 11 – 12) จะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นสถาบัน ที่สำคัญในการผลิตครู ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และในกระบวนการผลิตครู ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญยิ่งประเด็นหนึ่งคือ นิสิตนักศึกษา เพราะนิสิตนักศึกษาศึกษาศาสตร์เป็นตัวป้อนที่สำคัญ เพื่อเป็นผลิตผลทางการศึกษาซึ่งต้องผ่านการพัฒนาด้านกระบวนการคัดสรรคนเข้าเรียน กระบวนการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ วิชาชีพครู การจัดแหล่งวิทยาการ ระบบกิจการนิสิตนักศึกษาและด้านต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งบัณฑิตครูที่พึงประสงค์

สภาพของสังคมในปัจจุบันทำให้นิสิตนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางดีและไม่ดี ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันผลิตครูจำนวน 100 กว่าท่าน ในการสัมมนาผู้บริหารอุดมศึกษา เกี่ยวกับข้อบกพร่องของนิสิตนักศึกษาศึกษาศาสตร์ คุรุศาสตร์พบว่า นิสิตนักศึกษาในสถาบันผลิตครู มีคุณลักษณะที่ผู้บริหารเห็นตรงกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้ ด้านของลักษณะส่วนบุคคล นิสิตนักศึกษามีลักษณะที่สุภาพเรียบร้อย อ่อนโยน ว่องไว เชื่อฟังครูอาจารย์ มีมนุษยสัมพันธ์และอดทน ซึ่งเป็นข้อดีที่พบในนิสิตนักศึกษาครู ส่วนข้อบกพร่องที่พบคือ นิสิต นักศึกษาขาดความกระตือรือร้น อารมณ์ร้อน โกรธง่าย ส่วนด้านลักษณะความเป็นครูและลักษณะทางการสอน ข้อบกพร่องที่พบส่วนใหญ่คือ ไม่กล้าแสดงออก ด้อยวิชา ไม่ใฝ่รู้ ไม่รู้ศาสตร์แห่ง การสอนและขาดการเป็นผู้นำ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2543 : 52 – 53) และจากการสัมภาษณ์นิสิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เกี่ยวกับคุณลักษณะของนิสิต พบว่า ด้านลักษณะส่วนบุคคล นิสิตมีความเป็นกันเอง มีอัธยาศัยดี รู้จักกาลเทศะ แต่ยังขาดเป้าหมายของชีวิต เรียนเพื่อใบปริญญาและมีงานทำ แต่ไม่ได้มีเป้าหมายหลักเพื่อการพัฒนาสังคม (กมลมาศ อินแดง, กรรณิการ์ ดุ้ยสาน, อลงกรณ์ แผงไทสงค์, สัมภาษณ์. 2545) ด้านลักษณะความเป็นครู พบว่านิสิตส่วนน้อยที่มีความต้องการที่จะพัฒนาคน ไม่หวังความร่ำรวย และเป็นผู้ขาดอุดมการณ์ ส่วนด้านลักษณะทางการสอน พบว่านิสิตบุคลิกภาพที่ไม่มั่นคง ขาดความระมัดระวังในการแสดงออกทางสีหน้าและคำพูด ขาดความกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้ แหล่งความรู้ที่ได้รับส่วนใหญ่อยู่ในชั้นเรียน และนิสิตยังขาดวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่ กว้างไกล (คันสนีย์ ข่ายแก้ว, วิสาสินี ศรีพันธ์, ภาณุพงศ์ ชะวากันท์, รวีวรรณ หิรัญสุนทร, สัมภาษณ์. 2545) จากข้อมูลต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลักษณะของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และ

ลักษณะทางการสอน เพราะการที่จะกำหนดนโยบายแนวทางการจัดการเรียนการสอน และ รูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้สภาพเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษามีลักษณะอย่างไร ซึ่งนิสิตนักศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยนำเข้าที่มีความสำคัญ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ เพื่อนำมาซึ่งการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาให้นิสิตจบการศึกษาออกไปเป็นบัณฑิตครูที่พึงประสงค์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตาม เพศ ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครองและภูมิสำเนา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่จะนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนดำเนินการปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสม เพื่ออำนวยให้นิสิตได้สามารถพัฒนาทักษะของตนเองสู่การเป็นบัณฑิตครูที่พึงประสงค์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 674 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น
 - 1.1 เพศ ได้แก่
 - 1.1.1 เพศชาย
 - 1.1.2 เพศหญิง

1.2 ชั้นปี แบ่งเป็น

1.2.1 ชั้นปีที่ 2

1.2.2 ชั้นปีที่ 3

1.2.3 ชั้นปีที่ 4

1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

1.3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง

1.3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

1.4 อาชีพของผู้ปกครอง แบ่งเป็น

1.4.1 ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ

1.4.2 พนักงานสถานประกอบการเอกชน

1.4.3 ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว

1.4.4 เกษตรกร

1.4.5 อื่น ๆ

1.5 ภูมิลำเนา

1.5.1 กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

1.5.2 ต่างจังหวัด

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านลักษณะส่วนบุคคล

2.2 ด้านลักษณะความเป็นครู

2.3 ด้านลักษณะทางการสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ลักษณะนิสัย ในการวิจัยนี้หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมหรือการกระทำของ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่แสดงออกทั้งในและนอกห้องเรียน ขณะที่มีสถานภาพเป็นนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งในการ ศึกษาลักษณะครั้งนี้ จำแนกลักษณะนิสัยออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ลักษณะส่วนบุคคล

หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกโดยทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การทำประโยชน์ต่อส่วนรวม การทำหน้าที่ของตนเอง การใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า การมี เป้าหมายชีวิต การมีคุณธรรม การวางตัว และการใช้อารมณ์อย่างเหมาะสม รู้จักอดทน อดกลั้น การรู้จักกาลเทศะ การรู้จักบุญคุณคน มีโลกทัศน์กว้างไกล และมีวินัยในตนเอง

1.2 ลักษณะความเป็นครู

หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรม หรือการกระทำที่แสดงออกเกี่ยวกับอาชีพ ครู ได้แก่ ความเมตตา ความมีจิตใจที่ต้องการพัฒนาคน ความศรัทธาในการเป็นครู มีความเป็น ผู้นำ สามารถทำการอบรม แนะนำ และปกครองคนได้เป็นอย่างดี พอใจที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นเป็นที่ตั้ง เป็นผู้ที่มีความพอเพียง รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ทำหน้าที่รับผิดชอบอย่างดีที่สุด มีความเป็นประชาธิปไตย มีเหตุผล เข้าใจในความแตกต่างของ บุคคล เข้าใจความรู้สึกของบุคคล มีความอดทนต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ให้ความสนใจและเอาใจใส่ บุคคลอย่างเท่าเทียมกัน สามารถเก็บอารมณ์ความรู้สึกได้ดี ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาปรับปรุงตนเองและมีนิสัยรักการเรียนรู้

1.3 ลักษณะทางการสอน

หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกเกี่ยวกับการสอน ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่สอน มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สามารถคิดประดิษฐ์หรือปรับปรุงสื่อการสอน สามารถเลือกใช้เครื่องมือและ สื่อการสอนต่าง ๆ ทำการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สามารถปฏิบัติ การสอนได้หลากหลายวิธี มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ การบรรยาย การยกตัวอย่าง สามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการตั้งคำถามและเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนซักถามปัญหา รวมทั้งสามารถตอบคำถามได้ชัดเจน และมีความสามารถในการสร้าง บรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน

2. นิสิต ในการวิจัยนี้หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2545

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่เป็นระดับคะแนนเฉลี่ย (Grade Point Average) ของทุกวิชา นับตั้งแต่เริ่มเรียนในภาคเรียนที่ 1 ของชั้นปีที่ 1 จนถึงที่สุดภาคการศึกษาที่ 1 ของปีการศึกษา 2545 โดยแบ่งเป็น

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.26 หรือเท่ากับ 2.25

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.26 - 2.74

3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.75 ขึ้นไป

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นิสิตชายและหญิง มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอนแตกต่างกัน
2. นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอนแตกต่างกัน
3. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอนแตกต่างกัน
4. นิสิตที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอนแตกต่างกัน
5. นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอนแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ มุ่งที่จะศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยนักศึกษา
 - 1.1 ลักษณะของนิสัยนักศึกษา
 - 1.1.1 ความหมายของนิสัยนักศึกษา
 - 1.1.2 ลักษณะของนิสัยนักศึกษาตามขั้นตอนพัฒนาการ
 - 1.1.3 ลักษณะการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย
 - 1.2 การพัฒนาลักษณะนิสัยนักศึกษา
 - 1.2.1 ความหมายของการพัฒนานิสัยนักศึกษา
 - 1.2.2 เป้าหมายในการพัฒนานิสัยนักศึกษา
 - 1.2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสัยนักศึกษา
 - 1.3 แนวทางการพัฒนาลักษณะนิสัยนักศึกษาศึกษาศาสตร์
 - 1.3.1 แนวทางในการพัฒนานิสัยนักศึกษา
 - 1.3.2 ลักษณะนิสัยนักศึกษาศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์
 - 1.3.3 ลักษณะบัณฑิตศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์
 - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยนักศึกษา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู
 - 2.1 คุณลักษณะของวิชาชีพครู
 - 2.2 การเรียนการสอนวิชาชีพครู
 - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสิตนักศึกษา

1.1 ลักษณะของนิสิตนักศึกษา

1.1.1 ความหมายของนิสิตนักศึกษา

คำที่ใช้เรียกผู้ที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้นมีอยู่หลายคำ แต่ที่ใช้กันมากมี 3 คำ คือ คำว่า นักศึกษา นิสิต และนิสิตนักศึกษา ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า College Student คำว่า "นักศึกษา" นั้น มาנית มาניתเจริญ (สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 69; อ้างอิงจาก มาנית มาניתเจริญ. 2514) ได้ให้ความหมายได้ว่า "นักเรียน หรือผู้เฝ้าหาความรู้" ส่วนคำว่า "นิสิต" นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า "ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยบางแห่ง ศิษย์ที่เล่าเรียนอยู่ในสำนัก ผู้อาศัย" จะเห็นได้ว่าความหมายของคำว่า นิสิต และนักศึกษานั้น มีความใกล้เคียงกัน แต่การนำไปใช้นั้นมีความแตกต่างกัน คำว่า "นิสิต" เดิมใช้เรียกผู้ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย 3 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ต่อมาเมื่อวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2 แห่ง ได้รับการสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัย คือ วิทยาเขตพิษณุโลก สถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยนเรศวร และวิทยาเขตบางแสน สถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา จึงทำให้มหาวิทยาลัยที่เรียกผู้เรียนว่า "นิสิต" มี 5 แห่ง ส่วนคำว่า "นักศึกษา" นั้น ใช้เรียกผู้ที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปทั้งของรัฐและของเอกชน นอกเหนือจาก 5 สถาบันที่ได้กล่าวมาแล้ว สำหรับคำว่า "นิสิตนักศึกษา" เป็นคำที่ใช้เรียกผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา เช่นเดียวกันกับคำว่า "นักศึกษา" แต่เพื่อให้สามารถกินความครอบคลุมทั้งคำว่า "นิสิต" และ "นักศึกษา" (สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 69 – 70)

1.1.2 ลักษณะของนิสิตนักศึกษาตามขั้นพัฒนาการ

สำเนา ขจรศิลป์ (2537 : 72 – 77) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิสิตนักศึกษาตามขั้นพัฒนาว่า นักศึกษาโดยทั่วไปเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เมื่ออายุ 17 – 19 ปี ต้องใช้เวลาศึกษาจนครบหลักสูตรปริญญาตรีอย่างน้อย 4 ปี นักศึกษาส่วนใหญ่ จึงอยู่ในช่วงอายุ 17 – 22 ปี ในช่วงอายุดังกล่าว เมื่อพิจารณาทางพัฒนาการของวัยแล้ว นักศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และเริ่มเข้าสู่วัยหนุ่มสาว หรือ วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่ต่อเนื่องจาก "เด็ก" สู่ "ผู้ใหญ่" เป็นระยะที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย และจิตใจต่อจากวัยรุ่น จึงเป็นวัยที่มีความสับสนช่วงหนึ่ง ซึ่งมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาการทางกาย

การเจริญเติบโตของบุคคลในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นนี้ เป็นช่วงที่บุคคลที่มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว ทั้งน้ำหนัก และส่วนสูง บุคลิกลักษณะที่ดูเคอะเขินในระยะแรก ๆ จะเริ่มเข้าที่เข้าทางขึ้น ใบหน้ามักมีสิวขึ้น อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนในร่างกาย สายตาใช้การได้ดีมากกว่าวัยเด็ก ผู้ชายมักจะมีลูกกระเดือกเห็นได้ชัดเจน อวัยวะเพศจะเจริญเต็มที่ กระดูกจะหยุดการเจริญเติบโต เมื่อมีอายุประมาณ 18 ปี สำหรับผู้หญิง และ 19 ปี สำหรับผู้ชาย กล้ามเนื้อตามส่วนต่าง ๆ เช่น แขน ขา หน้าอก จะเจริญเติบโตเต็มที่เมื่อมีอายุประมาณ 19 ถึง 20 ปี ในช่วงแรกของวัยนี้ คือเมื่อบุคคลมีอายุ 17 – 19 ปี ถ้าได้รับการเอาใจใส่ในเรื่องอาหาร การออกกำลังกาย และการพักผ่อน จะช่วยให้ร่างกายได้รับการพัฒนาสมบูรณ์ที่สุด สถาบันอุดมศึกษา จึงควรจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ จัดที่จำหน่ายอาหารที่สะอาด มีคุณภาพดี และราคาไม่แพงให้แก่ นิสิตนักศึกษา จัดบริการอนามัย เพื่อการป้องกัน รักษา และส่งเสริมสุขภาพของนิสิตนักศึกษา ก็จะช่วยให้อาการทางร่างกายของนิสิตนักศึกษา มีความสมบูรณ์ถึงที่สุด

2. พัฒนาการทางอารมณ์

ในวัยรุ่นตอนต้น บุคคลมักจะมีอารมณ์รุนแรงแทบทุกชนิด เช่น โกรธ รัก กลัว และไม่ให้อภัย เป็นต้น และมักจะมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์บ่อยครั้ง จนขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งเกิดจากสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และสภาพแวดล้อมทางสังคม ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย หรือผู้ใหญ่ตอนต้นจะมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ที่ดีขึ้น แต่อารมณ์ที่วัยรุ่นตอนปลายยังมักแสดงออก เช่น อารมณ์โกรธเมื่อมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้น ในวัยนี้จะเกิดการเรียนรู้ที่จะอดกลั้นอารมณ์โกรธ จึงทำให้มีอารมณ์โกรธตกค้างนานกว่าบุคคลในวัยรุ่นตอนต้น อารมณ์ที่มักมีปัญหาเกิดขึ้นในช่วงวัยนี้อีกสองประการ คือ ความตึงเครียด และความวิตกกังวล ความตึงเครียดนั้นจะเริ่มเกิดกับบุคคลในวัยรุ่นตอนปลาย เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ถ้าปัญหามีมากก็จะก่อให้เกิดความตึงเครียดมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ยังก่อให้เกิดความวิตกกังวล ซึ่งจะมีมากขึ้นในวัยนี้ นอกจากนั้น ความรู้สึกที่ไม่ทัดเทียมกับคนอื่นทางด้านส่วนตัวและทางด้านสังคม ยังเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้บุคคลวัยนี้เกิดความวิตกกังวลด้วย จึงมีความจำเป็นต้องช่วยส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาเกิดพัฒนาการทางด้านอารมณ์ จนมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ สามารถรับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตนเองได้ มีความ มั่นคงทางจิตใจและอารมณ์

3. พัฒนาการทางสังคม

วัยรุ่นตอนปลาย เป็นช่วงวัยที่ชอบทำงานเป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองด้วยกันก็ชอบอิสระ เริ่มหาประสบการณ์ใหม่ ๆ การคบเพื่อนโดยทั่วไปจะเลือกคบเพื่อนที่มีบางสิ่งบางอย่างคล้าย ๆ กัน เช่น มาจากท้องถิ่นเดียวกัน อยู่คณะวิชาเดียวกัน ในวัยนี้ส่วนมากจะใช้เวลาร่วมกับเพื่อนต่างเพศมากกว่าการคบเพื่อนเพศเดียวกัน วัยรุ่นตอนปลายมีประสบการณ์ทางสังคมพอสมควร จึงพอเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในสังคม มีความระมัดระวังเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อตนเองมากขึ้น สามารถมองเห็นการปรับปรุงตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมในแง่ที่ตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น นอกจากทักษะทางสังคมที่ได้กล่าวมาแล้ว บุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายควรได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการที่เกี่ยวกับทักษะในการปรับตัว ความจริงใจ ความสนใจ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การนับถือตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงตำแหน่ง และบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของสังคม เป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับกิจกรรมและแนวปฏิบัติของกลุ่มและของสังคม เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

วัยรุ่นตอนปลาย เป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทางสมองสูงสุด จึงเป็นวัยที่มีความสามารถหลายอย่าง มีความสามารถในการจำได้ดี มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทั้งทางรูปธรรมและนามธรรมได้ดี จึงเป็นวัยที่มีความเหมาะสมในการศึกษาเล่าเรียนวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับวัยผู้ใหญ่แล้ว วัยรุ่นตอนปลายยังมีประสบการณ์ไม่มาก การคิดวิเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ จึงยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าวัยผู้ใหญ่

1.1.3 ความแตกต่างระหว่างบุคคล

ถึงแม้ว่านิสิตนักศึกษาซึ่งอยู่ในวัยรุ่นตอนปลายเหมือนกัน ศึกษาอยู่ในสถาบันเดียวกัน อยู่ในคณะวิชาเดียวกัน หรืออยู่ในสาขาวิชาเดียวกัน นักศึกษาแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันหลายด้าน เช่น ด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย เจตคติ และระดับคุณธรรม เป็นต้น ความแตกต่างดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ (สำเนาวิ ขจรศิลป์. 2537 : 77 – 79)

1. เกิดจากพันธุกรรม ซึ่งเด็กได้รับการถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ มาจากบิดามารดา ซึ่งมีความแตกต่างกัน
2. เกิดจากสภาพแวดล้อมของเด็กแต่ละคน ซึ่งย่อมมีความแตกต่างกัน สภาพแวดล้อมที่สำคัญของเด็ก ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และสังคม สภาพแวดล้อมที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็ก คือ ครอบครัว ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก บางครอบครัวอาจมีความพร้อมทั้งในด้านทรัพย์สินเงินทอง และความรู้ในการเลี้ยงดูเด็ก จึงสามารถให้ความรักความอบอุ่น และดูแลส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ส่วนการขาดปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพ

ขาดความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็ก และปัญหาการหย่าร้างในครอบครัว จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเด็กหลายประการ ซึ่งทำให้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กไม่ดีเท่าที่ควร และอาจทำให้เป็นเด็กมีปัญหา เมื่อเด็กเข้าศึกษาในโรงเรียนทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา โรงเรียนก็มีความแตกต่างกัน โรงเรียนบางแห่งอาจมีความพร้อมทั้งในด้านครู อาจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถ มีอุปกรณ์งบประมาณ และสถานที่ที่ดีที่สามารถให้การศึกษามีคุณภาพดีแก่เด็ก แต่บางโรงเรียนอาจไม่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน จึงไม่สามารถให้การศึกษที่ดีแก่เด็กได้ นอกจากนั้น สังคมในภาคต่าง ๆ ก็ยังมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะสังคมชนบท ก็ย่อมต่างจากสังคมเมืองมาก สภาพแวดล้อมในสังคม เป็นทั้งสิ่งที่ส่งเสริม และสิ่งทำลายพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็ก เมื่อเด็กแต่ละคนอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่ต่างกัน ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนที่ต่างกัน และอยู่ในสังคมที่ต่างกัน จึงทำให้เด็กซึ่งกำลังเจริญเติบโตเป็นวัยรุ่นที่มีความแตกต่างกันหลาย ๆ ด้านด้วยกัน

การคัดเลือกนิสิตนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาในสถาบันต่าง ๆ โดยการสอบคัดเลือก ก็เป็นการทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านสติปัญญา และทักษะในการศึกษาเล่าเรียนของนิสิตนักศึกษาในสถาบัน และในคณะวิชาต่าง ๆ สถาบันที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ก็สามารถคัดเลือกนิสิตนักศึกษาที่มีระดับสติปัญญา และทักษะในการศึกษาเล่าเรียนที่ดีได้ดีกว่าสถาบันที่ไม่มีชื่อเสียง ทำนองเดียวกัน สาขาวิชาหรือคณะวิชาที่เป็นที่นิยม เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ และคณะนิเทศศาสตร์ก็สามารถคัดเลือกนิสิตนักศึกษาที่มีระดับสติปัญญา และทักษะในการศึกษา ตลอดจนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการศึกษาเล่าเรียนได้ดีกว่าคณะวิชาอื่น ๆ (สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 78)

ความแตกต่างของนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหารการศึกษา อาจารย์ และบุคลากรฝ่ายกิจการนักศึกษา ซึ่งต้องทราบความแตกต่างของนิสิตนักศึกษาดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษา การสอนและการพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลดีตามความมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษา (สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 79)

1.1.4 ลักษณะการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญในด้านการศึกษามาก มีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ประมาณ 3,000 แห่ง มหาวิทยาลัยหลายแห่ง เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญ ในด้านกิจการนิสิตนักศึกษานั้น ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไว้มากมาย หลายแง่หลายมุม นักวิจัยหลายท่านได้เสนอรูปแบบ (Models) สมมติฐาน (Hypotheses) และทฤษฎี (Theories) ไว้เพื่อการศึกษาและการทำงาน สำหรับลักษณะการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษานั้น ได้มีผู้เสนอรูปแบบไว้หลายรูปแบบซึ่งเป็นที่นิยม และใกล้เคียงกับรูปแบบการ

ใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษาในประเทศไทยมากที่สุด คือรูปแบบของ คลาค และ โทรว (ทองเรียน อมรัชกุล, 2525; อ้างอิงจาก The Clark and Trow Subculture Model) ซึ่งได้แบ่งนิสิตนักศึกษาเป็น 4 กลุ่มคือ

1. กลุ่มสนใจวิชาการ (Academic Subculture)

นิสิตศึกษากลุ่มนี้มีความสนใจใฝ่ศึกษาในวิชาการ และต้องการเรียนให้ได้คะแนนดี ได้เกียรตินิยม ได้ศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา มีความมุ่งมั่นเพื่อประกอบอาชีพ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย หรือ นักวิชาการ เวลาส่วนใหญ่ของนิสิตศึกษากลุ่มนี้ จึงใช้เพื่อการเรียนมากกว่าการทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษา หรือเที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูง นิสิตศึกษากลุ่มนี้จะมีมากในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง

2. กลุ่มที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย (Collegiate Subculture)

นิสิตศึกษากลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะทำตัวจงรักภักดีต่อมหาวิทยาลัย แต่จะไม่ค่อยสนใจใฝ่เรียน ไม่สนใจปัญหาของสังคม หรือการเมือง เป็นพวกที่ชอบสนุกสนาน ชอบเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาประเภทต่าง ๆ เช่น กีฬา ศิลปะและวัฒนธรรม บำเพ็ญประโยชน์ และนันทนาการ บางคนอาจมีปัญหาทางด้านการเรียน

3. กลุ่มนอกกรอบแบบ (Non Conformist Subculture)

นิสิตศึกษากลุ่มนี้มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีสติปัญญาดี มีความสนใจใฝ่รู้ เป็นความใฝ่รู้ที่มีใช้เพื่อคะแนน แต่เป็นความใฝ่รู้เพื่อภูมิปัญญาและเพื่อตอบสนองความสนใจของตนเอง ความรู้ที่นิสิตศึกษากลุ่มนี้สนใจ จึงอาจไม่ใช่ความรู้ที่อาจารย์สอน แต่เป็นความรู้ที่ตนสนใจอยากรู้ นิสิตศึกษากลุ่มนี้มักไม่ยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา แต่บางครั้งอาจแสดงออกอย่างไม่เห็นด้วยกับผู้บริหารมหาวิทยาลัย หรืออาจร่วมมือกับกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่ทำกิจกรรมเพื่อต่อต้านนักการเมือง

4. กลุ่มสนใจอาชีพ (Vocational Subculture)

นิสิตศึกษากลุ่มนี้ โดยทั่วไปไม่สนใจใฝ่ศึกษาวิชาการ ไม่สนใจคะแนน ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา แต่คิดว่าการศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นการเรียนเพื่อการประกอบอาชีพ เรียนเพื่อให้ได้ปริญญาบัตร เพื่อเป็นใบเบิกทางในการทำงาน บางคนได้วางแผนที่จะประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเลือกเรียนวิชาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพนั้น ๆ โดยตรง นิสิตศึกษากลุ่มนี้จำนวนไม่น้อยทำงานพิเศษ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำงาน และหารายได้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน

ลักษณะการใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษาในประเทศไทยนั้น สำเนาวิ ขจรศิลป์ ให้ความเห็นว่า อาจแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม ซึ่งเพิ่มขึ้นจากรูปแบบของคลาค และ โทรว อีกหนึ่งกลุ่มซึ่งอาจเรียกว่า "กลุ่มเฉื่อยชา" นิสิตศึกษากลุ่มนี้ เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดในสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง ลักษณะการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตศึกษากลุ่มนี้ คือ มีลักษณะที่เฉื่อยชา ต่อการเรียน ไม่ค่อยจะสนใจเข้าห้องเรียน ไม่สนใจศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมแต่อยากได้คะแนน

จึงเป็นการเรียนเพื่อให้ได้ปริญญาเพื่อเอาไปเป็นใบเบิกทางในการประกอบอาชีพ เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง ส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง บางครั้งก็เข้าร่วมกิจกรรม นิสิตนักศึกษาประเภทที่ตนสนใจบ้าง บางครั้งก็ใช้เวลาเที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูงบ้าง สาเหตุที่ทำให้นิสิตนักศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่นิยมใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ในลักษณะเฉื่อยชานั้นมีหลายประการ แต่ที่สำคัญที่สุดมี 3 ประการ คือ (สำเนาวิ ขจรศิลป์. 2537 : 81)

ประการแรก อาจเกิดจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ไม่มีเป้าหมายในการศึกษาที่ชัดเจน และไม่สามารถเลือกเข้าศึกษาในสาขาวิชาที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเอง ทั้งนี้ เป็นเพราะการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในประเทศไทยยังมีน้อยมาก นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักตนเองดีพอในแง่ความถนัดความสนใจ และค่านิยมที่เกี่ยวกับอาชีพ นอกจากนั้นข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงานก็มีน้อยมาก การเลือกสอบเข้าศึกษาในสาขาวิชาหรือคณะวิชาต่าง ๆ ของนักเรียน จึงเป็นการเลือกตามค่านิยมของสังคม เช่น นักเรียนชายที่เรียนเก่งก็ต้องเลือกสอบเข้าศึกษาในคณะวิศวกรรมศาสตร์ หรือ คณะแพทยศาสตร์ เป็นต้น นักเรียนบางคนก็เลือกสาขาวิชาเรียนตามเพื่อน หรือ เลือกตามความต้องการของบิดา มารดา เมื่อเข้าไปศึกษาในสาขาวิชาที่เลือกประมาณหนึ่งหรือสองปี ก็พบว่าตนเองไม่มีความถนัด ไม่มีความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนในสาขาวิชานั้น นิสิตนักศึกษาบางคนก็พบว่าตนเองไม่ชอบอาชีพของสาขาวิชานั้น เช่น นิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ แต่ไม่ชอบอาชีพวิศวกร เป็นต้น นอกจากนั้น สำหรับผู้ที่สอบเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ในสาขาวิชาที่เลือกไว้เป็นอันดับที่ 4 หรือ 5 ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยชอบสาขาวิชานั้นอยู่แล้ว แต่ที่เลือกสาขาวิชานั้นก็เพราะสาขาวิชา ดังกล่าวกำหนดให้มีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาเหมือนกับสาขาวิชาที่นักศึกษาเลือกสอบเข้าเป็นอันดับที่ 1 เช่น ผู้ที่เลือกสอบเข้าศึกษาในคณะแพทยศาสตร์เป็นอันดับที่ 1 ก็อาจเลือกคณะวิทยาศาสตร์ กำหนดให้มีการสอบคัดเลือกในกลุ่มวิชาที่เหมือนกัน เป็นต้น เมื่อนิสิตนักศึกษาไม่มีความถนัดในการศึกษาในสาขาวิชานั้น หรือไม่ต้องการศึกษาในสาขาวิชานั้น ก็ต้องการจะย้ายสาขาวิชา หรือบางคนต้องการย้ายคณะวิชา แต่ก็ทำไม่ได้เพราะติดปัญหาที่กฎระเบียบของมหาวิทยาลัย นักศึกษาจึงต้องเรียนอยู่ในสาขาวิชาดังกล่าวอย่างไม่มีเป้าหมาย หรือสักแต่ว่าเรียนเพื่อให้สำเร็จตามหลักสูตรเท่านั้น

ประการที่สอง อาจเกิดจากระบบต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่ทำให้นิสิตนักศึกษาขาดแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียน ระบบที่ทำให้นิสิตนักศึกษาขาดแรงจูงใจมาก คือ ระบบเส้นสาย และระบบอุปถัมภ์ ซึ่งมีอยู่มากในสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากการสมัครเข้าทำงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยกัน ผู้ที่มีเส้นสาย มีผู้ใหญ่ฝากเข้าทำงาน ก็สามารถหางานได้ก่อนผู้ที่ไม่มีเส้นสาย ยิ่งความก้าวหน้าในการทำงานในสังคมไทยแล้ว ยิ่งต้องใช้ระบบ

เส้นสายมาก จึงทำให้นักศึกษาไทยเรียนเพื่อให้ได้ปริญญาบัตร มากกว่าที่จะเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ

ประการที่สาม อาจเกิดจากนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีเวลาศึกษาเล่าเรียนอย่างเพียงพอ ทั้งนี้เป็นเพราะมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และส่วนใหญ่ไม่มีหอพักให้นิสิตนักศึกษา ส่วนมหาวิทยาลัยที่มีหอพักเพื่อให้นิสิตนักศึกษาพักอาศัย ก็มีหอพักจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จึงต้องพักอาศัยอยู่นอกมหาวิทยาลัย เนื่องจากการจราจรในกรุงเทพฯ ติดขัดมาก นิสิตนักศึกษาต้องใช้เวลาเดินทางวันละ 3 ถึง 5 ชั่วโมง การเดินทางเป็นเวลานานทำให้นิสิตนักศึกษามีอาการเหนื่อยอ่อน จึงไม่สามารถศึกษาเล่าเรียนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนั้น การที่นิสิตนักศึกษาต้องพักอาศัยอยู่นอกมหาวิทยาลัย ยังทำให้นิสิตนักศึกษาไม่สามารถใช้ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยหรือทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษาได้อย่างเต็มที่อีกด้วย

นอกจากจะแบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็น 5 กลุ่ม ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ลักษณะอีกประการหนึ่งของนิสิตนักศึกษาไทยที่ต่างจากลักษณะการแบ่งของตลาด และ โทรว ก็คือ บางครั้งนิสิตศึกษากลุ่มนอกกรอบแบบอาจสนใจทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษา แต่สนใจเฉพาะกิจกรรมส่วนกลาง คือ กิจกรรมองค์กรการบริหารของนิสิตนักศึกษา หรือ สภานิสิตนักศึกษา ถ้าปีการศึกษาใดมีนิสิตศึกษากลุ่มนอกกรอบแบบเข้ามาทำกิจกรรมส่วนกลางมาก ก็อาจทำให้บรรยากาศการทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษาของสถาบันนั้นเปลี่ยนไป คือ อาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารของสถาบันอุดมศึกษา กับองค์กรนิสิตนักศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นเพราะนิสิตศึกษากลุ่มนี้มีความเป็นตัวของตัวเองสูง และมีลักษณะต่อต้านผู้มีอำนาจอยู่แล้ว นิสิตศึกษากลุ่มนี้ จึงอาจไม่เห็นด้วยกับนโยบายการบริหารงานของสถาบัน และอาจชักชวนนิสิตศึกษากลุ่มอื่นให้ต่อต้านผู้บริหารสถาบันด้วย นอกจากนั้น นิสิตศึกษากลุ่มนี้ยังสนใจปัญหาของสังคมและการเมือง นิสิตนักศึกษาจึงอาจต่อต้านนโยบายของนักการเมืองอีกด้วย (สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 83)

ในช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างมาก สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น เศรษฐกิจของไทยก็มีความเจริญเติบโตขึ้นเป็นอันมาก การเมืองก็เปลี่ยนจากรัฐบาลซึ่งมาจากการปฏิวัติ และอยู่ในบรรยากาศของการประกาศใช้กฎอัยการศึกมาเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง และมีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ในสังคมก็มีกิจกรรมและสิ่งที่น่าสนใจเพิ่มขึ้นมาก การเปลี่ยนแปลงกับคนในสังคม โดยเฉพาะกับนิสิตนักศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นคนรุ่นใหม่ของสังคม ที่เห็นได้ชัดเจน คือ นิสิตนักศึกษาที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่สนใจทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษา หรือเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตศึกษานั้นมีสัดส่วนน้อยลง ทำให้กิจกรรมนิสิตนักศึกษาหรือการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิต นักศึกษานั้นมีสัดส่วนน้อยลง ทำให้กิจกรรมนิสิตนักศึกษาบางประเภท เช่น

กิจกรรมส่วนกลาง อันได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับองค์การนิสิตนักศึกษา และสภานิสิตนักศึกษามี ปัญหา ปัจจุบัน นิสิตนักศึกษาไม่ค่อยสนใจสมัครเป็นผู้แทนนิสิตนักศึกษา ชมรมกิจกรรมนิสิต นักศึกษาหลายชมรม ก็มีนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ความสนใจต่อกิจกรรมการเมืองก็ น้อยลง แต่นิสิตนักศึกษาปัจจุบันได้ให้ความสนใจกับกิจกรรมนันทนาการ เช่น การจัดงาน สังสรรค์ การจัดทัศนศึกษามากขึ้น (สำเนาวิ ขจรศิลป์. 2537 : 83 – 84)

1.2 การพัฒนาลักษณะนิสิตนักศึกษา

1.2.1 ความหมายของการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ในอดีต การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ ถึงแม้ว่า จะมีไม่มากนัก แต่ก็ได้ดำเนินการมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ ในความหมายดั้งเดิมนั้น "การ พัฒนานิสิตนักศึกษา หมายถึง ความพยายามใด ๆ ที่ทำให้นิสิตนักศึกษามีคุณสมบัติที่พึง ประสงค์" เช่น มหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ส่วนใหญ่ได้มุ่งพัฒนา นิสิตนักศึกษาทางด้านศีลธรรมและสังคม ควบคู่กับการให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ต่อมาใน กลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 สภาการศึกษาอเมริกัน ได้กำหนดปรัชญากิจการนิสิตนักศึกษาขึ้น เรียกว่า "ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการนิสิตนักศึกษา" ซึ่งได้เน้นการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็น บุคคลที่มีความสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้านโดยกระบวนการทางการศึกษา ภายหลังปี ค.ศ. 1972 การพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยกระบวนการทางจิตวิทยาได้รับความนิยมมากขึ้น จึงทำให้ ความหมายของการพัฒนานิสิตนักศึกษาเปลี่ยนไปจากเดิมบ้าง เช่น (สำเนาวิ ขจรศิลป์. 2537 : 2 – 3)

รอตเจอร์ส (Rodgers. 1980) กล่าวว่า "การพัฒนานิสิตนักศึกษา โดยความ หมายทั่ว ๆ ไป หมายถึง ความพยายามใด ๆ ที่ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพัฒนาการในด้าน ต่าง ๆ"

คิง และ ฟิลด์ส (King and Fields. 1980) กล่าวว่า "การพัฒนานิสิตนักศึกษา เป็นด้านหนึ่งของกระบวนการพัฒนามนุษย์ ซึ่งในที่นี้ หมายถึง การพัฒนานิสิตนักศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา"

มิลเลอร์ วินส์ตัน และคณะ (Miller and Winston, and Associates. 1991) กล่าวว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษา คือ พื้นฐานทางด้านทฤษฎีและทางด้านปรัชญาที่เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา และเหตุผลที่ต้องมีฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา เนื่องจาก การพัฒนานิสิตนักศึกษา เป็นการประยุกต์เอาหลักการในการพัฒนามนุษย์มาใช้พัฒนานิสิต นักศึกษา

จากความหมายเดิม และความหมายของนักการอุดมศึกษาทั้งหมดต่าง ๆ ดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่า "การพัฒนานิสิตนักศึกษา หมายถึง ความพยายามใด ๆ ของสถาบัน อุดมศึกษาที่ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์"

1.2.2 เป้าหมายในการพัฒนานักศึกษา

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2537 : 3 – 4) กล่าวว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษาได้มีมาเป็นเวลานานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป้าหมายของการพัฒนานิสิตนักศึกษาในแต่ละยุคแต่ละสมัยก็แตกต่างกัน เช่น มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศอังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 12 ถึง 19 และสถาบันอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ถึง 19 ซึ่งส่วนใหญ่รับรูปแบบของมหาวิทยาลัยจากประเทศอังกฤษ เน้นเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา 3 ประการ คือ

1. ทางด้านสติปัญญา โดยเน้นเรื่องการใช้ความคิดการวิเคราะห์ด้วยเหตุผล
2. ทางด้านศีลธรรมโดยให้ยึดมั่นในความเชื่อ และแนวทางปฏิบัติของ

คริสต์ศาสนา

3. ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ

ต่อมาเมื่อสภาการศึกษาอเมริกัน ได้กำหนดปรัชญากิจการนิสิตนักศึกษาที่เรียกว่า "ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการนิสิตนักศึกษา" ขึ้นใน ปี ค.ศ. 1937 และแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1949 เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเน้นการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความสมบูรณ์ ดังนี้

1. ด้านสติปัญญาโดยเน้นเรื่องการใช้ความคิด การวิเคราะห์ด้วยเหตุผล
2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยการสร้างทักษะในการติดต่อระหว่างบุคคล
3. ด้านอารมณ์ โดยเน้นให้มีวุฒิภาวะในด้านอารมณ์
4. ด้านจิตใจ โดยเน้นเรื่องค่านิยมในการปฏิบัติที่ดี มีคุณธรรม ยึดมั่นศาสนา

และปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

5. ด้านอาชีพและเป้าหมายของชีวิต โดยเน้นการเลือกอาชีพการสร้างเป้าหมาย และการวางแผนสู่เป้าหมายของชีวิต ภายหลัง ปี ค.ศ. 1970 เมื่อที่ประชุมของสมาคมกิจการนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอปรัชญากิจการนิสิตนักศึกษาอีกฉบับหนึ่งที่เรียกว่า "การพัฒนาและบริการนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา" จึงได้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนานิสิตนักศึกษามาก นักวิชาการที่มีชื่อเสียงหลายคนได้เสนอเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ดังนี้

ซิคเคอริง (สำเนาวิ ขจรศิลป์. 2537 : 4; อ้างอิงจาก Chickering. 1969)

เสนอเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษาไว้ 7 ประการ คือ

1. พัฒนาความสามารถ
2. การควบคุมอารมณ์
3. การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง
4. การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง
5. การพัฒนาการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างไม่จำกัด

6. การพัฒนาเป้าหมาย

7. การพัฒนาบุรณภาพ

คิง และ ฟิลด์ส (สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 4; อ้างอิงจาก King and Fields.

1980) ได้เสนอเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. การพัฒนาด้านสติปัญญา ซึ่งเน้นความสามารถในการเป็นนักคิด เป็นผู้เรียนรู้ และการรวบรวมข้อมูลให้ได้ความหมายที่เป็นประโยชน์

2. การพัฒนาเอกลักษณ์ เป็นการพัฒนาความรู้สึกที่มีต่อตนเองให้มีความเข้าใจ ความสามารถ และข้อจำกัดของตนเอง การตั้งเป้าหมายในอาชีพและเป้าหมายของชีวิต การควบคุมอารมณ์และการพัฒนาความรู้สึกที่ดีกับตนเอง

3. การพัฒนาทักษะในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเน้นการสร้าง ความสัมพันธ์ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนการสร้าง ความใกล้ชิด และความรัก

4. การพัฒนาค่านิยม ซึ่งเน้นค่านิยมที่เป็นคุณธรรมในการดำเนินชีวิตของ ตนเอง

บราวน์ (สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 4; อ้างอิงจาก Brown. 1972) ได้เสนอ เป้าหมายในการนิสิตพัฒนานักศึกษาไว้ 5 ประการดังนี้

1. การพัฒนาเอกลักษณ์ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาระบบค่านิยมการพัฒนาคุณธรรม และการพัฒนาเป้าหมายในอาชีพ

2. การพัฒนาทักษะในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น ทักษะในการ สื่อความหมาย การพัฒนาความเข้าใจ และความเห็นใจกับผู้อื่น (โดยเฉพาะบุคคลที่มีความ แตกต่างในด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม)

3. การพัฒนาทักษะในด้านการเรียนและสติปัญญา ซึ่งจะช่วยให้เป็นบุคคลที่มีความ สนใจ และทำการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ ตลอดชีวิต

4. การพัฒนาทางด้านสุนทรียภาพ คือการพัฒนาความเข้าใจเห็นคุณค่าและเกิด ความซาบซึ้งในธรรมชาติและศิลปะ ตลอดจนการพัฒนาทักษะในการสร้างสรรค์ในงานศิลป์

5. การพัฒนาด้านร่างกาย และทักษะในด้านนันทนาการ คือ การพัฒนาความ เข้าใจ เห็นคุณค่า และบูรณาการกิจกรรมนันทนาการเข้ากับลักษณะการดำรงชีวิตของตน

สำหรับประเทศไทยนั้น พระองค์เจ้ารัชนี้ แจ่มจรัส ได้ทรงแปลคำว่า Scholar ว่า "ศึกษิต" และได้ให้ลักษณะของศึกษิตไว้ 6 ประการ โดยเขียนเป็นกลอนสุภาพหลายบท ซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543) ได้ถอดไว้เป็นกาพย์ดังนี้

<u>ภาษาดีประพติดดี</u>	<u>อีกทั้งมีรสนิยม</u>
<u>ความคิดไตร่ตรองคม</u>	<u>มั่นคงตรงไม่แปรผัน</u>
<u>ค้นคว้าก้าวหน้าสู้</u>	<u>คิดค้นอยู่ทุกคืนวัน</u>
<u>สมองไวคิดได้พลัน</u>	<u>ทุกสิ่งสรรพสัมฤทธิ์เร็ว</u>

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปได้กำหนดปรัชญาอยู่ในรูปของพระราชบัญญัติของแต่ละสถาบัน ซึ่งระบุหน้าที่และจุดประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาว่า เป็นสถาบันการศึกษาและค้นคว้าระดับสูง ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยมีได้กำหนดคุณสมบัติของบัณฑิต ไว้อย่างชัดเจนสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จึงยังขาดเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ในประเทศไทย ไม่ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้อย่างชัดเจน สำหรับ ขจรศิลป์ (2538 : 9 –10) ได้ศึกษาเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาของนักการศึกษา และของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ กำหนดเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม และระบบการทำงานของประเทศไทย ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา และระบบการทำงานของประเทศไทย ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ควรมีอย่างน้อย 7 ประการ ดังนี้

1. ด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยมุ่งพัฒนาเจตคติ และทักษะในการเรียน เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาชีพ ความรู้และทักษะในการบริหาร ความรู้และทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และคอมพิวเตอร์ ตลอดจนเป็นผู้ใฝ่รู้อยู่เสมอ
2. ด้านสติปัญญา โดยมุ่งพัฒนาความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ ความรอบคอบไตร่ตรอง และมองการณ์ไกล
3. ด้านสังคม โดยเน้นการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นโดยกระบวนการประชาธิปไตย กิริยามารยาทในสังคมมนุษย์สัมพันธ์ และรอบรู้ทั้งวัฒนธรรมไทย และต่างชาติที่ต้องติดต่อด้วย
4. ด้านอารมณ์ โดยเน้นการทำความเข้าใจอารมณ์ของตนเองการปรับและการควบคุมอารมณ์ ตลอดจนการพัฒนาอารมณ์ทางด้านสุนทรียภาพ เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
5. ด้านเอกลักษณ์ โดยเน้นการทำความเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองในทุก ๆ ด้าน การพัฒนาความสนใจในอาชีพ การวางแผนเพื่อประกอบอาชีพ การวางแผนการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเอง
6. ด้านร่างกาย โดยเน้นการพัฒนาความเจริญเติบโตในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย การพัฒนาเจตคติ และทักษะในการรักษาสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิตให้มีความสมบูรณ์ แข็งแรงอยู่เสมอ

7. ด้านคุณธรรม โดยเน้นคุณธรรมขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ ความกตัญญู กตเวที ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน เสียสละเพื่อส่วนรวม ลดละเลิกอบายมุข ตลอดจนการส่งเสริมให้ยึดมั่นปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา และจรรยาบรรณในอาชีพ

เป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้นนี้ เป็นเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยทั่วไป ที่มุ่งพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดเป้าหมายเพิ่มเติมได้ ตามความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และปรัชญาของสถาบัน

1.2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา

หากพิจารณาในภาพรวมของการพัฒนานิสิตนักศึกษา ย่อมมีปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง มีผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยตรง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ส่วนใหญ่มีรากฐานมาจากทฤษฎีทางการศึกษาที่เรียกว่า "ทฤษฎีทรัพยากร" (Resource Theory) ผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา อันได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายต่าง ๆ ควรทราบปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อหาทางปรับปรุงให้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อหาทางปรับปรุงให้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างแท้จริง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ (สำเนา ขจรศิลป์. 2538 : 10 – 14)

1. ด้านบริหาร

ปัจจัยทางด้านการบริหารมีหลายประการ เช่น ปรัชญา ปณิธาน ในการผลิตบัณฑิตของสถาบัน นโยบายและมาตรการในการพัฒนานิสิตนักศึกษาและกฎระเบียบของสถาบัน ตลอดจนกฎระเบียบของทางราชการ

ปรัชญาและปณิธานในการผลิตบัณฑิตของสถาบัน สามารถใช้เป็นกรอบหรือเป็นเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สำหรับนโยบายและมาตรการในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ก็ถือว่ามีค่าสำคัญมากเพราะถ้ามีปรัชญาหรือปณิธานในการผลิตบัณฑิตไว้แล้ว แต่ขาดนโยบายและมาตรการในการพัฒนานิสิตนักศึกษาแล้ว ปรัชญาหรือปณิธานก็จะเป็นเพียงข้อความที่เขียนไว้เท่านั้น เพราะจะไม่มี การนำมาปฏิบัติ การกำหนดนโยบายและมาตรการในการพัฒนานิสิตนักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนกฎระเบียบก็มีความสำคัญต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาเช่นกัน กฎระเบียบที่ล้าสมัย หรือกฎระเบียบที่ส่งเสริมเฉพาะด้านวิชาการ ทำให้อาจารย์สนใจทำงานเฉพาะด้านวิชาการ โดยไม่สนใจอบรมสั่งสอนนิสิตนักศึกษา ก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา

2. ด้านวิชาการ

ปัจจัยด้านวิชาการ ได้แก่ หลักสูตร วิธีการสอน และการวัดผลหลักสูตรนั้น มีความสำคัญกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างมาก ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดวิชาและ กิจกรรมต่าง ๆ ที่นิสิตนักศึกษาต้องเรียน หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง โดยเฉพาะ สถาบันอุดมศึกษาทางด้านวิชาชีพได้บรรจุวิชาชีพมากขึ้นไป ทำให้วิชาการทางด้าน คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาการที่ช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษา ทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจมีน้อย ในด้านวิธีการสอนนั้น ในปัจจุบัน ได้มีวิธีการสอนหลายวิธีที่ช่วยเสริมสร้างสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา โดยการสอนให้นิสิต นักศึกษาใช้ความคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา มากกว่าการสอนให้นิสิตนักศึกษาจดจำเนื้อหาวิชา อย่างเดียว สำหรับการวัดผลการศึกษานั้น ปัจจุบันมีวิธีการวัดผลหลายวิธี ที่สามารถวัด ความเจริญด้านต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษา มากกว่าที่จะเป็นการวัดความจำของนิสิตนักศึกษา เพียงด้านเดียว

3. ด้านกิจการนิสิตนักศึกษา

ปัจจัยด้านกิจการนิสิตนักศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานิสิต นักศึกษามากปัจจัยหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นบทบาทอันสำคัญบทบาทหนึ่งของกิจการนิสิตนักศึกษา ฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาสามารถพัฒนานิสิตนักศึกษาได้หลายวิธี โดยการจัดบริการต่าง ๆ เช่น บริการให้คำปรึกษา การนิเทศและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรม นิสิตนักศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา การฝึกอบรม และ การใช้ทฤษฎีในการพัฒนานิสิตนักศึกษา การที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพียงใด นั้น ขึ้นอยู่กับฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาของสถาบันนั้นว่า จะมีความสามารถในการพัฒนานิสิต นักศึกษามากน้อยเพียงใด

4. ด้านบุคลากร

ปัจจัยด้านบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษานั้น อาจพิจารณาได้ 3 องค์ประกอบ คือ

4.1 เกี่ยวกับจำนวน คือ บุคลากรของฝ่ายต่าง ๆ มีจำนวนเพียงพอกับ ปริมาณงานในฝ่ายหรือไม่

4.2 เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ คือ บุคลากรของฝ่ายต่าง ๆ มีความรู้ ความสามารถที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่มากน้อยเพียงใด

4.3 เกี่ยวกับกำลังขวัญในการทำงาน คือ บุคลากรของฝ่ายต่าง ๆ มีกำลังใจ ในการทำงานสูงหรือไม่ เพราะถ้าหน่วยงานใดมีบุคลากรจำนวนเพียงพอกับงาน และบุคลากรมี ความรู้ความสามารถดี แต่บุคลากรขาดกำลังใจในการทำงานแล้ว หน่วยงานนั้นก็จะได้รับ ประโยชน์จากบุคลากรน้อย

5. ด้านงบประมาณ

ปัจจัยด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากอีกด้านหนึ่ง เพราะการดำเนินงานทุกอย่างต้องใช้เงินทั้งสิ้น ถ้าขาดเงินก็อาจทำให้การดำเนินการพัฒนานิสิตนักศึกษาได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร

6. ด้านนิสิตนักศึกษา

ปัจจัยด้านนิสิตนักศึกษา หมายถึง บุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษา ซึ่งอาจพิจารณาในแต่ละบุคคล และพิจารณาเป็นกลุ่มบุคคล ในแง่บุคคลนั้นนิสิตนักศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างกันมาก ทั้งทางด้านภูมิหลัง ลักษณะที่มองเห็นได้ภายนอก เช่น รูปร่างและหน้าตา ส่วนลักษณะที่อยู่ภายในตัวนิสิตศึกษานั้น ได้แก่ ระดับสติปัญญา และเจตคติ เป็นต้น เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มบุคคลก็จะเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน เช่น ระดับสติปัญญาของนิสิตนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ย่อมต่ำกว่าของนิสิตนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในสถาบันเดียวกัน เป็นต้น บุคลิกภาพในด้านต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษา ย่อมมีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยตรง เช่น นิสิตนักศึกษาที่มีระดับสติปัญญาสูง จะสามารถเรียนรู้และเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีสติปัญญาต่ำกว่า เป็นต้น

7. ด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อม 3 ชนิด คือ

7.1 สภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น อาคาร สถานที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

7.2 สภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งมีชีวิต เช่น พืช สัตว์ และ มนุษย์

7.3 สภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (ไม่รวมข้อ 7.1 และ 7.2) เช่น กลุ่มเพื่อน กิจกรรมนิสิตนักศึกษา ประเพณีการต้อนรับน้องใหม่ และระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นต้น

สภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนานิสิตนักศึกษามาก เพราะสภาพแวดล้อมที่มีความสมบูรณ์ คือมีอาคารสถานที่ มีเครื่องมือดี และมีระบบงานดี ย่อมทำให้การพัฒนานิสิตนักศึกษาได้ผลดี และในทางตรงกันข้าม ถ้าสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น ไม่มีอาคารสถานที่ ไม่มีเครื่องมือที่ดี ไม่มีระบบงานที่ดี กิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ หรือการต้อนรับน้องใหม่ที่รุนแรง ทำให้น้องใหม่เกิดปัญหาทางด้านร่างกายและจิตใจ ย่อมทำให้การพัฒนานิสิตนักศึกษาไม่ได้ผลดี

8. ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันอุดมศึกษา

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันอุดมศึกษา อาจเป็นทั้งสิ่งที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนานิสิตนักศึกษามีหลายประการ เช่น สภาพเศรษฐกิจที่ดี ซึ่งมีผลทำให้สถาบันอุดมศึกษามีรายได้ดี และถ้าเป็นสถาบันของรัฐก็อาจได้รับงบประมาณมากขึ้น ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษานั้น ก็มีหลายประการ เช่น บรรยากาศทางการเมืองที่มีการปกครองประเทศภายใต้กฎอัยการศึก และมีการห้ามนิสิตนักศึกษาทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2520 เป็นต้น

1.3 แนวทางการพัฒนาลักษณะนิสิตนักศึกษาศึกษาศาสตร์

1.3.1 แนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ซิคเคอริง (วิลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2543; อ้างอิงจาก Chickering. 1974) เสนอว่าคนที่เรียนในมหาวิทยาลัย 4 ปีนั้น มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาถึง 7 ด้าน คือ

1. การพัฒนาสมรรถภาพ (Developing Competence) ด้านสมรรถนะนี้

ซิคเคอริงอธิบายว่า การที่คนจะพัฒนาความสามารถด้านนี้จะต้องบรรลุ 3 องค์ประกอบ คือ

1.1 มีสติปัญญา ความคิด วิเคราะห์ญาณ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ต่อสู้ อดทนด้าน

วิชาการอย่างไม่เบื่อง่ายทอดง่าย มีความมานะพยายามบากบั่น อยากจะเรียนรู้ อยากจะทำงานให้เสร็จอย่างสมบูรณ์ที่สุด ลงทุนเพื่อการศึกษา กล้าแสดงความคิดเห็น สนใจในการอภิปรายโต้แย้งเสนอเหตุผล รับฟังเหตุผล กระตือรือร้นที่แสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

1.2 สมรรถนะทางกาย หมายถึง การที่นิสิตนักศึกษาสามารถจะรักษา

สุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ความสามารถป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ อันอาจส่งผลกระทบไปสู่การศึกษา หรือการทำงานในอนาคต นอกจากสุขภาพทางกายแล้ว ต้องมีความคล่องตัวในการใช้มือหยิบจับทำงานต่าง ๆ ได้ด้วยมือของตนเองอีกด้วย

1.3 สมรรถนะทางสังคม มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

เข้าสังคมเป็น สื่อสารกับผู้อื่นและร่วมทำงานกับผู้อื่นในสังคมได้

2. การจัดการด้านอารมณ์ (Managing Emotions) คือการรู้จักและเข้าใจ

อารมณ์ของตนเอง ควบคุมอารมณ์เป็น แสดงอารมณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เคารพและยอมรับอารมณ์ของคนอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเรื่องอารมณ์นี้เป็นเครื่องแสดงความเป็นเด็กหรือเป็นผู้ใหญ่ของตนได้อย่างชัดเจน การที่ได้รับการฝึกฝนอบรมมาดี จะรู้จักวิธีการแสดงอย่างเหมาะสม เช่น เมื่อโกรธก็จะไม่แสดงกิริยาฉุนเฉียวหยาบคาย มีสติที่จะรู้ว่าในขณะนั้นสถานการณ์นั้นควรจะปฏิบัติตน หรือแสดงพฤติกรรมอย่างไรจึงจะถูกต้อง ซึ่งเรื่องนี้ทางศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมไทยได้สอนให้คนรู้จักระงับอารมณ์ และมีสติที่จะควบคุมอารมณ์ได้

3. ความคล่องตัว (Developing Autonomy) นิสิตนักศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความเป็นผู้ใหญ่ขึ้น โดยการเรียนรู้การพึ่งตนเองมากขึ้น ยืนอยู่บนขาของตนเองได้ คล่องตัว ในการคิดตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ต้องพึ่งพ่อแม่ เพื่อนฝูงมากนัก เช่น จะเรียนวิชาอะไร บางครั้งนิสิตนักศึกษาก็จะต้องพึ่งตนเอง ถ้าเพื่อนเรียนจึงจะเรียนด้วย ถ้าเพื่อนไม่เรียนก็ไม่เรียนด้วย ไม่ได้กลัวไม่มีเพื่อนทั้ง ๆ ที่ใฝ่อยากเรียน เป็นต้น ถ้ายังมีลักษณะเช่นนี้อยู่ แสดงว่านิสิตนักศึกษาผู้นั้นยังพัฒนาความคล่องตัวได้น้อย ความคล่องตัวนี้รวมไปถึงเรื่องของการใช้จ่ายเงินด้วย การรู้จักใช้เงินตามที่ผู้ปกครองให้ใช้อย่างระมัดระวังตามกระเป๋ามีก็เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความคล่องตัว หรือความเป็นไทแก่ตน ไม่สร้างหนี้สินที่อาจจะติดนิสัยนี้ไปในอนาคตได้

4. การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน (Establishing Identity) ตามปกติวัยรุ่นมักจะลอกเลียนพฤติกรรม บุคลิกลักษณะจากบุคคลรอบข้างที่ตนศรัทธา นิสิตนักศึกษาก็เช่นกัน ก่อนที่จะพัฒนาคบ มีเอกลักษณ์เฉพาะตนนั้น เขาจะพัฒนาการเลียนแบบ บุคลิกภาพ วิธี การคิด วิธีการพูด การวางท่าทาง การแต่งกายจากบุคคลแวดล้อมที่เขารักหรือศรัทธา ผู้นั้น อาจจะเป็น บิดา มารดา อาจารย์ หรือดารา นักร้อง นักแสดง ก็ได้ แต่ 4 ปีในรั้วมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาจะค่อย ๆ พัฒนาเอกลักษณ์ของตนเพิ่มขึ้น มีความเชื่อมั่นใจในตนเอง และมี บุคลิกภาพเฉพาะตน

5. ความมีอิสระในสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Freeing Interpersonal Relationships) เมื่อนิสิตนักศึกษา เริ่มเปลี่ยนแปลงจากวัยรุ่นเข้าสู่ผู้ใหญ่ ย่อมพัฒนาความ มีอิสระในการเลือกคบคน หรือมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล ตามความคิดของตนเอง เพิ่มขึ้น ซึ่งแต่เดิมอาจจะเป็นเพียงตามเพื่อนไป โดยไม่คิดว่าควรจะมีสัมพันธภาพกับใคร ในฐานะใด ในระยะที่นิสิตนักศึกษาพัฒนาขึ้น จะยอมรับให้บุคคลอื่นที่มีความแตกต่างจากตน เรียนรู้ที่จะอดทนต่อความไม่เหมือนของผู้อื่น ยอมรับมิตรกับคนที่มีความแตกต่างมากขึ้น ตลอดจนมีความเห็นของตัวเองมากขึ้น

6. การทำให้เป้าหมายชัดเจน (Developing Purpose) ในระยะที่นิสิต นักศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยนี้ นิสิตนักศึกษาจะค่อย ๆ มีความชัดเจนในเป้าหมายชีวิตของตน มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการงานในอนาคต อยากมีอาชีพใด ๆ อยากเป็นอะไร อยากมี สถานะในสังคมอย่างไร นอกจากความกระจ่างชัดในเป้าหมายชีวิตของการทำงานแล้ว ก็ยังมี เป้าหมายอื่นอีก เช่น เรื่องของการแต่งงาน จะแต่งงานหรือจะอยู่เป็นโสดดี การใช้ชีวิตในสังคม จะชอบสังคมกลุ่มเพื่อนกลุ่มใด จะมีอุดมการณ์ หรือมุ่งเสริมชีวิตของตนไปอยู่ในทิศทางใดนั้น 4 ปี ของการศึกษาในรั้วอุดมศึกษา ทำให้นิสิตนักศึกษามีความกระจ่างในเป้าหมายชีวิตเด่นชัด ขึ้น

7. การพัฒนาความเป็นผู้มีคุณธรรม (Developing Integrity) เมื่อนิสิตนักศึกษาได้ก้าวจากปี 1 ไปสู่ปีที่ 4 ของการศึกษา ควรจะพัฒนาตนเองรอบด้าน อันประกอบเป็นตัวนิสิตนักศึกษาที่สมบูรณ์ เช่น เรื่องของความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยม ซึ่งในอดีตอาจจะยังไม่มี ความแน่นอน เมื่อศึกษาในร่วมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาก็จะพัฒนามาสู่จุดที่ค่อนข้างมั่นคง ระยะ 4 ปี ของการปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อในร่วมหาวิทยาลัยนี้ นิสิตนักศึกษาจะได้รับการพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์ในตนเองมากที่สุด บุรณาการแห่งตนนี้จึงพร้อมไปด้วย การมีอุดมการณ์ การมีค่านิยมเป็นของตนเอง มีความคิด ความเชื่อในสิ่งนั้น และความซื่อสัตย์ ตลอดจนสามารถที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3.2 ลักษณะนิสิตนักศึกษาศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543 : 48 – 52) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาศึกษาศาสตร์อาจต้องได้รับการพัฒนามากกว่านิสิตนักศึกษาในศาสตร์สาขาอื่น ๆ และเป็นอาชีพที่ต้องเสียสละ อดทน แต่ได้รับผลตอบแทนทางวัตถุ อามิสสินจ้างน้อยเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ๆ แต่กลับได้รับการคาดหวังจากสังคม ให้เจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้และให้มีคุณสมบัติที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ลักษณะนิสิตนักศึกษา ศึกษา ศาสตร์ ที่สังคมคาดหวังก็คือ เป็นผู้รอบรู้ในวิทยาการต่าง ๆ อันจะทำให้สามารถถ่ายทอดวิชานั้น ๆ ไปสู่ผู้เรียนได้ ดังนั้น ครูต้องมีความรู้ดี ในเรื่องที่สอน เมื่อมีศาสตร์แล้วก็ต้องมีศาสตร์การถ่ายทอดควบคู่กันไปด้วย เพราะถ้าครูสอนไม่เป็น ไม่รู้จักวิธีการถ่ายทอดที่ดี ความรู้ที่มีอยู่ก็ไม่มีความประโยชน์ใดแก่คนอื่น เพราะไม่สามารถจะทำให้คนอื่น ๆ เข้าใจ รับรู้ รับทราบตามที่ครูได้รู้ ศาสตร์การสอนจึงเป็นศาสตร์สำคัญมากกว่าศาสตร์ด้านสาระ ที่จำเป็นต้องมีการปลูกฝังอบรมให้ผู้ที่เป็นครูได้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู รับบทบาทหน้าที่ของผู้ให้เปี่ยมด้วยเมตตาธรรม รู้จักผู้เรียน เข้าใจผู้เรียน มีบุคลิกภาพที่จูงใจให้ผู้เรียนเชื่อถือ เคารพ ศรัทธา รู้จักวิธีการพัฒนาคนให้มีความฉลาด ลักษณะดังกล่าวอาจสรุปได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ครูเป็นคนที่สังคมยอมรับ มีคำนำหน้านามที่ให้เกียรติยกย่องมากกว่าคนทั่วไป คือ "คุณครู" หรือ "อาจารย์" ดังนั้นครูจึงต้องมีลักษณะของบุคคลที่สังคมทั่วไปยอมรับได้แก่

1.1 ทำหน้าที่ของตนเองอย่างครบถ้วน โดยใช้ความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่

1.2 ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ใคร ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า

1.3 มีเป้าหมายของชีวิตที่ดี และดำเนินชีวิตไปตามเป้าหมายนั้น

1.4 มีคุณธรรม ไม่ประพฤติตนเสื่อมเสียทำร้ายผู้อื่นโดยการพูด การกระทำ หรือการคิดร้าย

1.5 รู้จักบุญคุณของผู้อื่น และรู้จักชมผู้อื่น ไม่ดูถูกเหยียดหยาม หรือเห็นว่าเป็นคนอื่นต่ำต้อยกว่า

1.6 รู้จักกาลเทศะ ใช้อารมณ์อย่างเหมาะสม รู้จักอดทน อดกลั้น
ลักษณะของความเป็นคนดีโดยทั่วไปนั้น สถาบันจะต้องหาวิธีการที่จะพัฒนา นิสิตนักศึกษาให้มีลักษณะดังกล่าวให้ได้

2. ลักษณะความเป็นครู นอกจากลักษณะของคนดีธรรมดาแล้ว ครูต้องมี ลักษณะความเป็นครู ซึ่งจะมีพิเศษเพิ่มเติมไปจากคนดีโดยทั่วไป ก็คือ

2.1 ความเมตตา ครูจะต้องสร้างจิตสำนึกให้มีความปรารถนาที่จะช่วยผู้อื่น ให้ได้รับความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นทุกสิ่งที่คุณทำไป จะต้องมองไปสู่เป้าหมายของความเจริญก้าวหน้าของศิษย์เป็นที่ตั้ง ครูที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง หาใช่เป็นครูที่แท้จริงไม่ ครูที่เอางานให้ศิษย์แปลเป็นตอน ๆ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเรียน แล้วเอาผลงานที่ศิษย์ส่งไปเป็น ผลงานทางวิชาการนั้น เป็นการกระทำของคนที่แฝงร่างเข้ามาเป็นอาชีพครู คนที่ให้ศิษย์ไป เก็บข้อมูล แปลผล เขียนสรุป ในวิจัยของตนเองที่ได้รับทุน แต่กลับนำมาเป็นงานที่มอบหมาย ในห้องเรียนที่ผู้เรียนจำเป็นต้องทำเพื่อคะแนน แล้วครูกลับเอาผลประโยชน์ในงานนี้เพื่อผลงาน ของตนเอง ก็ไม่ใช่ลักษณะของครูเช่นเดียวกัน เพราะลักษณะของครูต้องเป็น "ผู้ให้" มากกว่า " ผู้คิดเอาประโยชน์มาสู่ตนเอง"

2.2 ความพอใจที่จะพัฒนาคน อาจารย์ที่คอยแต่บ่นลูกศิษย์ แต่ไม่ได้ช่วยให้ ลูกศิษย์ดีขึ้น ไม่ใช่ครูที่ดี คนที่ไม่พึงพอใจกับคนรอบด้าน มีแต่ทัศนคติที่ไม่ดีต่อองค์กร ต่อคน อื่น ๆ จะต้องหันกลับไปมองตนเองบ้าง ว่า "เราวิเศษสักเท่าใด" จึงได้มองผู้อื่นที่ผิดพลาด บกพร่องไปหมด คนที่มีความเป็นครูย่อมเห็นข้อบกพร่องของตนเองมากกว่าข้อบกพร่องของ คนอื่น และมีข้อบกพร่อง ผิดพลาดต้องโทษตนเองก่อน ครูที่ดีแม้จะบ่นว่าลูกศิษย์อย่างไร ก็ต้อง ให้ความเมตตาช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของศิษย์ไปด้วย ผู้ที่เข้ามาอยู่ในอาชีพครูต้องมีใจที่อยาก ทำงานเพื่อช่วยเหลือคน เพราะลูกศิษย์คือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ข้อบกพร่องของศิษย์ คือ หน้าที่ที่ครูควรจะต้องช่วยเหลือแก้ไขให้ดีขึ้นโดยไม่ท้อถอย เหมือนกับแพทย์ที่มีหน้าที่รักษา คนไข้ ครูก็มีหน้าที่ปลูกฝังอบรมศิษย์

2.3 ความสมถะ เนื่องจากอาชีพครูเป็นอาชีพที่เหน็ดเหนื่อย เสียสละเวลา สติปัญญา และร่างกายแรงใจเป็นอย่างมาก กว่าจะสร้างคนที่ดีมีความรู้ได้สักหนึ่งคน ต้องระดม ครูเป็นร้อย ๆ คนช่วยกัน ให้แต่ละส่วนในศิษย์ได้พัฒนาอย่างเต็มที่ เวลาของครูจึงหมดไปในการ ทำสิ่งที่ไม่ออกเงยด้านทรัพย์สิน เพราะเมื่อครูตรวจการบ้านของศิษย์ที่บ้าน ครูจะไม่ได้รับ เงินค่าตอบแทน เมื่อศิษย์มีปัญหาครูใช้เวลาในการบริการศิษย์เป็นชั่วโมง ๆ ให้คำปรึกษากับ ศิษย์ยังไม่พอ ก็ต้องใช้เวลาการให้คำปรึกษาผู้ปกครองด้วย การเตรียมสอน การอบรมบ่มนิสัย

การตรวจงาน การดูแลพฤติกรรมของศิษย์นั้น ครูได้คำตอบแทนเป็นเงินเดือนเท่านั้น สวัสดิการอื่น ๆ ได้รับน้อยกว่าคนที่สำเร็จการศึกษาระดับเดียวกันที่ทำงานในอาชีพอื่น ลักษณะของความ เป็นครูจึงต้องสมถะไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่มีเครื่องประดับเป็นวัตถุเหมือนคนทั่ว ๆ ไปในสาขาวิชาชีพอื่น คนที่จะเป็นครูหากไม่ได้ฝึกการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย มัธยัสถ์ จะทำให้ความเป็นครูลดลงไป มีแต่ความเป็น พ่อค้า นักธุรกิจเพิ่มขึ้น และเมื่อเงินเดือนครูที่ไม่เพียงพอกับการที่จะให้ใช้ชีวิต แบบอาชีพอื่น ๆ คนหลายคนจึงต้องออกจากอาชีพครูไป หรือไม่ก็กลายเป็นนักธุรกิจในคราบครู คือ เองงานครูเป็นงานอดิเรก ส่วนงานธุรกิจเป็นงานประจำ ไปนั่งทำงานที่อื่น มาเฉพาะชั่วโมง สอน ทำแต่ "การสอนหนังสือ" ไม่เคยทำ "การสอนคน"

ลักษณะของความเป็นครูที่เพิ่มเติมไปจากการเป็นคนดีนี้เป็นหลักสำคัญ คือ จิตใจที่ให้จิตใจที่อยากพัฒนา อยากแก้ไขสังคม อยากทำให้คนอื่นก้าวหน้า มีความสำเร็จใน ชีวิต และรักชีวิตที่เรียบง่าย มัธยัสถ์ ไม่หวังร่ำรวย คนที่หวังร่ำรวยทางทรัพย์สินไม่ควรอยู่ใน อาชีพครู ครูน่าจะภูมิใจและมีสุขกับอุดมการณ์ของความเป็นครูดังกล่าวแล้ว

3. ลักษณะทางการสอน ครูจะต้องมีลักษณะทางการสอนที่ดีกล่าวคือ

3.1 บุคลิกภาพดี ครูควรบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ คือ มีบุคลิกภาพที่มั่นคง เสมอต้นเสมอปลาย ครูที่มีบุคลิกภาพ บางครั้งก็แสนดี แต่บางครั้งอารมณ์ร้าย แผลเสียดัง เจ้าโทสะ พุดร้าย ๆ กับคนรอบด้าน เป็นบุคลิกภาพของคนที่ไม่สมควรเป็นครูอย่างยิ่ง เพราะจะ เป็นภาพที่ทำให้ลูกศิษย์ฝังใจ และอคติกับวิชาชีพครู บุคลิกภาพที่ปรวนแปรที่ทำให้คนรอบด้าน เครียด และมีปัญหาทางอารมณ์ตามไปด้วย ครูจึงต้องฝึกให้ตนเองเป็นคนที่ระมัดระวัง บุคลิกภาพ บุคลิกภาพดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการนั่ง การยืน การแสดงออกสีหน้าท่าทาง การพูด หรือการแสดงอารมณ์ ครูต้องสำรวจและระมัดระวังให้อยู่ในสภาพที่ดี คนที่ทำได้ไม่ควรอยู่ใน อาชีพครู เพราะต้องอดทน อดกลั้นต่อสิ่งรอบด้าน และเอาชนะตนเองให้ได้เสียก่อน จึงเป็น แบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ได้ นิสิตนักศึกษา ศึกษาศาสตร์จึงต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนที่มี บุคลิกภาพดี รู้จักแสดงอารมณ์ในทางที่เหมาะสม ไม่แสดงกิริยาจาจกที่หยาบคายต่อผู้อื่น

3.2 ศาสตร์การสอน ครูต้องรู้วิธีการที่จะสอนให้ลูกศิษย์เข้าใจและมีความรู้ การที่ครูจะสอน รู้วิธีสอนหลายรูปแบบ รู้จักประยุกต์ทฤษฎีการสอนเข้ามาสู่สถานการณ์จริง รู้วิธีค้นคว้าศึกษาหาความรู้ รู้วิธีการเลือกสรรสาระให้เหมาะสมกับผู้เรียน วิธีการประยุกต์ วิชาการให้เหมาะสมกับเวลา รู้วิธีวัดผล เข้าใจผู้เรียน รู้วิธีพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า รู้วิธีแก้ไข ปัญหาของผู้เรียน รักการสอน ต้องถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น มีหลักการที่ถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีต่อ การสอน

3.3 ความใฝ่รู้ ผู้ที่เป็นครูจะต้องศึกษาหาความรู้ไปตลอด มีผู้เข้าใจว่า ครูต้อง เรียนถึงจะสอนได้ แต่ครูที่ยังไม่เข้าใจก็คือสิ่งที่เรียนมานั้นมิใช่จะเอาไปสอนได้เสมอ เพราะ ความรู้นั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ศาสตร์บางศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการศึกษามี ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ศาสตร์ที่เคยเรียนมา มีการเปลี่ยนแปลง เสริมเพิ่มเติมอยู่

ตลอดเวลา จึงไม่อาจนำมาใช้สอนได้ทั้งหมด เมื่ออาจารย์จะสอนเรื่องใดก็ตามจะต้องมีการอ่าน ค้นคว้า ศึกษาเพิ่มเติมจากส่วนที่เคยได้ศึกษามาแล้วทั้งสิ้น นิสิตนักศึกษาสาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนที่ไม่หยุดอยู่กับที่ หมั่นศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมจนเป็นนิสัย รักการอ่าน รักการค้นคว้า

ความใฝ่รู้จะทำให้ครูทันสมัย และพยายามปรับตัวจากสภาพที่เคยเป็นในอดีต ไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคใหม่ เช่น ความพยายามที่จะต้องใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ให้เป็น ประโยชน์ ครูรุ่นใหม่ทุกคนจึงต้องพยายามที่จะต้องหัดใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ให้เป็น เพราะในอนาคตคอมพิวเตอร์จะเป็นเครื่องใช้สำนักงานที่แทนที่พิมพ์ดีด มาแทนการจัดเก็บข้อมูลเดิม ๆ ในอดีต สถาบันการศึกษา จึงต้องหาทางที่จะพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาความสามารถทาง เทคโนโลยีกว่าที่เคยได้ปฏิบัติกันมา

ทั้งสามลักษณะนี้ เป็นลักษณะที่จำเป็นต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนกว่าลักษณะอื่น ๆ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสภาพแวดล้อม ทำให้มนุษย์ มุ่งแต่ประโยชน์ของตนเองมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ทำให้คนในโลกเห็นแก่ตัว ไม่เสียสละ ขาดน้ำใจเห็นแก่อำิสสินจ้างมากกว่าศักดิ์ศรี กอปรกับความสุขและความสำเร็จของตนเอง บนความทุกข์ยากของคนอื่น ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจมีผลต่อผู้เรียนอย่างมาก ทำให้ ศาสตร์การสอนที่ได้รับผลกระทบไปด้วย

1.3.3 ลักษณะบัณฑิตศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์

ข้อค้นพบในการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่พึงประสงค์ของ ชิคเคอริง (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2537; อ้างอิงจาก Chickering. 1974) มีประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์อย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ลักษณะความเป็นผู้มีความสามารถของครู

บัณฑิตครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านวิชาการและ วิชาชีพ

1.1 ด้านวิชาการ ครูควรมีความรู้รอบด้านเพื่อสามารถเชื่อมโยงความคิด ระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ ได้อย่างประสมประสาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ความคิดอย่างกว้างขวางรอบด้าน เกิดความเข้าใจชีวิต สังคม วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีที่สำคัญต่อชีวิต

1.2 ด้านวิชาชีพ ครูควรเข้าใจบริบทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เข้าใจเนื้อหาสาระและหลักสูตร รู้วิธีการถ่ายทอดอย่างแม่นยำ ปฏิบัติได้ อย่างคล่องแคล่ว เข้าใจสถานะผู้เรียนและรู้วิธีจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ ใช้อุปกรณ์การสอน วัดและประเมินผู้เรียนได้ตามหลักสูตรวิชาการ

1.3 ด้านวัฒนธรรม ครูควรมีความรู้ด้านวัฒนธรรมเมื่อถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีของสังคม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมอย่างถูกต้องให้คนในสังคม ความคิด แนวปฏิบัติ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมที่สังคมไทย ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา อันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประพฤติดี

การที่จะทำให้บัณฑิตทางครุศาสตร์ มีลักษณะดังกล่าวแล้วจะต้องปรับเปลี่ยน วิธีการสอนให้เน้นถึงการปฏิบัติมากขึ้น การใช้บริการศึกษานอกสถานที่ที่มีความจำเป็น เพื่อที่จะ ทำให้ผู้เรียนซึมซับศิลปวัฒนธรรม ความรู้รอบด้านจากประสบการณ์ตรง การได้ปฏิบัติฝึกฝน อบรมศีลธรรม จากชั่วโมงนอกห้องเรียน จากศาสนสถานเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยขัดเกลาจิตใจ ของบัณฑิตครูให้รู้จักการจัดอารมณ์ของตนเองได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น หลักสูตรควรเน้นการปฏิบัติ ภาคสนามเพิ่มขึ้น

2. ลักษณะความเป็นครู

นอกจากความรู้ความสามารถแล้ว ครูเป็นผู้ที่สังคมไทยให้การยกย่อง แม้แต่ สรรพนามที่เรียก ผู้พูดด้วยจะเปลี่ยนสรรพนามจาก "คุณ" เป็น "อาจารย์" หรือ "ครู" ทันที ถ้า ทราบว่าคนที่พูดด้วยอยู่นั้นมีอาชีพครู ดังนั้นบัณฑิตครู จะต้องได้รับการพัฒนาลักษณะความ เป็นครู ดังนี้

2.1 ลักษณะท่าทาง เนื่องจากครูมีอิทธิพลต่อการพัฒนาของศิษย์อย่างมาก ครูจึงต้องได้รับการพัฒนาด้านการแต่งกายให้เหมาะสม การวางท่าทาง การเดิน การนั่ง การยืน ให้ดูสง่างาม มีความมั่นใจในตนเอง หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส บ่งบอกถึงความเมตตา และความ พร้อมที่จะ "ให้" วิชาการ ความรักความสนใจศิษย์ ครูต้องมีความประณีตตั้งแต่ทรงผมจนไปถึง รองเท้า

2.2 วาจาครู ครูจำเป็นต้องใช้เสียงในการถ่ายทอดความรู้ และอบรมกุลบุตร กุลธิดา จึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านการพูดเป็นพิเศษ เพื่อให้พูดได้สั้น กระชับ ได้ใจความ กะทัดรัด ไม่วกวน พูดได้ กระฉับกระเฉง ชวนให้เชื่อ ครูทุกคนควรจะได้ฝึกการพูด จนสามารถใช้ได้คล่องแคล่ว เพื่อไม่ให้ เป็นเครื่องบั่นทอนสติปัญญาและความรู้สึกที่ดีของผู้เรียน

2.3 ความประพฤติ โดยที่ครูเป็นปูชนียบุคคล ครูจึงต้องมีความประพฤติที่ น่าเคารพยกย่อง เช่น มีความเสียสละ อดทนต่อถ้อยคำ ไม่แสดงอารมณ์ร้ายให้ผู้อื่นเห็น เคารพ สิทธิของผู้อื่น ไม่แสดงว่าตนเองเก่งกว่าผู้อื่น ยกตนข่มท่าน ไม่ก้าวร้าวผู้อื่นโดยวาจาหรือ การกระทำ มีมารยาทที่นุ่มนวล มีสมบัติผู้ดี

การอบรมการประพฤตินั้น จะทำได้โดยการสอนในชั้นเรียนอย่างเดียวคงไม่ สำเร็จ เพราะคนที่ทำผิดในโลกนี้รู้ว่าที่ทำผิดไปนั้นผิด แต่ไม่สามารถห้ามพฤติกรรมที่ผิดนั้นได้ ดังนั้นการฝึกอบรมจะต้องผ่านทางการดูแลอย่างใกล้ชิดจากการให้โอกาสในการแสดงพฤติกรรม แก่ไขพฤติกรรม นอกชั้นเรียนหรือผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ ที่มอบหมายให้รับผิดชอบ

2.4 การคิดแบบครู ครูจะต้องมีลักษณะการคิดแบบพิเศษแตกต่างจากคนในวิชาชีพอื่น ๆ เช่น คิดอยากให้คนอื่นเจริญก้าวหน้าได้ดี อยากให้คนมีความสุข อยากให้คนมีความรู้พัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น ในขณะที่ตัวก็มีความกรุณา คือมีความสงสาร เห็นใจผู้อื่นที่ขาดตกบกพร่องคนที่เรียนไม่เก่งก็อยากให้เขาเรียนเก่งขึ้นมา ผู้ที่มีความทุกข์ ครูควรจะช่วยเหลือครูต้องคิดว่า คนทุกคนพัฒนาได้ ดังนั้น ครูควรที่จะช่วยแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาศิษย์ให้มีความสมบูรณ์ ความคิดแบบครูนั้นก็มิใช่คิดให้คนมีความรู้อย่างเดียวตามที่ครูส่วนใหญ่ในปัจจุบันคิดนั่นก็คือ คิดว่าตนเองมีหน้าที่บอกหนังสือ หรือสอนวิชาเท่านั้น ส่วนหน้าที่การอบรมบ่มนิสัย ไม่ใช่หน้าที่ของตน จึงทำให้ครูเป็นจำนวนมากบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ด้านนี้ สถาบันผลิตครูจึงจำเป็นต้องให้ความคิดแบบครูอย่างถูกต้อง นั่นก็คือ ให้ความคิดด้านบวกมากกว่าด้านลบ การที่ครูคิดว่า การอบรมบ่มนิสัยไม่ใช่หน้าที่ของตน ทำให้ครูเป็นจำนวนมากบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ด้านนี้ สถาบันผลิตครูจึงจำเป็นต้องให้ความคิดแบบครูอย่างถูกต้อง นั่นก็คือ มองโลกในด้านสร้างสรรค์ คิดที่จะแก้ปัญหา คิดที่จะทำได้ คิดที่จะช่วยคนให้มีความสมบูรณ์ในชีวิต คิดหวังใฝ่ผู้ที่ยังด้อยในด้านต่าง ๆ คิดในสิ่งที่ดีมีประโยชน์และสร้างสรรค์ ครูย่อมไม่คิดถึงเรื่องวัตถุมากเกินไปเพราะวิถีชีวิตของครูต้องคิดในแง่ของความพอดี พอมีพอใช้ มัธยัสถ์ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ครูมีความสุขจากการสร้างศิษย์ให้คนที่มีคุณค่าให้แก่สังคม การพัฒนาความคิดนี้ ควรให้การศึกษาแทรกสอนในทุกวิชาที่สอนและอาจารย์ผู้สอนจะต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย

3. ลักษณะทางสังคม

ครูควรมีทักษะทางสังคมที่ดี กล่าวคือ ความสามารถในการอยู่ร่วมทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ดี ครูต้องเป็นที่พึ่งให้แก่คนในสังคม คือเป็นหลักในการคิดอย่างถูกต้อง การวางตัวอย่างถูกต้อง เข้ากับคนอื่นได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ นำคนในสังคมให้ทำในสิ่งที่ยองงาม เป็นประโยชน์ พัฒนาสังคมที่อยู่ด้วยใจจริง แก้ไขปรับเปลี่ยนค่านิยมและความประพฤติที่ไม่เหมาะสมมาสู่สิ่งที่ดีกว่า การพัฒนาบัณฑิตครูทางด้านนี้ ควรใช้กิจกรรมนิสิตนักศึกษาให้เป็นประโยชน์ ควรแนะให้บัณฑิตครูได้เข้าร่วมกิจกรรมชมรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีส่วนร่วม คิดตัดสินใจ และรับผิดชอบงาน ตลอดจนการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

จากข้อเสนอดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการพัฒนาบัณฑิต ครูจะต้องทำให้มีแบบแผนมากขึ้นกว่าที่เคยเป็น นอกจากนี้การจัดประสบการณ์ตรง เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้สัมผัสงานภาคสนามเพิ่มขึ้น เป็นความจำเป็นของการพัฒนาวิชาชีพครูเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งควรจะต้องมีการวางแผนให้เห็นแนวทางปฏิบัติชัดเจน มากกว่าการที่จะปล่อยให้ นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้เองจากธรรมชาติ ที่ไม่อาจประกันได้ว่า บัณฑิตทุกคนที่สำเร็จการศึกษาไป จะได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีลักษณะครูที่ดีตามที่ควรจะเป็น

การพัฒนาทั้ง 7 ประการของนิสิตนักศึกษาตามทฤษฎีของซิคเคอร์รี่ ก็ยังเป็นสิ่งที่นักการศึกษาในอเมริกาถือเป็นหลักในการดำเนินการ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรม หลักสูตร และสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแนวพัฒนาตามทฤษฎีดังกล่าว

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสิตนักศึกษา

ในต่างประเทศได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาเป็นอย่างมาก ดังเช่น คอฟแมน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2543; อ้างอิงจาก Kauffman. 1968 : 19 – 21) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยไว้ 6 ลักษณะ ดังนี้

1. ผู้ที่เข้ามาแสวงหาความรู้ และมุ่งมั่นในสาขาวิชาใด วิชาหนึ่งซึ่งเขามีความเชื่อถือในศาสตร์นั้น ๆ ซึ่งต้องการมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในวิชาที่เรียนแต่มักจะผิดหวัง เพราะไม่พบเช่นนั้น

2. ต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม (Psychology Security) เนื่องจากการที่เข้ามาหาวิทยาลัย เพราะต้องการทำให้ได้คลายความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางบ้าน พยายามหาทางคิดห่างบ้านโดยการอิสระ จึงต้องการคนที่จะช่วยสนองความต้องการทางจิต หากคนที่ถูกใจเป็นเพื่อน

3. เป็นคนมีอุดมคติและใจดี แต่บางครั้งสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยก็ทำลายอุดมคตินั้นเสีย เขาอยากที่จะช่วยคนอื่น และสนใจปัญหาของสังคม ซึ่งในด้านนี้มหาวิทยาลัยจะไม่ได้นึกถึง หรือเห็นความต้องการของเขา จึงไม่ได้ช่วยจัดประสบการณ์หรือจัดโอกาสให้ได้ทดลองทำงานที่ใช้วิชาการที่เรียนอยู่ในห้องเรียนกับชีวิตประจำวัน

4. มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน แต่เพราะว่ามีสิ่งยั่วยุรอบด้านที่ผลักดันให้หันเหทิศทางไปทางอื่น กิจกรรมต่าง ๆ สนุกสนานกว่า ไม่ต้องกังวล เดือดเนื้อร้อนใจ และได้รับการบีบคั้นจากการเรียน นิสิตนักศึกษาบางคนอาจตั้งความหวังในการเรียนระดับอุดมศึกษาไว้สูงมาก เมื่อเข้ามาศึกษาแล้วไม่เป็นไปตามที่คาดหวังก็รู้สึกเสียใจ และผิดหวังมาก จึงต้องหันความสนใจไปสู่ด้านอื่น ๆ ซึ่งบางครั้งอาจจะนำไปสู่ปัญหาการเล่นการพนัน และการติดยาเสพติด ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อตัวเอง สังคม และประเทศชาติ

5. ต้องการค้นพบตนเอง (Seek for Self-identification) ความเป็นตัวของตัวเอง แต่ส่วนมากมักจะพอใจในความปรารถนา และทุกสิ่งในตัวเองนัก นอกจากนี้การเรียนในระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาบางประเภทไม่ได้ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้ค้นพบความสามารถของตนเอง บางครั้งทำให้นิสิตนักศึกษาขาดสติปัญญา เพียงเพราะสาเหตุจากการสอบไล่ตกเพียง 1 วิชาเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ขึ้นมาได้

6. มีความขัดแย้ง และมีความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการบริหาร ลักษณะของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้อาจเปลี่ยนไปในบางมหาวิทยาลัย ที่เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาของมหาวิทยาลัยบ้าง โดยการมีนิสิตนักศึกษาตัวแทนที่มีส่วนร่วมในการบริหาร จะทำให้เขาได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องขึ้น เพราะเขาเชื่อว่า ผู้แทนของเขาต้องมีความภักดีต่อกลุ่ม ดังนั้นข้อมูลที่ได้ย่อมมีความเที่ยงตรง และสิ่งที่ตัวแทนของเขาทำย่อมตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้เป็นอย่างดี

และ คอฟแมน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2543; อ้างอิงจาก Kauffman. 1968 : 19 – 21) ได้ศึกษาสภาพนิสิตมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกา จำแนกตามชั้นปีซึ่งปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. ปีที่หนึ่ง นิสิตรู้สึกตื่นเต้น สนใจต่อทุก ๆ สิ่งรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนหรือกิจกรรมสังคม ในมหาวิทยาลัย เขาอยากเรียนมีความตั้งใจในการศึกษา และอยากปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งจะสนิทสนมและเชื่อฟังคำสั่งสอนของอาจารย์

2. ปีที่สอง นิสิตไม่ค่อยพอใจครูอาจารย์ เริ่มมีความคิดเห็นขัดแย้งและเป็นปฏิปักษ์ต่อมหาวิทยาลัย มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่ขึ้น

3. ปีที่สาม นิสิตมักจะสงบเงียบ ชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อน ๆ มากกว่า มีความเฉยเมยต่อสังคมมหาวิทยาลัยและการเรียน อาจมีความคิดที่จะเริ่มมีเพื่อนต่างเพศที่สนิทพอที่จะเป็นคู่รักต่อไปได้

4. ปีที่สี่ นิสิตจะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่จะเริ่มสนใจเรื่องเกี่ยวกับการงานการศึกษาต่อ และความก้าวหน้าในอนาคต

นอกจากนี้ คอฟแมน ได้กล่าวถึงลักษณะของนิสิตเข้าใหม่ในสถาบันอุดมศึกษาของอเมริกา ดังนี้ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2543; อ้างอิงจาก Kauffman. 1968 : 19 – 21)

1. นิสิตใหม่ต้องการแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดสนใจทางศาสนา ซึ่งมีผลต่อความเชื่อ และความศรัทธาของเขา

2. เนื่องจากความไม่แน่ใจใน ข้อ 1 นิสิตใหม่จึงหันไปให้ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. นิสิตใหม่ต้องการรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความสงสัยไม่แน่ใจในสถาบันนั้น โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา

4. นิสิตใหม่มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือและมีอุดมคติแต่เขามักจะกลัวว่าถ้ามีส่วนร่วมในสิ่งใดเป็นระยะเวลานาน ๆ อาจจะ使他เสียอุดมคติหรือรบกวนเสรีภาพของเขา

5. นิสิตใหม่ ซึ่งดูภายนอกจะมีความมั่นใจและภาคภูมิใจนั้น บ่อยครั้งจะมีความไม่แน่นอน

6. เนื่องจากเขามีความสงสัยในตนเอง สถาบัน และโอกาสที่จะมีส่วนร่วม ทำให้ นิสิตใหม่มีแนวโน้มที่จะสงสัยไม่ไว้วางใจการบริหารงานของสถาบัน และคณะวิชาที่เขาสังกัด

7. เมื่อเริ่มเข้าศึกษา นิสิตมักจะมีควมตื่นเต้นอย่างมากมาย และเต็มอกเต็มใจที่จะทำงานตามที่กำหนดในหลักสูตร แต่ความรู้สึกและการทำงานมักจะลดลงอย่างรวดเร็ว ภายในเดือนแรกของปีการศึกษาแรก

8. นิสิตส่วนมากคาดหวังว่า ชีวิตในมหาวิทยาลัยจะเป็นเครื่องชี้ถึงความเป็นอิสระจากการปกครองของพ่อแม่

นอกจากนี้ โรเบิร์ต วิลสัน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2524 : 46; อ้างอิงจาก Wilson. 1965 : 20 – 21) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เวลาของนิสิตนักศึกษา ได้พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีโอกาสได้ติดต่อใกล้ชิดกับอาจารย์นอกห้องเรียน จะได้ผลทางการศึกษามากกว่าพวกที่ติดตอสัมพันธ์น้อย บอลตัน และ แคมเมเยอร์ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2524 : 47; อ้างอิงจาก Balton and Kammyer) ได้ศึกษาพบว่า ผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาจากกลุ่มผู้เรียนหลายแห่งใช้เวลาเพื่อวิชาการ หรือความรู้นอกห้องเรียน เฉลี่ยแล้ววันละครึ่งชั่วโมงเท่านั้น

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยนั้น ได้มีผู้วิจัยได้หลายท่าน เช่น วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคนอื่น ๆ (2527 : 18 – 23) ได้ศึกษาลักษณะนิสิตปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2525 พบว่า

1. นิสิตครุศาสตร์ชั้นปีที่หนึ่ง เป็นผู้ที่มาจากภูมิหลังทางวิชาการแตกต่างกัน ก่อนเข้าใหม่และตื่นเต้น กับสิ่งรอบด้าน และยังต้องการปรับตัวหลายประการ ไม่ค่อยมีความ มั่นใจตนเอง ก่อนเข้าเเหงา

2. นิสิตครุศาสตร์ชั้นปีที่สอง มีความเป็นตัวของตัวเอง พุดจาจะฉานคล่องแคล่ว มีความมั่นใจขึ้น แต่มีปัญหาเรื่องการเรียน

3. นิสิตครุศาสตร์ชั้นปีที่สาม มีความรู้สึกว่ วิชาที่เรียนไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริง เบื่อวิธีสอนของอาจารย์ รู้สึกไม่ทัดเทียมกับคณะอื่น ชอบเบาะกลุ่มกับเพื่อน ๆ ไม่สนใจกิจกรรมต่าง ๆ แต่อยากมีส่วนร่วมในการทำงานบริหารกิจการนิสิตในระดับมาก มีความสนใจในวิชาที่เรียนมาก

4. นิสิตครุศาสตร์ชั้นปีที่สี่ ก่อนเข้ามีความเชื่อมั่นสูง ชอบแสดงความคิดเห็น แสดงลักษณะที่อยากรู้อยากเห็น และซักถามเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด่าง ๆ มีลักษณะเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

ต่อมาได้มีการวิจัย โดยใช้ตัวอย่างประชากรกว้างขึ้น คือ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และ คนอื่น ๆ (2527 ค – จ) ได้ศึกษาความเจริญงอกงามและพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา และกระบวนการสอนที่มีผลต่อความเจริญงอกงามของนิสิตนักศึกษา ตลอดจนศึกษา กิจกรรม นิสิตนักศึกษาที่มีผลกระทบตอความเจริญงอกงามของนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย 10 แห่งในประเทศไทย พบว่า ความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของนิสิตนักศึกษา

นิสิตนักศึกษาได้เลือกอาชีพแน่นอน รู้ว่าต้องการจะทำอะไรในชีวิต และทิศทางในการดำเนินชีวิตลักษณะคนทั่วไปในสังคมที่นิสิตนักศึกษาไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือ บิดามารดามีความเข้มงวดด้านระเบียบวินัยที่สะท้อนต่อมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษามีความเห็นว่าการมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่พัฒนาด้านฝึกหัดอาชีพ พัฒนาทักษะ และวิธีการอันนำไปสู่การประกอบอาชีพมากที่สุดและเห็นว่าควรเตรียมชีวิตสมรสและครอบครัว กิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาจะเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด คือ ด้านวิชาการ และเข้าร่วมน้อยที่สุด คือ การสอนเต้นรำ กิจกรรมด้านสังคม นิสิตนักศึกษามีความเห็นว่าการเรียนรู้มารยาทในสังคมมากที่สุด ความรับผิดชอบทางสังคม นิสิตนักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดว่าหน้าที่ของทุกคนคือการทำงานให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ การศึกษามีผลต่อความเจริญงอกงาม นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่า การศึกษาในมหาวิทยาลัยทำให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ คือ ความสามารถในการหาเหตุผล การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพ ที่น่าสังเกตคือ มหาวิทยาลัยทำให้นิสิตนักศึกษามีความซาบซึ้งในด้านศิลปวัฒนธรรมน้อยที่สุด ด้านกระบวนการสอนที่มีผลต่อความเจริญงอกงามของนิสิตนักศึกษา ลักษณะที่ได้พัฒนาในมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่า ลักษณะที่ได้พัฒนา คือมีความรู้ออกไปประกอบอาชีพได้ และมีความรับผิดชอบ กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้ นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในวิชาที่สอน ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติในเรื่องที่เรียน และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จะช่วยพัฒนาความรู้ได้ดี กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาทัศนคติ นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่า การให้ผู้เรียน ค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้สอนมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนและผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเรื่องที่เรียนทำให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ดี แต่การอภิปรายเรื่องที่เรียนด้วยตนเองจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้น้อยที่สุด กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่าผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเรื่องที่เรียน ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในวิชาที่สอน มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างดี องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียนนิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่า ความสนใจในวิชาที่เรียน ผู้สอนมีความเป็นกันเอง และวิธีการสอนของอาจารย์ เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียน ด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาว่าทำให้พัฒนาความคิดและมีเหตุผลมากขึ้น ทำให้พัฒนาบุคลิกภาพ และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ปัจจัยในการเรียน นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่าปัจจัยทำให้สนใจการเรียนมากที่สุด 3 ปัจจัย คือ ผู้สอนเตรียมการสอนอย่างดี มีความเป็นกันเอง และกระตือรือร้นในการสอน ปัญหาการเรียนการสอน 1) วิธีการสอนไม่ดี บรรยายไม่เป็น และน่าเบื่อ 2) นิสิตนักศึกษาเกียจคร้าน ง่วงนอน เบื่อและขาดสมาธิ 3) ตำราและห้องเรียนไม่พอ การศึกษาในมหาวิทยาลัยทำให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาเจริญงอกงาม นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่า การศึกษาในมหาวิทยาลัยทำให้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การคบหาสมาคมกับผู้อื่น และมีความเชื่อมั่นในตนเอง บุคคลที่ทำให้นิสิตนักศึกษาเปลี่ยนแปลง

ได้แก่ 1) อาจารย์ ทำให้เปลี่ยนแปลงพัฒนาการเจริญงอกงามในด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ 2) รุ่นพี่ ทำให้เปลี่ยนแปลงอุดมคติ มีทัศนคติที่ต่อมหาวิทยาลัยและความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพ 3) เพื่อน ทำให้เปลี่ยนแปลงด้านการคบหาสมาคมกับผู้อื่น 4) ตนเอง ทำให้มีความสามารถในการแก้ปัญหา มากขึ้น

มยุรี สุทธิเลิศอรุณ (2529) ได้วิจัยเปรียบเทียบลักษณะนิสัย จำแนกตามสาขาวิชา การศึกษาเฉพาะกรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ลักษณะสภาพหรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง นิสิต มีลักษณะสภาพ หรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง ด้านกิริยามารยาทสูงที่สุด และด้าน ศาสนาต่ำที่สุด สำหรับความคิดเห็นของนิสิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ สาขาวิทยาศาสตร์-ชีวภาพ และสาขาวิชาสังคมศาสตร์ คือ ด้านความมีเหตุผล มีความสำคัญต่อนิสิตมากที่สุด แต่นิสิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์เห็นว่าการใฝ่รู้มีความสำคัญต่อนิสิตมากที่สุดและนิสิตทั้ง 4 สาขาวิชา มีความคิดเห็นตรงกันว่า ลักษณะที่มีความสำคัญต่อนิสิตน้อยที่สุด คือ ด้านรสนิยม ผลการวิจัยที่สำคัญเกี่ยวกับบุคคลที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ของ สุพรรณมัจฉา จันทร์หอม พบว่า ให้ความสำคัญต่อบุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสูงสุด 5 ข้อแรก ได้แก่ ความรู้รอบ ฉลาด ไหวพริบ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต มีจริยธรรม และคุณธรรม มีระเบียบวินัยทั้ง 5 ลักษณะนี้ ก่อนข้างจริงจังและเหมาะแก่การทำงานให้สำเร็จ ลุล่วงได้ดี เมื่อใช้เครื่องมือนี้ประเมิน ได้คุณลักษณะเด่นของนักศึกษา 5 ข้อ คือ มีมนุษยสัมพันธ์ ดี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเมตตาและเห็นใจผู้อื่น รักดี มุ่งดี และใฝ่ดี มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ทั้ง 5 ลักษณะนี้ค่อนข้างมีมนวล อ่อนน้อม มุ่งมนุษยสัมพันธ์มากกว่าผลสัมฤทธิ์ของ การงาน (สมพงษ์ สุชีเกตุ. 2540; อ้างอิงจาก สุพรรณมัจฉา จันทร์หอม. 2531)

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู

2.1 คุณลักษณะของวิชาชีพครู

การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่ง (วัลนิภา พัดเปี้ย. 2539 : 21 ; อ้างอิงจากวิภา เกษรศิริเจริญ. 2521) กล่าวว่า ครูที่มีประสิทธิภาพ จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะตามเกณฑ์ ดังนี้

1. ประสบการณ์ของครู (Formative Experiences) ได้แก่ ประสบการณ์ในด้านการฝึกอบรม (Teacher Training) สังคมประกิต (Socialization) และตำแหน่งที่ได้รับ (Ascribed Positions)

การฝึกอบรม (Teacher Training) เป็นประสบการณ์ทางด้านการศึกษาที่ครู แต่ละคนได้รับ ครูมัธยมศึกษาควรสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา หรือ ปริญญาตรี สาขาอื่น ๆ แต่ต้องมีวุฒิวิชาชีพทางครูด้วย วิชาชีพครูจะทำให้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น

จิตวิทยาการศึกษา ปรัชญาการศึกษา เทคนิควิธีการสอน การวัดผลและประเมินผล ซึ่งจะมีส่วนทำให้การควบคุมชั้นเรียนมีความยืดหยุ่น นักเรียนมีโอกาสที่จะตอบสนองได้กว้างขวางขึ้น ครูที่ได้รับการศึกษาในสาขาวิชาใดก็ตามจะสอนตรงกับสาขาวิชาที่ได้เรียนมา นอกจากนั้น ครูควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมภายหลังที่ทำงานแล้ว ตลอดจนเข้ารับการศึกษาอบรมในสาขาวิชาที่สอนเพิ่มเติมอีกด้วย

สังคมประกิต (Socialization) เป็นประสบการณ์ที่ครูได้รับจากที่บ้าน และสิ่งแวดล้อม เช่น โรงเรียนที่เคยศึกษา ครอบครัว ความสัมพันธ์กับผู้เรียน เพื่อนครู ผู้ปกครอง ผู้เรียน ตลอดจนการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ครูที่มีประสิทธิภาพย่อมประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนตลอดจนการเข้าสังคม

ตำแหน่งที่ได้รับ (Ascribed Positions) ครูที่มีความรู้ความสามารถหรือมีประสิทธิภาพย่อมจะได้รับการยกย่องให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ

2. คุณสมบัติของครู (Teacher Properties) หมายถึง คุณสมบัติในด้านทักษะ (Skills) เหตุจูงใจ (Motives) นิสัย (Habits) และความรู้ (Knowledge)

ทักษะ (Skills) ครูที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน เตรียมการสอนและตั้งใจสอน มีความมั่นใจในวิชาชีพที่สอน มีเทคนิคการสอนที่ดีและน่าสนใจ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักใช้อุปกรณ์ในการสอนกระตุ้นส่งเสริมนักเรียนให้สนใจเรียนมากขึ้น สามารถนำประสบการณ์มาประยุกต์เข้ากับการเรียนการสอน เน้นประเด็นสำคัญของบทเรียน ตลอดจนมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของบทเรียนและการควบคุมชั้นเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

เหตุจูงใจ (Motive) ครูที่ดี มีประสิทธิภาพ ควรได้รับเหตุจูงใจที่ดีต่อวิชาชีพครู มีความศรัทธาในวิชาชีพ ให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน และมีความภาคภูมิใจในงานอาชีพครู

นิสัย (Habits) ครูที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีลักษณะนิสัยที่เป็นแบบอย่างดีแก่ศิษย์ มีความขยันหมั่นเพียร มานะอดทน ประหยัด ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี เอาใจใส่งานสอน และงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี เอาใจใส่งาน กระตือรือร้นในการสอนและการตรวจงาน เห็นความสำคัญของงานในหน้าที่สนใจในความประพฤติของนักเรียน

ความรู้ (Knowledge) ครูที่มีประสิทธิภาพ จะต้องสนใจศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อความก้าวหน้าในวิชาการ มีความรู้กว้างขวางไม่เฉพาะแต่วิชาที่สอน ส่งเสริม และให้ความรู้แก่นักเรียนให้ทันต่อความรู้ใหม่ที่เปลี่ยนแปลง รู้จักแนะแนวทางการนำวิชาที่เรียนไปใช้ประโยชน์แก่นักเรียน ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

3. พฤติกรรมของครู (Teacher Behaviors) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแต่ละคนแสดงออกอันเป็นผลจากลักษณะที่แท้จริงของตัวครูเองกับผลที่เกิดจากการศึกษาอบรม เช่น

ครูที่ให้ความอบอุ่น มีความเข้าใจและเป็นมิตรกับนักเรียน มีความรับผิดชอบ เอาการเอางาน มีระเบียบ สุขุมรอบคอบ มีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจผู้เรียน มีความคิดเห็นในทางชอบผู้เรียน ให้คำแนะนำปรึกษา ชอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความเข้าใจทางภาษาสูง มีความมั่นคงทางอารมณ์ ยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และมีแนวโน้มที่จะตอบสนองในทางที่ดี

4. ผลในปัจจุบัน (Immediate Effects) หมายถึง ผลของบุคลิกลักษณะ พฤติกรรม เทคนิค วิธีการสอนต่าง ๆ ของครู ทำให้ผู้เรียนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อครู ครูที่มีประสิทธิภาพย่อมสามารถโน้มน้าวใจนักเรียนให้ตอบสนองต่อครูในทิศทางที่ดี และบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการศึกษา

5. ผลในระยะยาว (Long-term Consequences) หมายถึง ความสำเร็จของครูที่สามารถชักนำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของชีวิต มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น สามารถนำวิชาความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันในด้านตัวครู ครูที่มีประสิทธิภาพควรสนับสนุนแนวคิดใหม่ทางการศึกษา ตลอดจนสนับสนุน ความก้าวหน้าทางอาชีพครู (วิภา เกษรศิริเจริญ, 2521 : 9 –12)

กรมการฝึกหัดครู (วัลนิภา พัดเปีย, 2539 : 23 – 24; อ้างอิงจาก กรมการฝึกหัดครู, 2516 : 17 – 18) ได้สรุปคุณลักษณะที่ดีของครู 8 คุณลักษณะ ได้แก่

1. คุณลักษณะด้านการสอน เช่น มีความรู้ในจุดมุ่งหมายการศึกษาของชาติ มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตร มีการเตรียมการสอน และสามารถดำเนินการสอนได้ตามที่เตรียม มีความสามารถในการวัดประเมินผล สามารถเลือกวิธีสอนได้เหมาะสม มีความสามารถในการปกครองยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิด

2. คุณลักษณะด้านวิชาการ เช่น ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ นำเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน ติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษา สนใจฟังการอภิปราย และปาฐกถา ฯลฯ

3. คุณลักษณะด้านสุขภาพและสุขภาพจิต เช่น รู้จักพักผ่อน เอาใจใส่ในการจัดสิ่งแวดล้อมให้สะอาด เอาใจใส่ในการป้องกันโรคติดต่อ มีอารมณ์ดี รู้จักผ่อนคลายอารมณ์ ไม่มีความกังวลใจ

4. คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ เช่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน บุคคลทั่วไป เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา

5. คุณลักษณะด้านคุณธรรมและความประพฤติ เช่น มีความเที่ยงธรรม ความเมตตา กรุณา ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ความซื่อสัตย์สุจริต การวางตนอย่างเหมาะสม ความรับผิดชอบในหน้าที่และภาระงาน ไม่ดูหมิ่นศาสนาอื่น เป็นต้น

6. คุณลักษณะด้านบุคลิกลักษณะ เช่น ร่าเริงแจ่มใส สุภาพอ่อนโยน ขยันขันแข็ง รูปร่าง หน้าตาดี แต่งกายเหมาะสม มีความคล่องแคล่วว่องไว รู้จักควบคุมอารมณ์ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน

7. คุณลักษณะด้านการอบรม เน้นแนวและปกครอง เช่น รู้จักการปกครองแบบประชาธิปไตย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รักษาความลับของนักเรียน เป็นผู้มีระเบียบวินัย เป็นตัวอย่างที่ดี รู้จักใช้ความเด็ดขาดหรือยืดหยุ่นได้อย่างเหมาะสม มีเหตุผล

8. คุณลักษณะด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย เช่น ยอมรับนับถือผู้อื่นให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ใช้หลักเหตุผลในการแก้ปัญหา รู้จักสิทธิของตนตามกฎหมาย รู้จักร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมนิยม รู้จักปรับปรุงฐานะให้ดีขึ้น และเป็นผู้ที่มีความประหยัด

เยาวรินทร์ จันทนัมภูฐะ (2534 : 12 – 14) กล่าวว่า เนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาประเทศ ครูจึงเป็นบุคคลที่พึงมีประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนี้

1. ประสิทธิภาพในด้านการสอน หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกเพื่อกระตุ้น ถ่ายทอด แนว หรือหาวิธีการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และวิธีที่จะเรียน มีการทดสอบได้อย่างชัดเจน ปฏิบัติจริง เตรียมการสอนอย่างดีทุกครั้ง รู้จักใช้วิธีสอนและอุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม มีความรู้เรื่องหลักสูตรดี ขยัน ตั้งใจสอน ช่วยเหลือและใส่ใจผู้เรียนที่อ่อน สอดแทรกการอบรมจรรยาบรรณในขณะสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำลังเรียนเสนอบทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นที่น่าสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งแสดงออกในขณะที่กำลังเรียน มีเทคนิคกลวิธีการวินิจฉัยและสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน

2. ประสิทธิภาพในด้านสัมพันธภาพกับผู้เรียน หมายถึง พฤติกรรมที่มีเยื่อใยสัมพันธ์กับผู้เรียน ให้ความรักและเมตตาผู้เรียนทั่วหน้ากัน ทำตัวให้ผู้เรียนทั้งรักทั้งเกรงติดตามได้ถามทุกข์สุขของผู้เรียนเสมอ เอาใจใส่ผู้เรียนทั้งทางด้านการเรียน สุขภาพอนามัยและความประพฤติ ให้กำลังใจและยกย่องชมเชยเมื่อผู้เรียนทำงานสำเร็จและได้ผลก้าวหน้าสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน มีอารมณ์ดี รู้จักให้อภัยผู้เรียน มีความอดกลั้นต่อการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียน พิจารณาตัดสินและลงโทษผู้เรียนอย่างยุติธรรม ดักเตือนและชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจเมื่อกระทำผิด รักษาความลับของผู้เรียน มีความหวังดีต่อผู้เรียนทุกคน ช่วยเหลือให้ผู้เรียนแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

3. ประสิทธิภาพเกี่ยวกับความประพฤติ คุณธรรมและศีลธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก หรือวางตนอย่างมีแบบแผน อยู่ในกรอบธรรมเนียมของสังคมอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เช่น มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความประพฤติเรียบร้อย สุภาพอ่อนน้อม ยึดมั่นในศีลธรรม รู้จักนำหลักธรรมมาปฏิบัติให้เกิด

ประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ไม่หลงมัวเมาในอบายมุข รู้จักทำจิตใจให้ว่าง ผ่องใส ปราศจาก
ทริฐ คำนึงถึงเกียรติยศชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล มีน้ำใจต่อคนทั่วไป

4. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั่วไป หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก
เกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนในด้านอื่นๆ นอกจากการเรียนการสอน เช่น ปรับปรุงโรงเรียนให้
เจริญก้าวหน้าดูแลรับผิดชอบทรัพย์สินสมบัติโรงเรียน มีความภาคภูมิใจในงานอาชีพของ
ตนเอง ไม่หนึ่งดูตาย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบสูงในงานที่ได้รับมอบหมาย

5. ประสิทธิภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างมีศิลปะ
เพื่อจูงใจให้เกิดความร่วมมือในงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น ให้การต้อนรับผู้มา
ติดต่อปรับปรุงตนเองให้เข้าได้กับคนทุกชั้นทุกสังคม ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนา
ท้องถิ่น มองบุคคลอื่นและเพื่อนร่วมงานในแง่ดีเสมอ ไม่เป็นคนสอพลอ ไม่เห็นแก่ตัว
ไม่เอาเปรียบผู้ร่วมงาน ไม่ก้าวก้าวยานของเพื่อนร่วมงาน เว้นแต่ได้รับการขอร้อง ยินดีรับฟัง
คำวิจารณ์ เกี่ยวกับข้อบกพร่องของงาน

6. ประสิทธิภาพเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะท่าทาง หมายถึง พฤติกรรมโดยรวมที่
แสดงออกมามีเห็นได้ชัดเจน ไม่เกี่ยวกับคุณลักษณะอื่น เช่น ยิ้มแย้มอยู่เสมอ มีกำลังใจ
กำลังกายเข้มแข็ง ไม่แสดงความอ่อนแออ่อนไหวให้ผู้อื่นเห็น เอาใจใส่กับการรักษาความสะอาด
ของร่างกาย มีนิสัยกระตือรือร้นกระฉับกระเฉงว่องไว ไม่ย่อท้อ เป็นคนอ่อนน้อม เป็นมิตรกับคน
ทุกชั้น ไม่ทำตัวเป็นคนมีปมด้อย

เคอร์รี่ (วัลนิภา พัดเปีย. 2539 : 26; อ้างอิงจาก Kerry. 1986 : 171) กล่าวว่า
การเป็นครูนั้นจำเป็นจะต้องมีทักษะและคุณลักษณะบางประการ เช่น มีความสามารถในการ
จัดการ มีความสามารถทางสติปัญญาในระดับสูง เชาวนปัญญาดี เนื่องจากงานสอนมีชั่วโมงที่
จะนั่งอยู่กับโต๊ะตลอดเวลา

2.2 การเรียนการสอนวิชาชีพครู

ในกระบวนการของหลักสูตรและการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อผลิต
บัณฑิตครูที่มีคุณภาพ (อัจฉรา วัฒนาณรงค์ และ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม. 2541 : 11 – 14;
อ้างอิงจาก ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2538 : 8 – 12) ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 5 เรื่องใหญ่
คือ 1) วิชาพื้นฐานทั่วไป 2) วิชาเนื้อหา 3) วิชาชีพครู 4) วิชาเตรียมประสบการณ์ และ
5) วิชาฝึกสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิชาพื้นฐานทั่วไป เป้าหมายหลักของวิชาพื้นฐานทั่วไป หรือบางที่เรียกว่า
วิชาการศึกษาทั่วไป (General Education) นี้ เป็นกลุ่มวิชาจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็น
สมาชิกที่ดีของสังคม นั่นคือจะต้องรู้ การแสวงหาความรู้อยู่เสมอ รู้จักวิเคราะห์ วิเคราะห์ ประเมิน
สภาพการณ์ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ว่ามีความเหมาะสม หรือไม่เหมาะสมเพียงใด รู้จัก

แยกแยะสิ่งใดผิดถูก ดีงาม ถูกต้องตามหลักการเพียงใด พร้อมทั้งเชื่อมั่นในสิ่งที่ตัวเองเห็นว่ามีความเหมาะสมและดำเนินชีวิตตามความเชื่อมั่นอย่างมีคุณธรรมเพียงพอ

นอกจากนี้วิชาพื้นฐานทั่วไปยังครอบคลุมถึงวิชาที่ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันเพื่อการใช้ชีวิตที่ดี เช่น ความรู้ความเข้าใจในชีวิตครอบครัว ชีวิตรอบข้าง ชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ และทักษะด้านภาษา การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ส่วนวิชาชีพครูควรเน้นความเป็นคนดีในลักษณะของการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะครูต้องไปสอนเด็กให้พัฒนาสังคมของเขาให้ดีขึ้นต่อไป

2. วิชาเนื้อหา วิชาชีพครูมีลักษณะพิเศษ คือเป็นวิชาเนื้อหาและวิชาบุคคล นั่นคือ การสอนในวิชาชีพครูต้องสอนเนื้อหาวิชาการ และกระบวนการไปพร้อมกันด้วย วิชาเนื้อหาที่ครูจะต้องไปสอนนั้น โดยทั่วไปจะเป็นวิชาทางวิชาการ เช่น วิชาในหมวดมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา นอกจากนี้ ก็จะเป็น วิชาการ วิชาชีพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิชาชีพทางธุรกิจ เกษตร หรือ อุตสาหกรรม การจัดเนื้อหาวิชาจะพิจารณาตามหลักสูตรและการนำไปใช้ในระดับโรงเรียนเป็นหลักสำคัญ

การจัดเนื้อหาวิชานั้นมีหลากหลายรูปแบบกันไป โดยทั่วไปจะดูว่าต้องการความแน่นในเนื้อหาอย่างน้อยเพียงใด ให้เน้นเนื้อหาเป็นเพียงวิชาเดียวก็ให้เป็นวิชาเอก หรือวิชาเฉพาะไปในการที่ต้องการให้มีเนื้อหาแน่น 2 วิชา ก็จะต้องลดหลั่นหน่วยกิตและเนื้อหาลง อาจจะมีลักษณะ 2 เอกหรือ เอก – โท ก็แล้วแต่ความเหมาะสมเฉพาะแห่งเฉพาะเวลา

3. วิชาชีพครู ลักษณะวิชาของวิชาชีพครูโดยตรงนั้นคือ กลุ่มวิชาที่สัมพันธ์โดยตรงกับหลักสูตรและการสอน เป็นวิชาที่ให้เข้าใจว่าหลักสูตรและการสอนคืออะไร อะไรคือองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรและการสอน การจัดหลักสูตรและการสอนจะดำเนินไปได้เท่าไร และจะทำให้ได้อย่างไร วิชาในกลุ่มนี้โดยทั่วไปจะประกอบด้วย

1) กลุ่มวิชาพื้นฐานการศึกษา 2) วิชากลุ่มหลักสูตรและการสอน 3) วิชาทางด้านการจัดการ และ 4) วิชาทางด้านมาตรฐานรับรองคุณภาพ

การเป็นครูนั้นเราจะต้องรู้ว่าการศึกษาและอาชีพครูเป็นอย่างไร มีบทบาทหน้าที่อย่างไรในสังคม การศึกษาและอาชีพครูไปเกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในประเทศและต่างประเทศลักษณะใดบ้าง เด็กที่เราสอนเป็นอย่างไร เราจะสอนเขาไปทำไม ไปทำอะไร เพื่ออะไร การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย บทบาท หน้าที่ ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นหน้าที่ของวิชาพื้นฐานทางการศึกษา

เมื่อมีพื้นฐานทางการศึกษาดีแล้วหมายความว่า ครูจะรู้ว่าจะทำหน้าที่ครูไปเพื่ออะไร ทำไมจึงทำ ทำแล้วจะได้อะไร หลังจากนั้นครูก็จะลงมือปฏิบัติว่าจะสอนอย่างไร ความรู้พื้นฐานเรื่องหลักสูตรและการสอนจึงเป็นวิชาสำคัญในกลุ่มนี้ ตามด้วยวิชาที่จะช่วยให้ครูรู้ว่าจะมีเทคนิค

กระบวนการอะไรบ้างที่จะช่วยให้ครูสอนได้ดีที่สุด ประหยัดที่สุด วิชาเทคโนโลยีจึงมีความสำคัญในกลุ่มนี้ หลังจากนั้นจึงตามด้วยวิชาประเมินผลเพื่อดูว่าเราสอนไปเป็นอย่างไร

ปัจจุบันการจัดการมีบทบาทสำคัญมากขึ้น ทั้งครูและผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในระบบและกระบวนการจัดการทั้งการจัดการระบบโรงเรียน การจัดการระดับชั้นเรียน และการจัดการในห้องเรียน (Classroom Management) วิชาการจัดการจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในระบบโรงเรียนสมัยใหม่

กลุ่มวิชาสุดท้ายแต่มีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินงานของอาชีพครู ได้แก่ กลุ่มวิชาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะวิชาทางด้านหน้าที่ความรับผิดชอบของครู จรรยาบรรณครู จริยธรรมของครูในสังคม วิชาเหล่านี้เป็นวิชาพื้นฐานทางการปฏิบัติ เมื่อเรียนรู้ ถกเถียง อภิปรายและทำความเข้าใจกับตัวเองแล้ว สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบของหน้าที่จะทำให้ครูมีคุณธรรมสูงและดีขึ้น

วิชาชีพครูนี้เป็นแก่นและแกนหลัก การวิเคราะห์ความจำเป็น การค้นคว้า และติดตามความก้าวหน้าใหม่ ๆ การทดลองและวิจัยค้นคว้า ตลอดจนการคำนึงถึงปรัชญาและความเชื่อพื้นฐานของสถาบันและคณาจารย์ผู้สอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

4. วิชาเตรียมประสบการณ์ วิชาชีพทุกวิชาชีพจะต้องมีทักษะสำหรับวิชาชีพเสมอ วิชาชีพครู ก็เช่นเดียวกัน มีงานในอาชีพที่ครูทุกคนต้องปฏิบัติโดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ งานที่เกี่ยวกับสังคม ทั้งท้องถิ่น และเมือง งานที่เกี่ยวกับความรู้ ทั้งแหล่งความรู้ และวิธีการหาความรู้ ผู้อยู่ในอาชีพจะต้องมีทักษะและมีวิธีการที่จะทำงานเกี่ยวข้องกับคน สังคม และความรู้อย่างเพียงพอ จึงต้องเป็นการเตรียมเป็นขั้นตอน

การเตรียมประสบการณ์ดังกล่าวควรจะเริ่มจากการทำความเข้าใจกับเรื่องดังกล่าว แล้ววิเคราะห์และประเมินเชิงวิชาการก่อนหลัง จากนั้นจึงจัดให้มีประสบการณ์ กิจกรรมในห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ดังกล่าว โดยเน้นกิจกรรมในรูปของกรณีศึกษา กลุ่ม เกมส์ และกิจกรรมมีส่วนร่วมของผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ

การเตรียมในลักษณะห้องทดลอง เพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ในรูปแบบของการสอนย่อย (Micro – Teaching) เป็นการเตรียมและฝึกผู้ที่จะทำหน้าที่ทางครูได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง โดยเน้นการฝึกที่ผสมผสานกับเนื้อหาวิชาการที่เรียนอยู่เป็นประจำ

การสร้างประสบการณ์จำลองโดยอาศัยแนวคิดของบทบาทสมมุติที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานของเหตุการณ์จริง ไม่ว่าจะเป็นการจำลองในการทำงานและแก้ปัญหา กับคน การจำลองเหตุการณ์ในสังคม และการจำลองลักษณะทางความรู้ จะช่วยฝึกการคิด การแก้ปัญหา และทำงานในสภาพจริงได้อย่างดีพอสมควร

การตั้งสภาพจริงมาสู่สถาบัน ก็เป็นการเตรียมประสบการณ์อีกลักษณะหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนในทางวิชาชีพได้คุ้นเคยกับเหตุการณ์ และสภาพที่จะเป็นจริง เช่น การจัดให้

เด็กนักเรียนได้มาเยี่ยมดำเนินกิจการและพูดคุยกับผู้เรียนในสถาบัน จัดวันสังคม วันก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ คุณเคยและสัมผัสกับสภาพที่เป็นจริง

การมีประสบการณ์ตรงด้วยการไปศึกษา สังเกต และมีส่วนร่วมในโรงเรียน ในสถาบัน ในชุมชนต่าง ๆ ภายใต้การดูแลแนะนำของอาจารย์ จะช่วยให้ผู้เรียนในสถาบันวิชาชีพครูมีพื้นฐานที่ดีพอ สำหรับการทำงานในวิชาชีพครู

การเตรียมประสบการณ์ต้องเน้นหนักความเข้าใจพื้นฐานและวิธีการที่จะพัฒนาต่อไป เป็นสำคัญ และต้องยึดหลักความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแต่ละองค์กรด้วย

5. วิชาฝึกสอน การฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพถือเป็นงานสำคัญของวิชาชีพ จุดเน้นจะต้องอยู่ที่การได้ทดลอง ทดสอบ และประเมินตัวเองว่าตัวเองคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร และทำได้ เพียงใดต่องานวิชาชีพนั้น มองเห็น และเข้าใจแนวทางที่จะพัฒนาเอง และควรพัฒนาใหม่ได้อยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะเมื่อไปทำงานจริงแล้ว การดำเนินงานในด้านหลักสูตรจะต้องผสมผสานและกลมกลืนกันทั้งภาพ ทั้งหลักสูตรประเภทต่าง ๆ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู

วิรัตน์ ไวยกุล (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาในการประกอบอาชีพครูกับการผลิตครูของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย ครูประจำการ และผู้บังคับบัญชาในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 8 จำนวน 500 คน และอาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิตจากคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 418 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ปัญหาสำคัญที่ครูประจำการในเขตการศึกษา 8 เผชิญอยู่ได้แก่ปัญหา การขาดความรู้ความสามารถ และความมั่นใจในการสอน และการปกครองชั้นเรียน การขาดความเข้าใจในบทบาทของครูเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การขาดความกระตือรือร้นในการคิด ริเริ่มและการเป็นผู้นำ ทางวิชาการ การขาดศรัทธาและความรับผิดชอบในวิชาชีพครู ตลอดจน ปัญหาเกี่ยวกับผู้บังคับบัญชาที่ไม่ค่อยสนใจงานวิชาการและไม่ค่อยเป็นประชาธิปไตย และ ปัญหาสำคัญในอาชีพครูที่คณะศึกษาศาสตร์ยังเตรียมนักศึกษาไม่เพียงพอ

จากผลการวิจัยนี้ ได้เสนอแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหานี้ในอาชีพครู สำหรับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ ควรจะเพิ่มเสริมความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และความสามารถตลอดจนทัศนคติ และความสนใจที่นักศึกษาเมื่ออยู่แล้วให้ใช้การได้ดียิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญในการฝึกปฏิบัติในด้านการสอน การเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชน หรือชนบท การใช้กระบวนการกลุ่ม และการปฏิบัติอื่น ๆ ที่นักศึกษามีส่วนในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครู โดยศึกษาปัจจัยที่สำคัญ 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษาและครอบครัว ด้านวิทยาลัยครู และด้านเพื่อนของนักศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครู

เปรียบเทียบคุณภาพของนักศึกษาครูในแต่ละสหวิทยาลัย และศึกษารูปแบบการพัฒนาลักษณะบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครู วิธีการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ การวิจัยและขั้นการพัฒนาโดยที่ขั้นการวิจัยได้ทำการศึกษาต่อกับกลุ่มอย่างที่เป็นผู้บริหาร ประกอบด้วย หัวหน้าคณะวิชาและหัวหน้าภาควิชา อาจารย์และนักศึกษาครู จากวิทยาลัยครู 19 แห่ง ซึ่งเป็นตัวแทนวิทยาลัยครูทั่วประเทศ จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,900 คน สำหรับขั้นตอนการพัฒนาได้ดำเนินการต่อจากขั้นตอนวิจัย คือนำข้อสรุปจากแบบสอบถาม นำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญจาก 8 สหวิทยาลัย และนำผลการวิเคราะห์เสนอผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรในปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครูด้านลักษณะความเป็นครู ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ผลการเรียนรู้วิชาการรวมทุกวิชาตลอดหลักสูตร สภาพแวดล้อมทางวิชาการ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ กิจกรรมที่ส่งเสริมวิชาการ จำนวนเพื่อนสนิทและความถี่ในการสนทนาทางวิชาการ ตัวแปรในปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครูด้านลักษณะความเป็นนักศึกษา ได้แก่ เจตคติที่มีต่อวิชาชีพครู สภาพแวดล้อมทางวิชาการ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ กิจกรรมที่ส่งเสริมวิชาการ จำนวนเพื่อนสนิทและความถี่ในการสนทนาทางวิชาการกับเพื่อนสนิท ตัวแปรในปัจจัยแต่ละประเภทแตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครู ด้านลักษณะความเป็นครูแตกต่างกันคือ เจตคติที่มีต่อวิชาชีพครู สภาพแวดล้อมทางวิชาการ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์และกิจกรรมที่ส่งเสริมวิชาการ คุณภาพของนักศึกษาครูด้านลักษณะความเป็นครูของสหวิทยาลัยล้านนา พุทธชินราช อีสานเหนือ อีสานใต้ ทวารวดี ทักษิณและรัตนโกสินทร์อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น สหวิทยาลัยศรีอยุธยาอยู่ในระดับสูง คุณภาพของนักศึกษาครูด้านลักษณะความเป็นนักศึกษาของทุกสหวิทยาลัยอยู่ในระดับสูง รูปแบบของการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาครู โดยการพัฒนาคูณลักษณะ และลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อวิชาชีพครู สภาพแวดล้อมทางวิชาการ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ และกิจกรรมที่ส่งเสริมวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระของการพัฒนาและวิธีจัดกิจกรรมพัฒนา

ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และ คนอื่น ๆ (2541 : 74 – 75) ศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพการทำงาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และแนวทางการพัฒนาวิชาชีพศึกษาศาสตร์ ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างปีการศึกษา 2530 – 2538 จำนวน 109 คน จากการวิจัย คณะผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ ดังนี้ จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารและจัดการมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการจัดบริหารวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ ควรมีการเปิดสาขาวิชาเอก – โท ให้มีความหลากหลายเพื่อการเลือกเรียนของนักศึกษา นอกจากนี้ควรมีการจัดประสบการณ์ทางวิชาการ ให้นักศึกษามีโอกาสได้เข้าร่วมและทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดในลักษณะของกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การประชุมอบรม สัมมนา การประกวดแข่งขัน การจัดนิทรรศการ

เป็นต้น สำหรับการจัดบริการทางด้านกิจการนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม และนักศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ และจัดหาทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือนักศึกษา รวมทั้งให้ความช่วยเหลือนักศึกษาในด้านอื่น ๆ เช่น สวัสดิการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในปัญหาต่าง ๆ คณะศึกษาศาสตร์ ควรปรับและพัฒนา หลักสูตรให้อยู่ในรูปแบบของสหวิทยาการ (Interdisciplinary) โดยมุ่งเน้นให้มีรายวิชาที่หลากหลายเพื่อสนองกับความต้องการและสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยควรมีรายวิชาที่ทันสมัย มีความเป็นสากล เน้นทางด้านเทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสาร เช่น รายวิชาด้านคอมพิวเตอร์ ภาษาต่างประเทศ ข้อมูลศึกษา (Information Study) ควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีวิสัยทัศน์ในการมองความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับสังคม เช่น รายวิชาทางด้านสากลทรรศน์ศึกษา (Global Education) จิตวิทยา มนุษยสัมพันธ์ จริยธรรม และคุณธรรมสำหรับครู คณะศึกษาศาสตร์ควรส่งเสริมให้มีการจัดบริการวิชาการแก่ชุมชน ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งในและนอกระบบโรงเรียน นอกจากนี้ควรจัดให้มีการบริการทางวิชาการ โดยเนื้อหาควรมีลักษณะเน้นภาพรวม (Holistic) ไม่เจาะจงเฉพาะ (Specific) สาขาใดสาขาหนึ่ง ซึ่งเนื้อหาการจัดควรเน้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น สังคม และภูมิปัญญา เป็นต้น นอกจากนี้ จากผลการวิจัยยังพบอีกด้วยว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ของคณะศึกษาศาสตร์ ประกอบอาชีพในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีความหลากหลายในวิชาชีพ และส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะ ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ควรมีการพัฒนาเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างคณะฯ กับศิษย์เก่า เพื่อให้เกิดช่องทางที่เอื้อประโยชน์ในการติดต่อและประสานงาน เช่น การจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า การจัดทำจดหมายข่าว การจัดกิจกรรมพบปะระหว่างศิษย์เก่าและคณะ การเปิดโอกาสให้บัณฑิตได้มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักศึกษาปัจจุบัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การผลิตครูของคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อให้ได้ครูมีลักษณะที่พึงประสงค์ ต้องอาศัยปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของบัณฑิต เช่น ทักษะที่มีต่อวิชาชีพครู การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมที่ส่งเสริมวิชาการ และสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เป็นต้น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นสถาบันที่สร้างและผลิตบัณฑิตครูที่สำคัญแห่งหนึ่ง ดังนั้น นิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ จึงควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อจบออกไปเป็นบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลักษณะนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน การวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาให้นิสิตจบการศึกษาออกไปเป็นบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ตามลำดับสาระดังนี้ การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2545 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 674 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจิจ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 – 610) ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 245 คน จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามชั้นปีที่ศึกษาและเพศ ดังแสดง ในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี และเพศ

เพศ	ชั้นปีที่ 2		ชั้นปีที่ 3		ชั้นปีที่ 4		รวม	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชาย	58	22	76	28	93	33	227	83
หญิง	147	54	136	49	164	59	447	162
รวม	205	76	212	77	257	92	674	245

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เกี่ยวกับลักษณะนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสิตศึกษาศาสตร์ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน และวิธีสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของไลเคิร์ท
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน
3. เสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้อง แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขและปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ข) พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหา
4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try – Out) กับนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 50 คน และ หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยวิธีการหาค่าร้อยละ 25 ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำแล้วใช้การทดสอบที (t – test) วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก เลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปไว้ใช้เป็นแบบสอบถาม (Ferguson. 1981 : 180) จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach. 1984 : 161) ได้ค่าความเชื่อมั่น ได้แก่ ด้านลักษณะส่วนบุคคล เท่ากับ .8965 ด้านลักษณะความเป็นครู เท่ากับ .9487 และด้านลักษณะทางการสอน เท่ากับ .9174
6. เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ชั้นปี วิชาเอก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครองและภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของไลเคิร์ต (Likert, 1961 : 22) โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 19 ข้อ ด้านลักษณะความเป็นครู จำนวน 15 ข้อ และด้านลักษณะทางการสอน จำนวน 15 ข้อ (ในข้อคำถามด้านนี้มีข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ 1 ข้อ ได้แก่ ข้อ 13) โดยคำถามแต่ละข้อได้กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนไว้ดังนี้ (ข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ มีเกณฑ์การให้คะแนนตรงกันข้าม)

5	หมายถึง	มีลักษณะที่ปรากฏตามข้อความนั้น มากที่สุด
4	หมายถึง	มีลักษณะที่ปรากฏตามข้อความนั้น มาก
3	หมายถึง	มีลักษณะที่ปรากฏตามข้อความนั้น ปานกลาง
2	หมายถึง	มีลักษณะที่ปรากฏตามข้อความนั้น น้อย
1	หมายถึง	มีลักษณะที่ปรากฏตามข้อความนั้น น้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนเฉลี่ยมีดังนี้

ค่าเฉลี่ยในช่วง 4.50 – 5.00 หมายถึง นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยในช่วง 3.50 – 4.49 หมายถึง นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยในช่วง 2.50 – 3.49 หมายถึง นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยในช่วง 1.50 – 2.49 หมายถึง นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยในช่วง 1.00 – 1.49 หมายถึง นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 245 ฉบับ ได้รับคืน 243 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.20

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล

1. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. นำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS – X

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ศึกษาลักษณะนิสิต ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อ 1 ซึ่งกำหนดไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ข้อ 1 โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบลักษณะนิสิต ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในแต่ละด้าน ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อ 2 จำแนกตามตัวแปรเพศ และตัวแปรภูมิภาค โดยใช้การทดสอบที (t – test) ส่วนตัวแปร ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอาชีพของผู้ปกครอง วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

- 1.1 ค่าร้อยละ
- 1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย
- 1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

- 2.1 หาอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้ทีเทสต์ (t – test)
- 2.2 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α - Coefficient)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

- 3.1 ทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบที (t – test)
- 3.2 ทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffe') (Ferguson. 1981 : 190, 308)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา t – distribution
F	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณา F – distribution
SS	แทน	ผลบวกของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความอิสระ (Degrees of Freedom)
p	แทน	ความน่าจะเป็นสถิติที่ใช้ทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐาน
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การศึกษาลักษณะนิสัย ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน โดยวิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบลักษณะนิสัย ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรเพศ และภูมิสำเนา วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบที (t – test) ส่วนตัวแปรชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอาชีพผู้ปกครอง ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยหาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe' Method)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรอิสระ

	ตัวแปรอิสระ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	เพศ		
1.1	ชาย	82	33.70
1.2	หญิง	161	66.30
	รวม	243	100.00
2.	ชั้นปี		
2.1	ชั้นปีที่ 2	76	31.30
2.2	ชั้นปีที่ 3	77	31.70
2.3	ชั้นปีที่ 4	90	37.00
	รวม	243	100.00
3.	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
3.1	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	10	4.10
3.2	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง	52	21.40
3.3	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	181	74.50
	รวม	243	100.00
4.	อาชีพของผู้ปกครอง		
4.1	ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ	74	30.45
4.2	พนักงานสถานประกอบการเอกชน	33	13.58
4.3	ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว	62	25.52
4.4	เกษตรกร	67	27.57
4.5	อื่น ๆ	7	2.88
	รวม	243	100.00
5.	ภูมิลำเนา		
5.1	กรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล	100	41.20
5.2	ต่างจังหวัด	143	58.80
	รวม	243	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 243 คน ประกอบด้วย เพศชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 และเพศหญิงจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 66.30 เป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 จำนวน 76 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 77 คน ชั้นปีที่ 4 จำนวน 90 คน คิดเป็น ร้อยละ 31.30, 31.70 และ 37.00 ตามลำดับ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 10 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง 52 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 181 คน คิดเป็นร้อยละ 4.10, 21.40 และ 74.50 ตามลำดับ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองพบว่า มีผู้ปกครองเป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 74 คน พนักงานสถานประกอบการเอกชน จำนวน 33 คน ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 62 คน เกษตรกร จำนวน 67 คน และประกอบอาชีพอื่น ๆ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 30.45, 13.58, 25.52, 27.57 และ 2.88 ตามลำดับ และมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและ เขตปริมณฑล จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 41.20 และต่างจังหวัด จำนวน 143 คน คิดเป็น ร้อยละ 58.80

ตอนที่ 2 การศึกษาลักษณะนิสิต ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3 ด้านคือ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู ด้านลักษณะทางการสอน ในแต่ละด้าน โดยวิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 3 – 6

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน

ลักษณะนิสิต	n = 243		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ลักษณะส่วนบุคคล	3.97	.43	มาก
2. ลักษณะความเป็นครู	4.14	.49	มาก
3. ลักษณะทางการสอน	3.65	.50	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D = .43), ($\bar{X} = 4.14$, S.D = .49), ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = .50) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล โดยรวมและเป็นรายข้อ

ลักษณะนิสัยคณะศึกษาศาสตร์ ด้านลักษณะส่วนบุคคล	n = 243		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ข้าพเจ้านั่งใจศึกษาเล่าเรียน	3.88	0.82	มาก
2. การประพฤติปฏิบัติของข้าพเจ้าเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้	3.66	0.79	มาก
3. ข้าพเจ้าตั้งใจทำให้พ่อแม่และ/หรือผู้ปกครองภาคภูมิใจในตัวข้าพเจ้า	4.38	0.70	มาก
4. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง	4.24	0.77	มาก
5. ข้าพเจ้าให้เกียรติและเคารพกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย	4.13	0.73	มาก
6. ข้าพเจ้านำความรู้ที่ได้เรียนมาไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.92	0.74	มาก
7. ข้าพเจ้าตั้งใจใช้ความสามารถที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ	4.15	0.73	มาก
8. ข้าพเจ้ามักใช้เวลาว่างทำประโยชน์กับสังคม เช่น การช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนพิการ การออกค่ายอาสา ฯลฯ	3.30	1.00	ปานกลาง
9. การประพฤติปฏิบัติของข้าพเจ้าไม่เป็นที่เสื่อมเสียต่อครอบครัวและสถานศึกษา	4.23	0.92	มาก
10. ข้าพเจ้ามีเป้าหมายชีวิตที่ดี นอกจากตัวเองแล้ว ยังมีเป้าหมายชีวิตที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมด้วย	4.14	0.82	มาก
11. ข้าพเจ้าจะตอบแทนบุญคุณผู้ที่เคยช่วยเหลือข้าพเจ้าในเรื่องต่าง ๆ	4.37	0.68	มาก
12. ข้าพเจ้าไม่ทำร้ายผู้อื่นด้วยคำพูดและการกระทำ	3.51	0.84	มาก
13. ข้าพเจ้าให้อภัยผู้อื่นเมื่อเขาทำผิด	3.75	0.77	มาก
14. ข้าพเจ้าให้กำลังใจผู้อื่น ทั้งด้วยคำพูด และการกระทำ	3.92	0.72	มาก
15. ข้าพเจ้าไม่ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น	3.95	0.75	มาก
16. ข้าพเจ้ามีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่	4.33	0.67	มาก
17. ข้าพเจ้ามีความอ่อนน้อมถ่อมตน	4.20	0.64	มาก
18. เมื่อข้าพเจ้านัดหมายกับผู้อื่น ข้าพเจ้ามักจะมาก่อนหรือมาตรงตามเวลาที่นัดหมาย	3.83	0.87	มาก
19. ข้าพเจ้าติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ของบ้านเมืองจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ	3.54	0.91	มาก
รวม	3.97	0.43	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคลในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ ข้อ 8 ข้าพเจ้ามักใช้เวลาว่างทำประโยชน์กับสังคม เช่น การช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนพิการ การออกค่ายอาสา ฯลฯ ($\bar{X} = 3.30$, S.D.= 1.00) ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะความเป็นครู โดยรวมและเป็นรายข้อ

ลักษณะนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ด้านลักษณะความเป็นครู	n = 243		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ข้าพเจ้ารู้สึกมีความเมตตาและสงสาร เมื่อเห็นเด็กและเยาวชน ถูกทอดทิ้งและถูกเอาเปรียบทางสังคม	4.31	0.70	มาก
2. ข้าพเจ้าเห็นว่าอาชีพครูเป็นงานที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคน โดยตรง	4.49	0.68	มาก
3. ข้าพเจ้าเห็นว่าประเทศที่จะพัฒนาประเทศได้นั้นต้องพัฒนาที่คนก่อน	4.59	0.67	มากที่สุด
4. ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการอบรมให้ความรู้ ทั้งทางด้าน วิชาการและจริยธรรมให้กับคนในสังคม	4.08	0.81	มาก
5. ข้าพเจ้าเห็นว่าการเป็นครูเป็นอาชีพที่น่าภาคภูมิใจ	4.35	0.75	มาก
6. ข้าพเจ้ามีความศรัทธาต่ออาชีพครู	4.32	0.80	มาก
7. ข้าพเจ้าต้องการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ทางด้าน วิชาการและความสามารถพิเศษ	4.31	0.79	มาก
8. ข้าพเจ้าชอบให้คำปรึกษาและแนะนำแก่ผู้อื่น	3.89	0.79	มาก
9. ข้าพเจ้ายินดีเสียสละและทุ่มเทในการทำงาน หากสิ่งนั้นทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	3.97	0.77	มาก
10. ข้าพเจ้ายินดีรับฟังเหตุผลของบุคคลอื่นเสมอ	4.14	0.67	มาก
11. ข้าพเจ้ามีความเข้าใจในความแตกต่างด้านสติปัญญาและความ สามารถของบุคคล	4.30	0.70	มาก
12. เมื่อผู้อื่นกระทำความผิดข้าพเจ้ามักให้ออกาสปรับปรุงตนเอง	4.05	0.67	มาก
13. ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับคนอย่างเสมอภาคกัน โดยไม่เลือก เชื้อชาติ เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ และภูมิหลังของเขา	4.26	0.73	มาก
14. ข้าพเจ้าชอบติดตามความเคลื่อนไหวข่าวสารในวงการการศึกษา	3.46	0.91	ปานกลาง
15. ข้าพเจ้ามีความอดทนต่อพฤติกรรมที่ไม่น่าพึงพอใจต่าง ๆ ของ บุคคลอื่น	3.68	0.80	มาก
รวม	4.14	0.49	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า นิสิตมีลักษณะความเป็นครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่นิสิตมีลักษณะความเป็นครูในระดับปานกลาง มี 1 ข้อ คือ ข้อ 14 ข้าพเจ้าชอบติดตามความเคลื่อนไหวข่าวสารในวงการการศึกษา ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.91) และข้อที่นิสิตมีลักษณะความเป็นครูในระดับมากที่สุด มี 1 ข้อ คือ ข้อ 3 ข้าพเจ้าเห็นว่า การที่จะพัฒนาประเทศได้นั้นต้องพิจารณาที่คนก่อน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.67) ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะทางการสอน โดยรวมและเป็นรายข้อ

ลักษณะนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ด้านลักษณะทางการสอน	n = 243		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ข้าพเจ้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสติปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคมของผู้เรียน	3.86	0.71	มาก
2. ข้าพเจ้าสามารถสร้างและพัฒนาสื่อเพื่อมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอน	3.70	0.73	มาก
3. ข้าพเจ้ามีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรที่ใช้อยู่ในสถานศึกษา	3.55	0.76	มาก
4. ข้าพเจ้ามีความรู้ความเข้าใจการวัดและประเมินผลการเรียน	3.58	0.82	มาก
5. ข้าพเจ้ามีความสามารถในการเลือกใช้วิธีสอนอย่างเหมาะสม	3.68	0.75	มาก
6. ข้าพเจ้ามีความสามารถในการอธิบายเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจได้	3.68	0.75	มาก
7. ข้าพเจ้าสามารถยกตัวอย่างประกอบในการอธิบายหรือการบรรยาย เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจมากขึ้น	3.72	0.76	มาก
8. ข้าพเจ้ามักตั้งคำถามเพื่อให้ผู้ฟังติดตามในสิ่งที่ต้องการสื่อสาร	3.63	0.79	มาก
9. ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้ผู้อื่นซักถามปัญหา ขณะที่ข้าพเจ้าบรรยายหน้าชั้นเรียน	3.84	0.84	มาก
10. ข้าพเจ้าสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ในขณะที่ข้าพเจ้ากำลังนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียนได้	3.67	0.86	มาก
11. ข้าพเจ้ามีความสามารถในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง	3.56	0.76	มาก
12. ข้าพเจ้าสามารถตอบคำถาม เมื่อถูกผู้ฟังซักถามได้อย่างชัดเจน	3.56	0.69	มาก
13. ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้น เมื่ออยู่ต่อหน้าคนมาก ๆ	3.57	1.02	มาก
14. ข้าพเจ้ามีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างถูกต้อง	3.57	0.72	มาก
15. ข้าพเจ้าสามารถนำหลักการสอนที่ถูกต้องมาใช้ถ่ายทอดความรู้ได้	3.64	0.72	มาก
รวม	3.65	0.50	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า นิสิตมีลักษณะทางการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นิสิตมีลักษณะทางการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบลักษณะนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน ในแต่ละด้าน จำแนกตาม เพศ และภูมิสำเนา วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที่ (t – test) ส่วนตัวแปรชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอาชีพผู้ปกครอง วิเคราะห์โดยหาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ ดังแสดงในตาราง 7 – 20

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยของลักษณะนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามเพศ

ลักษณะนิสิต	ชาย n = 82			หญิง n = 161		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ลักษณะส่วนบุคคล	3.92	0.46	มาก	3.99	0.42	มาก
ลักษณะความเป็นครู	4.15	0.46	มาก	4.14	1.51	มาก
ลักษณะทางการสอน	3.75	0.47	มาก	3.60	0.51	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า นิสิตชายและหญิงมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก

ตาราง 8 เปรียบเทียบลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน
จำแนกตามเพศ

ลักษณะนิสัย	ชาย		หญิง		t	p
	n = 82		n = 161			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ลักษณะส่วนบุคคล	3.92	0.46	3.99	0.42	1.20	0.22
ลักษณะความเป็นครู	4.15	0.46	4.14	1.51	0.11	0.91
ลักษณะทางการสอน	3.75	0.47	3.60	0.51	2.20	0.02

จากตาราง 8 แสดงว่า นิสิตชายและหญิง มีลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะความเป็นครู ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะทางการสอนพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู
และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามชั้นปี

ลักษณะนิสัย	ชั้นปีที่ 2			ชั้นปีที่ 3			ชั้นปีที่ 4		
	n = 76			n = 77			n = 90		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ลักษณะส่วนบุคคล	3.97	0.46	มาก	3.92	0.42	มาก	4.00	0.43	มาก
ลักษณะความเป็นครู	4.15	0.53	มาก	4.17	0.47	มาก	4.11	0.48	มาก
ลักษณะทางการสอน	3.57	0.53	มาก	3.63	0.54	มาก	3.73	0.43	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่า นิสิตชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก

ตาราง 10 เปรียบเทียบลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน
จำแนกตามชั้นปี

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ลักษณะส่วนบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	0.25	0.12	0.65	0.52
	ภายในกลุ่ม	240	46.18	0.19		
	รวม	242	46.43			
ลักษณะความเป็นครู	ระหว่างกลุ่ม	2	0.18	0.09	0.37	0.68
	ภายในกลุ่ม	240	59.85	0.24		
	รวม	242	60.04			
ลักษณะทางการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.04	0.52	2.04	0.13
	ภายในกลุ่ม	240	61.25	0.25		
	รวม	242	62.29			

จากตาราง 10 แสดงว่า นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกันมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ในแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู
และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ลักษณะนิสัย	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน								
	ต่ำ			ปานกลาง			สูง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ลักษณะส่วนบุคคล	3.80	0.42	มาก	3.81	0.47	มาก	4.02	0.41	มาก
ลักษณะความเป็นครู	3.94	0.53	มาก	4.13	0.50	มาก	4.16	0.49	มาก
ลักษณะทางการสอน	3.49	0.43	ปานกลาง	3.74	0.55	มาก	3.63	0.49	มาก

จากตาราง 11 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับมาก ส่วนลักษณะทางการสอน อยู่ในระดับปานกลาง นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน อยู่ในระดับมาก

ตาราง 12 เปรียบเทียบลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน
จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ลักษณะส่วนบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	2.03	1.01	5.50	.005
	ภายในกลุ่ม	240	44.39	0.18		
	รวม	242	46.43			
ลักษณะความเป็นครู	ระหว่างกลุ่ม	2	0.44	0.22	0.88	.412
	ภายในกลุ่ม	240	59.60	0.24		
	รวม	242	60.04			
ลักษณะทางการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.71	0.35	1.39	.250
	ภายในกลุ่ม	240	61.57	0.25		
	รวม	242	62.29			

จากตาราง 12 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างกันของนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านลักษณะส่วนบุคคล จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของเซฟเฟ่ ดังตาราง 13

ตาราง 13 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{X}$	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ต่ำ	3.80			
ปานกลาง	3.81			*
สูง	4.02			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างจากนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ตาราง 14 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล
ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

ลักษณะนิสัย	อาชีพผู้ปกครอง														
	ข้าราชการและ พนักงานรัฐวิสาหกิจ (n = 74)		พนักงาน สถานประกอบการเอกชน (n = 33)		ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว (n = 62)		เกษตรกร (n = 67)		อื่น ๆ (n = 7)						
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ			
ลักษณะส่วนบุคคล	3.92	0.43	มาก	3.89	0.43	มาก	3.86	0.39	มาก	4.20	0.37	มาก	3.43	0.38	ปานกลาง
ลักษณะความเป็นครู	4.13	0.53	มาก	4.07	0.55	มาก	4.03	0.45	มาก	4.35	0.37	มาก	3.60	0.48	มาก
ลักษณะทางการสอน	3.65	0.47	มาก	3.61	0.57	มาก	3.53	0.51	มาก	3.82	0.46	มาก	3.22	0.36	ปานกลาง

จากตาราง 14 แสดงว่า นิสิตที่ผู้ปกครองอาชีพข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ พนักงานสถานประกอบการเอกชน ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และเกษตรกร มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน อยู่ในระดับมาก นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ มีลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะทางการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับมาก

ตาราง 15 เปรียบเทียบลักษณะนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน
จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ลักษณะส่วนบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	4	6.77	1.69	10.16	.000
	ภายในกลุ่ม	238	39.66	0.16		
	รวม	242	46.43			
ลักษณะความเป็นครู	ระหว่างกลุ่ม	4	5.83	1.45	6.36	.000
	ภายในกลุ่ม	238	54.24	0.22		
	รวม	242	60.04			
ลักษณะทางการสอน	ระหว่างกลุ่ม	4	4.09	1.02	4.18	.003
	ภายในกลุ่ม	238	58.19	0.24		
	รวม	242	62.29			

จากตาราง 15 แสดงว่า นิสิตที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอนในแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ ตามวิธีของเชฟเฟ่ ดังแสดงในตาราง 16 – 20

ตาราง 16 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง เป็นรายคู่

อาชีพผู้ปกครอง		ข้าราชการ และ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน สถาน ประกอบการ เอกชน	ค้าขาย หรือธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตรกร	อื่น ๆ
	$\bar{X}$	3.92	3.89	3.86	4.20	3.43
ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ	3.92				*	
พนักงานสถานประกอบการ เอกชน	3.89				*	
ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	3.86				*	
เกษตรกร	4.20					
อื่น ๆ	3.43				*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างจากนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ พนักงานสถานประกอบการเอกชน ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และประกอบอาชีพอื่น ๆ

ตาราง 17 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะความเป็นครู จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง เป็นรายคู่

อาชีพผู้ปกครอง		ข้าราชการ และ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน สถาน ประกอบการ เอกชน	ค้าขาย หรือธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตรกร	อื่น ๆ
	$\bar{X}$	4.13	4.07	4.03	4.35	3.60
ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ	4.13					
พนักงานสถานประกอบการ เอกชน	4.07					
ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	4.03				*	
เกษตรกร	4.35					
อื่น ๆ	3.60				*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีลักษณะความเป็นครู แตกต่างจากนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ

ตาราง 18 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง เป็นรายคู่

อาชีพผู้ปกครอง	ข้าราชการ และ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน สถาน ประกอบการ เอกชน	ค้าขาย หรือธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตรกร	อื่น ๆ	
	$\bar{X}$	3.65	3.61	3.53	3.82	3.22
ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ	3.65					
พนักงานสถานประกอบการ เอกชน	3.61					
ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	3.53			*		
เกษตรกร	3.82					
อื่น ๆ	3.22					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่า นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีลักษณะทางการสอน แตกต่างจากนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว

ตาราง 19 ค่าคะแนนเฉลี่ยของลักษณะนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตามภูมิลำเนา

ลักษณะนิสิต	กรุงเทพและปริมณฑล n = 100			ต่างจังหวัด n = 143		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ลักษณะส่วนบุคคล	3.82	0.41	มาก	4.07	0.42	มาก
ลักษณะความเป็นครู	4.00	0.56	มาก	4.24	0.42	มาก
ลักษณะทางการสอน	3.55	0.50	มาก	3.72	0.49	มาก

จากตาราง 19 แสดงว่า นิสิตที่มีภูมิลำเนากรุงเทพและปริมณฑล และนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก

ตาราง 20 เปรียบเทียบลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน
 จำแนกตามภูมิสำเนา

ลักษณะนิสัย	กรุงเทพและปริมณฑล		ต่างจังหวัด		t	p
	n = 100		n = 143			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ลักษณะส่วนบุคคล	3.82	0.41	4.07	0.42	-4.52	.000
ลักษณะความเป็นครู	4.00	0.56	4.24	0.42	-3.62	.000
ลักษณะทางการสอน	3.55	0.50	3.72	0.49	-2.68	.008

จากตาราง 20 แสดงว่า นิสิตที่มีภูมิสำเนากรุงเทพและปริมณฑล และนิสิตที่มีภูมิสำเนาต่างจังหวัด มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง และภูมิสำเนา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 245 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 49 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น ด้านลักษณะส่วนบุคคล เท่ากับ .8965 ด้านลักษณะความเป็นครู เท่ากับ .9487 และด้านลักษณะทางการสอน เท่ากับ .9174
3. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 245 ฉบับ ได้รับคืน 243 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.20

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ศึกษาลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในแต่ละด้าน โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. เปรียบเทียบลักษณะนิสัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน จำแนกตามตัวแปรเพศ และภูมิฐานะของนิสิต โดยใช้การทดสอบที (t – test) ส่วนตัวแปรชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอาชีพผู้ปกครอง ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามความมุ่งหมายและสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตาม เพศ ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง และภูมิฐานะ พบว่า

2.1 นิสิตชายและหญิง มีลักษณะส่วนบุคคล และลักษณะความเป็นครู ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะทางการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นิสิตที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ไม่แตกต่างกัน

2.3 นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ มีลักษณะส่วนบุคคล แตกต่างกัน โดยนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แตกต่างจากนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน ไม่พบความแตกต่าง

2.4 นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานสถานประกอบการเอกชน ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว เกษตรกร และอื่น ๆ มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน แตกต่างกัน ดังนี้

2.4.1 ลักษณะส่วนบุคคล นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีลักษณะส่วนบุคคล แตกต่างจากนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ อาชีพพนักงานสถานประกอบการเอกชน อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4.2 ลักษณะความเป็นครู นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีลักษณะความเป็นครู แตกต่างจากนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4.3 ลักษณะทางการสอน นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีลักษณะทางการสอน แตกต่างจากนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 นิสิตที่มีภูมิลำเนากรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล มีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน แตกต่างจากนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาลักษณะนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในแต่ละด้านพบว่า นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะความเป็นครู และลักษณะทางการสอน อยู่ในระดับมาก โดยผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านลักษณะส่วนบุคคล พบว่า นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนิสิตได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมหรือการกระทำตั้งแต่ก่อนเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่ง ลักษณะส่วนบุคคล คือ ลักษณะของพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกโดยทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การทำประโยชน์ต่อส่วนรวม การทำหน้าที่ของตนเอง การใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า การมีเป้าหมายชีวิต การมีคุณธรรม การวางตัว และการใช้อารมณ์อย่างเหมาะสม รู้จักอดทน อดกลั้น การรู้จักกาลเทศะ การรู้จักบุญคุณคน มีโลกทัศน์กว้างไกล และมีวินัยในตนเอง ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาในการปลูกฝัง จากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวและโรงเรียนตั้งแต่เด็ก ๆ อีกทั้งนิสิตเป็นผู้สอบผ่านระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งมีการแข่งขันสูง ฉะนั้นผู้ที่สอบเข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้ต้องอาศัยความตั้งใจ มุ่งมั่น มานะอดทน ความรู้ ความสามารถ และความพยายาม เพื่อจะสามารถแข่งขันกับคนมากมาย จึงเป็นเหตุให้นิสิตที่เข้ามาศึกษามีลักษณะที่มีความอดทน ความพยายามเพื่อให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การทำหน้าที่ของตนเองและใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และการมีวินัยในตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่นิสิตได้ถูกปลูกฝังก่อนเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ (2542 : 75) ได้ศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งอาจเป็นเพราะ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้ผ่านการสอบคัดเลือกจากทบวงมหาวิทยาลัย โดยนักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเป็นอันดับต้น ๆ จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีจิตใจมุ่งมั่น เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดลอย่างแท้จริง ทำให้นักศึกษามีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำรงชีวิตของตนในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ เมื่อนิสิตเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย นิสิตผ่านการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งประสบการณ์การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างลักษณะส่วนบุคคลให้แก่ นิสิต การเรียนทางวิชาการในชั้นปีที่ 1 นิสิตเรียนวิชาศึกษาทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเนื้อหาวิชาศึกษาทั่วไป ช่วยเสริมสร้างให้เป็นคนดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการช่วยพัฒนา นิสิตให้ เป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งในด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ จะเห็นว่า เมื่อนิสิตได้เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย นิสิตได้รับ ประสบการณ์ทั้งทางด้านวิชาการและกิจกรรมเสริม เช่น ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ ด้านกีฬา ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านวิชาการ ซึ่งเป็นประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่ช่วยเสริมสร้างและพัฒนา ลักษณะส่วนบุคคล นิสิตเป็นอย่างดี สอดคล้องกับ วิไลวรรณ พิธิยานุวัฒน์ และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2519 : 21) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อม สถาบันหรือมหาวิทยาลัย มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ และพัฒนาการทุกด้านของ นิสิต

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคลในระดับสูงที่สุด ในเรื่องเกี่ยวกับความตั้งใจ ทำให้พ่อแม่ และ/หรือผู้ปกครองภาคภูมิใจในตัว นิสิต เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่น ๆ แสดงว่า นิสิตมีจิตสำนึกที่ดี ในการตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ บทบาทของการเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนลักษณะส่วนบุคคลที่ดีในด้านต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคลเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างทำประโยชน์กับสังคมในระดับปานกลาง เช่น การช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนพิการ การออกค่ายอาสา ฯลฯ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ นิสิตอาจยังคงให้ความสำคัญต่อการทำประโยชน์กับสังคม ในลักษณะการออกไปบำเพ็ญประโยชน์ไม่มากนัก ซึ่งอาจเป็นเพราะ นิสิตมีโอกาสดูแลเข้าไปมีส่วนร่วมน้อย หากไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือชมรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ นิสิตส่วนใหญ่มักจะไปตามกลุ่มเพื่อน ซึ่งหากเพื่อนในกลุ่มไม่เข้าร่วม กิจกรรมหรือชมรม ก็อาจส่งผลทำให้ นิสิตที่ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือชมรมที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมก็เป็นได้

1.2 ด้านลักษณะความเป็นครู พบว่า นิสิตมีลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงทางด้านการผลิตครู มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนในวิชาชีพครู มีอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาชีพครูในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างเพียงพอ มีห้องสมุดที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอนวิชาชีพครู เช่น หนังสือ ตำรา งานวิจัย ที่พอเพียงกับความต้องการในการศึกษาค้นคว้าของ นิสิต อีกทั้งการเรียนการสอนในคณะศึกษาศาสตร์ ตั้งแต่การเรียนในชั้นเรียน และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อนิสิตให้เห็นความสำคัญในอาชีพครู และมีความตั้งใจ

เมื่อจบการศึกษาจะประกอบอาชีพครู และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า นิสิตมีลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่จะพัฒนาประเทศต้องพัฒนาคนก่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตมีความรู้ความเข้าใจจากการศึกษาตามหลักสูตรว่า รากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ เริ่มต้นที่การพัฒนาภูมิปัญญาของสังคม การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประชากรของประเทศให้เป็นคนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างครบถ้วน และครูมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัญญา พัดเปี้ย (2539 : 81) ที่ได้ศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมนิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับมาก ซึ่งเมื่อนิสิตมีทัศนคติที่ดีก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมามากมายนอกดี ดังในทางจิตวิทยาที่กล่าวถึงเรื่องพฤติกรรม (การกระทำ) ก่อนจะมีพฤติกรรมใด ๆ ขึ้นมา ต้องประกอบด้วยกระบวนการของ “ความคิด” ซึ่งเป็นกระบวนการซับซ้อนไม่น้อย คือต้องอาศัยประสบการณ์มีลำดับเหตุการณ์ที่ผ่านมาเข้าด้วยกัน แล้วเกิดการตัดสินใจที่จะกระทำขึ้น (พวงเพชร วัชรอยู่. 2537) เช่นเดียวกับ ลักษณะนิสัยเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝัง อบรม และกระทำตามจนกลายเป็นลักษณะชีวิต ฉะนั้น การที่นิสิตจะมีลักษณะนิสัยในด้านต่าง ๆ ได้จะต้องเกิดจากการได้รับการอบรม ฝึกฝน การเห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น จึงก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 58 – 59) กล่าวว่า การที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมอย่างเหมาะสมนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ในขั้นต้นมีปัจจัย 2 ประการ ที่สำคัญคือ ความสามารถที่จะกระทำ และความต้องการที่จะทำ สำหรับปัจจัยที่สองเกิดจากสาเหตุสองประการประกอบกันคือ การคาดหวังผลประโยชน์ที่จะเกิดจากการกระทำนั้น และคุณค่าของผลประโยชน์นั้น ฉะนั้น เมื่อบุคคลเห็นว่าผลมีคุณค่าสูง บุคคลจึงอยากกระทำพฤติกรรมนั้น ฉะนั้น เมื่อพบว่ามีนิสิตมีทัศนคติที่ดี และเห็นคุณค่าต่อวิชาชีพครู ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ส่งผลทำให้ลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ เมื่อนิสิตเข้ามาศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ นิสิตได้รับประสบการณ์จากการเรียนในวิชาชีพครู ทั้งในชั้นเรียนและสถานที่จริง โดยการศึกษาดูงาน การฝึกงาน และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างให้นิสิตเกิดความรัก และความเข้าใจในความเป็นครู อีกทั้งยังมีนิสิตส่วนหนึ่งที่เป็นนิสิตในโครงการเพชรในตม ซึ่งเป็นนิสิตในสาขาวิชาประถมศึกษาทั้งหมด โดยนิสิตเหล่านี้ได้รับการคัดเลือกจากจังหวัดต่าง ๆ เพื่อเข้ามาศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ เมื่อจบออกไปสามารถบรรจุรับราชการครูตามจังหวัดบ้านเกิดของตน จึงมีผลทำให้นิสิตกลุ่มนี้มีความตั้งใจในการเรียนและมีความตั้งใจในการเรียนและมีความตั้งใจในการประกอบอาชีพครู ทำให้นิสิตพร้อมที่จะรับการพัฒนาลักษณะความเป็นครู เพราะตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของอาชีพครู จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นิสิตโดยส่วนรวมมีลักษณะความเป็นครูในระดับมาก

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า นิสิตมีลักษณะความเป็นครูบางอย่างที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การติดตามความเคลื่อนไหวข่าวสารในวงการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประชาสัมพันธ์ของวงการการศึกษา เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร ฯลฯ หรือการประชาสัมพันธ์ทางบอร์ดประชาสัมพันธ์ของทางมหาวิทยาลัย ไม่ได้ดึงดูดความสนใจของนิสิตเท่าที่ควร นอกจากนี้ นิสิตยังอาจไม่ให้ความสำคัญต่อข่าวสารทางการศึกษาเท่าที่ควร นอกจากการได้รับมอบหมายงานจากอาจารย์ จึงจะสนใจติดตามข่าวสารทางการศึกษา ก็เป็นไปได้

1.3 ลักษณะทางการสอน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีลักษณะทางการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู และมีความรักในอาชีพครู จึงทำให้นิสิตมีความตั้งใจและมีความสนใจต่อการเรียนการสอนในวิชาชีพครู โดยเฉพาะด้านประสบการณ์วิชาชีพครู อีกทั้งในการเรียนการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ ที่มีการเรียนรายวิชาเกี่ยวกับการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจของเนื้อหาและวิธีการ ส่วนภาคปฏิบัติช่วยในการฝึกปฏิบัติและทักษะทางวิชาชีพครู โดยเฉพาะทางด้านการสอน อีกทั้งมีรายวิชาที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อสร้างความเป็นครู และสร้างลักษณะทางการสอน การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการจัดรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 รายวิชา ดังนี้ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2545)

วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1 ลักษณะวิชา เป็นการศึกษา สังเกต ธรรมชาติ การเรียนรู้ของนักเรียน การจัดโรงเรียน และช่วยเหลือการทำงานของครูที่โรงเรียน

วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 2 ลักษณะวิชา เป็นการศึกษาสังเกตการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ฝึกทำ และทดลองใช้สื่อการเรียนการสอน ฝึกการตรวจแบบฝึกหัด การสอน เป็นรายบุคคล และทดลองการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย

วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 3 ลักษณะวิชา เป็นการเตรียมบทเรียนสั้น ๆ และทดลองสอน ช่วยงานธุรการทั่วไปของชั้นเรียน รวมทั้งงานบริการในโรงเรียน

วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ลักษณะวิชา เป็นการฝึกสอนและ/หรือฝึกงานในสาขาวิชาเอกที่เลือกศึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและโรงเรียนอื่น ๆ เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน ภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง มีการสัมมนา ก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกสอนและ/หรือฝึกงาน

ทั้งนี้ นิสิตที่จะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4 ได้ จะต้องสอบผ่านรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1, 2 และ 3

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ ให้ความสำคัญต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างมาก ดังเห็นได้จากการจัดการเรียนการสอนในวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 รายวิชา ในแต่ละชั้นปี ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 โดยการศึกษา สังเกต การจัดโรงเรียนทั้งในระดับ

ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ศึกษา สังเกต ธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียน ฝึกปฏิบัติงานครู และฝึกบุคลิกภาพของการเป็นครู รวมทั้งการสร้างความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในวิชาต่าง ๆ ฝึกให้มีความสามารถในการทำสื่อการสอน และทดลองใช้สื่อเพื่อประกอบ การสอน ฝึกให้เข้าใจวิธีการตรวจและแก้ไขแบบฝึกหัดของนักเรียน และให้มีความสามารถในการสอนเด็กเป็นรายบุคคล และมีความสามารถในการปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยได้ ในชั้นปี ที่ 3 นิสิตได้มีการฝึกเตรียมบทเรียนสั้น ๆ ในวิชาต่าง ๆ มีการนำบทเรียนที่เตรียมมาทำการฝึก ทักษะการสอนแบบต่าง ๆ ฝึกช่วยงานธุรการทั่วไปของชั้นเรียน และช่วยงานบริการต่าง ๆ ที่มีในโรงเรียนและในชั้นปีที่ 4 มีการฝึกให้นิสิตมีประสบการณ์การสอนและนำความรู้ภาคทฤษฎี ไปทดลองปฏิบัติในสถานการณ์จริง เพื่อให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งสร้างศรัทธาและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และเสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมจะเป็นครู ฉะนั้น การเรียนการสอนที่สร้างเสริมประสบการณ์ในวิชาชีพ ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4 ทำให้นิสิตได้รับการฝึกฝนในวิชาชีพครู โดยเฉพาะทางการสอนเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ จากการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ มีการนำเสนอและรายงานหน้าชั้นเรียน ทั้งในวิชาพื้นฐานทั่วไป วิชาเนื้อหา และวิชาชีพครู ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้นิสิตได้รับ การฝึกฝนในการสื่อสารหน้าชั้นเรียน การฝึกการยกตัวอย่างในการบรรยายประกอบ การฝึกใน การสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนขณะรายงานหน้าชั้นเรียน การใช้ภาษาอย่างถูกต้อง และ ความกล้าแสดงออกเมื่ออยู่ต่อหน้าชั้นเรียน นอกจากนี้ อาจารย์ผู้สอนของคณะศึกษาศาสตร์ เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการสอน มีการสอนที่ดี ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีที่เป็นรูปธรรม (Model) ให้แก่นิสิต ซึ่งอาจส่งผลต่อการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ดี เช่นเดียวกับ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 121) กล่าวถึง การเกิดทัศนคติ ซึ่งนำมาถึงพฤติกรรมว่า อาจเกิดขึ้นได้จากการ เลียนแบบบุคคลที่เคารพนับถือ

2. การเปรียบเทียบลักษณะนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านลักษณะความเป็นครู และด้านลักษณะทางการสอน จำแนกตาม เพศ ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพผู้ปกครอง และภูมิลำเนา พบว่า

2.1 การเปรียบเทียบ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของนิสิตชายและนิสิตหญิง พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะส่วนบุคคล น่าจะเกิดจาก การอบรม เลี้ยงดู ปลูกฝัง จากสภาพแวดล้อมตั้งแต่เด็ก ๆ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมจาก ครอบครัว ซึ่งเป็นสังคมไทยเหมือนกัน ถึงแม้ว่ามีหลากหลายเชื้อชาติ เช่น ไทย จีน เขมร แต่ก็ อยู่ภายในสังคมไทย มีลักษณะของความเป็นไทย มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมเดียวกัน ทำให้ การกล่อมเกล่า เลี้ยงดู เสริมสร้างลักษณะนิสัยด้านต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน อีกทั้งเมื่อเข้าโรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนไทยตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีหลักสูตรเดียวกัน มีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกัน คือความเป็นสังคมไทย และครูที่มีคุณวุฒิและการศึกษา

เหมือนกัน เคยอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กได้รับการสร้างลักษณะนิสัย ตั้งแต่เด็ก ๆ ของเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การคบเพื่อนซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้นิสิตได้รับอิทธิพลในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงของวัยรุ่น ซึ่งจะให้ความสำคัญกับเพื่อน ๆ มากกว่าพ่อแม่ ฉะนั้น เพื่อนจึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีส่วนต่อลักษณะนิสัยของนิสิต นอกจากนี้เมื่อนิสิตเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย ได้เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนในการช่วยพัฒนาลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเพศชายและเพศหญิงได้รับประสบการณ์เหมือน ๆ กัน เมื่อเปรียบเทียบในลักษณะส่วนบุคคล จึงไม่พบความแตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมวรรณ อ่วมศรี (2541 : 64) ที่พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านความ มั่นคงทางอารมณ์ และด้านความสัมพันธ์กับสังคม ไม่แตกต่างกัน

ด้านลักษณะความเป็นครู พบว่า นิสิตชายและหญิง มีลักษณะด้านความเป็นครู ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะความเป็นครู น่าจะเกิด จากความรักในอาชีพครู ทัศนคติต่ออาชีพครู ซึ่งทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู อาจมีมาตั้งแต่เด็ก ๆ เพราะเกิดจากความประทับใจในตัวครู และพบเห็นแบบอย่างที่ดีของครู และเมื่อเข้ามาศึกษาใน มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพครู ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จึงอาจทำให้ได้รับการปลูกฝังสิ่งที่ดี ต่อค่านิยมความเป็นครู มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู เข้าใจในความเป็นครูมากขึ้น อีกทั้ง นิสิตชาย และนิสิตหญิงเรียนกับอาจารย์ในกลุ่มเดียวกัน พบแบบอย่างที่ดีเหมือนกันผ่านระบบการเรียน การสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในวิชาชีพเดียวกัน จึงทำให้มีลักษณะความเป็นครูที่ ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วลัญญา พัดเปี้ย (2539 : 82) ที่พบว่า นิสิตชายและ นิสิตหญิงมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในระดับสูง และเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วไม่พบว่า แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตทั้งสองกลุ่มเห็นความสำคัญของวิชาชีพครู และมุ่งที่จะช่วยให้เด็กได้ เรียนรู้ ประกอบกับการที่นิสิตทั้งเพศชายและเพศหญิงได้รับประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยใน ลักษณะเดียวกัน จึงอาจมีทัศนคติคล้ายคลึงกัน

ส่วนลักษณะทางการสอน พบว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลิกภาพของ เพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกัน บุคลิกภาพของเพศชายที่พบจากการศึกษา คือ มีความโดดเด่น ด้านความกล้าแสดงออก ซึ่งบุคลิกภาพทางด้านความกล้าแสดงออก เป็นสิ่งที่ ช่วยส่งเสริมต่อลักษณะทางการสอนในด้านของการไม่ประหม่า ไม่มีความตื่นเต้น และไม่มี อาการเขินอาย ขณะทำการสอน เป็นส่วนที่ทำให้ให้นิสิตชายเกิดความมั่นใจในตนเอง และมี ส่วนช่วยในเรื่องของการสื่อสารที่ดี ทำให้ถ่ายทอดเนื้อหาต่าง ๆ ไม่ดกหล่นและผิดพลาด นอกจากนี้ อาจช่วยในการสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนขณะที่กำลังสอนเช่นกัน เช่นเดียวกับ ออลพอร์ต (Allport, 1961 : 427 – 428) กล่าวถึงการศึกษาของ จุง (Jung) ในเรื่องบุคลิกภาพ

ว่า มีสองแบบ คือ บุคลิกภาพแสดงตัว (Extrovert) และบุคลิกภาพเก็บตัว (Introvert) โดยพบว่า เพศชายมี บุคลิกภาพแสดงตัวมากกว่าเพศหญิง

2.2 การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 พบว่า ด้านลักษณะ ส่วนบุคคล พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่ก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคมไทยอยู่ภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณีอันเดียวกัน มีค่านิยมของสังคมเดียวกัน รับอิทธิพลทางสังคมด้านต่าง ๆ จากสื่อเดียวกัน ทำให้เด็กได้รับการปลูกฝังลักษณะนิสัย อุปนิสัย ค่านิยม ความประพฤติที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งเมื่อเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย จากการศึกษาวិชาศึกษาทั่วไป และการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้นสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยที่นิสิตเข้ามาศึกษา เป็นสภาพแวดล้อมเดียวกัน เช่น หลักสูตรที่ศึกษา เนื้อหาวิชา กิจกรรม ชมรม ความสัมพันธ์กับอาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง ความสัมพันธ์กับเพื่อน และอาคารสถานที่ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยที่นิสิต ได้รับในแต่ละชั้นปีเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงไม่ส่งผลต่อลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ปัทมวรรณ อ่วมศรี (2541 : 64) ที่ได้ศึกษาคูณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีคุณลักษณะ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านความสัมพันธ์กับสังคม ไม่แตกต่างกัน

ด้านลักษณะความเป็นครู พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนิสิตส่วนใหญ่มีความตั้งใจที่จะเป็นครูตั้งแต่ก่อนเข้ามาศึกษา อีกทั้งเมื่อเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยในแต่ละชั้นปีมี การเรียนการสอนในทิศทางเดียวกัน ชั้นปีที่ 1 ศึกษา วิชาการศึกษาทั่วไป และวิชาเอกได้ไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ชั้นปีที่ 2 เริ่มมีเนื้อหาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 3 ศึกษาวิชาชีพครู ทั้งวิชาชีพบังคับและวิชาชีพครูเลือก ชั้นปีที่ 4 ฝึกประสบการณ์วิชา ชีพครู จะเห็นว่า ในแต่ละชั้นปี เป็นหลักสูตรที่ต่อเนื่องกัน เริ่มจากการปูพื้นฐาน เพื่อความเป็น พลเมืองดี ในชั้นปีที่ 1 และชั้นปี ที่ 2 เริ่มศึกษาในวิชาชีพครูชัดเจนมากขึ้น เริ่มปูพื้นฐาน ค่านิยม และความเป็นครูที่ดีต่อเนื่องไปในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตาม โรงเรียนต่าง ๆ จะพบว่า การสร้างและผลิตบัณฑิตครู จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาอย่างต่อเนื่องใน แต่ละปี และเป็นช่วงเวลาที่นิสิตกำลังพัฒนาไปสู่ความเป็นครูที่สมบูรณ์ ดังนั้น นิสิตที่ศึกษาชั้นปี ต่างกัน จึงมีลักษณะความเป็นครู ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วลัณิกา พัดเปีย (2539 : 83) ได้ศึกษาทัศนะต่อวิชาชีพครูของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร- วิโรฒ พบว่า นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีทัศนะต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน

ด้านลักษณะทางการสอน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนิสิตส่วนใหญ่ที่เข้ามาศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มีความตั้งใจที่จะเป็นครู เมื่อ เข้ามาศึกษานิสิตได้เรียนวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1 ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อเข้าใจการจัดโรงเรียนทั้งใน

ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน และฝึกปฏิบัติงานครู รวมทั้ง ฝึกบุคลิกภาพของการเป็นครู วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 2 จุดประสงค์เพื่อเข้าใจการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ การจัดทำสื่อการสอน ความเข้าใจการตรวจและแก้ไข แบบฝึกหัดของนักเรียน การมีความสามารถในการสอน และความสามารถในการปกครอง นักเรียนเป็นกลุ่มย่อยได้ วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 3 จุดประสงค์เพื่อฝึกเตรียมบทเรียนสั้น ๆ และนำบทเรียนมาทำการฝึกทักษะการสอนแบบต่าง ๆ และการฝึกช่วยงานธุรการ และงาน บริการต่าง ๆ ที่มีในโรงเรียน วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 4 จุดประสงค์เพื่อให้มีประสบการณ์ การสอน และนำความรู้ภาคทฤษฎี ไปทดลองปฏิบัติในสถานการณ์จริง ให้เกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนและสร้างศรัทธาและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู รวมทั้ง เสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมจะเป็นครู (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย. 2545) วิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1 – 4 เป็นการเตรียมความสามารถในการเป็นครู และ ความสามารถทางการสอนให้กับนิสิต ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้นิสิตได้รับประสบการณ์ทางการสอนทั้งในด้านเทคนิคและวิธีการ รวมทั้งประสบการณ์การสอนจริงตั้งแต่ศึกษาในชั้นเรียน และออกฝึกสอนจริงในชั้นปีที่ 4 จะพบว่า การพัฒนาทักษะทาง การสอนนิสิต จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง ในแต่ละปี ดังนั้น นิสิตที่ศึกษาในชั้นปี ต่างกัน จึงมีลักษณะทางการสอนไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบลักษณะนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกับนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน แสดงว่า นิสิตที่มีผลการเรียนดี มีคุณลักษณะทางการเรียนที่ดีกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนที่เรียนดี มักจะ เป็นคนที่มีการทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ มีเป้าหมายชีวิตที่ดี มีโลกทัศน์กว้างไกล และ มีวินัยในตนเอง มีลักษณะของความอดทน และความอดทนเป็นสิ่งที่สำคัญของความพากเพียร พยายามในการศึกษาเล่าเรียน เช่น การอ่านหนังสือ ตำรา การศึกษาค้นคว้า การทำรายงาน และการฝึกฝนในบทเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การทำหน้าที่ของตนเอง ทำให้นิสิต ตระหนักในบทบาทของการเรียนอย่างดีที่สุด การมีเป้าหมายชีวิตที่ดี ทำให้นิสิตมีการวางแผน ชีวิตในด้านส่วนตัวและการงาน จึงส่งผลให้นิสิตตั้งใจเรียนเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่วางไว้ การมี โลกทัศน์กว้างไกล ทำให้นิสิตมองการณ์ไกลไปในอนาคต แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม เพิ่มเติมแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญาและการมีวินัยในตนเอง ทำให้นิสิตรู้จักการควบคุม เวลา ทั้งเรื่องการเรียนการตรงต่อเวลา การให้เวลากับการเรียน เช่น ทำการบ้าน การอ่านหนังสือ ฯลฯ ลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การเรียนที่ดีและนำมาซึ่งผลการเรียนที่ดี ดังนั้น นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จึงมีลักษณะส่วนบุคคลมากกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนปานกลาง นอกจากนี้ สถิติปัญญาที่ดีมีผลต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ดี ดังที่

สำเนา ขจรศิลป์ (2538 : 10 – 14) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาที่มีระดับสติปัญญาสูง จะสามารถเรียนรู้และเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีสติปัญญาดำกว่า

ด้านลักษณะความเป็นครู พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ มีลักษณะไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะความเป็นครูเป็นลักษณะของพฤติกรรม หรือการปฏิบัติที่แสดงออกอย่างเหมาะสมกับอาชีพครู ได้แก่ ความเมตตา สงสารเด็ก การเห็นความสำคัญในอาชีพครู ว่าเป็นการพัฒนาคนโดยตรง ความศรัทธาในอาชีพครู ความสามารถในการอบรม แนะนำ การปกครองคนได้เป็นอย่างดี พอใจที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นเป็นที่ตั้ง เป็นผู้ที่มีความพอ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ทำหน้าที่ รับผิดชอบอย่างดีที่สุด มีความเป็นประชาธิปไตย มีเหตุผล เข้าใจในความแตกต่างของบุคคล อดทนต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ให้ความสนใจและเอาใจใส่คนอย่างเท่าเทียมกัน เก็บอารมณ์ความรู้สึกได้ดี ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาปรับปรุงตนเอง มีนิสัยใฝ่รู้ ซึ่งที่กล่าวมาเป็นลักษณะความเป็นครู ซึ่งอาจเกิดจากความรักและศรัทธาในอาชีพครู อาจตั้งแต่เด็ก ๆ หรือเมื่อเริ่มโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ หรือเกิดจากการมีอุดมการณ์ในการมีชีวิตอยู่เพื่อผู้อื่น ต้องการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ หรือเกิดจากค่านิยมที่ดีต่ออาชีพครู และอาจเกิดจากการลอกเลียนแบบพฤติกรรมของครูที่ตนเคยประทับใจในอดีต ซึ่งสาเหตุดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างในการพัฒนาหลักคุณลักษณะความเป็นครู

ด้านลักษณะทางการสอน พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ มีลักษณะทางการสอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นสิ่งที่บ่งวัดระดับสติปัญญาและความรู้ทางด้านวิชาการ เนื้อหาวิชาที่เรียน โดยคิดค่าคะแนนเฉลี่ยรวมในทุกรายวิชา ซึ่งในรายวิชาส่วนใหญ่วัดคะแนนจากทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ถึงแม้ว่าบางรายวิชาที่มีการสอบภาคปฏิบัติทางด้านการสอนก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนแล้ว จะพบว่า มีรายวิชาที่วัดความรู้จากทฤษฎีมากกว่า ฉะนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงไม่สามารถบ่งบอกถึงลักษณะหรือพฤติกรรมทางการสอนได้อย่างชัดเจน เพราะพฤติกรรมหรือลักษณะทางการสอน เป็นลักษณะทางความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและหลักสูตร การประเมินผลการเรียน การถ่ายทอดความรู้ การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารที่ดี การเปิดโอกาสและตั้งคำถามได้ชัดเจน และมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน

2.4 การเปรียบเทียบลักษณะนิสิตที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน พบว่า ด้านลักษณะส่วนบุคคล นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกับนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว พนักงานสถานประกอบการเอกชน และประกอบอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของอาชีพเกษตรกรเป็นสังคมชนบทที่มีสภาพครอบครัวใหญ่ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ใกล้ชิดกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวและ

ในชุมชน เป็นลักษณะที่ความเป็นอยู่เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งการประกอบอาชีพ สมาชิกในครอบครัวทุกคนจะมีส่วนร่วมในการทำงานในอาชีพนั้น ๆ เช่น การทำไร่ ทำนา ทำสวน หรือการเพาะเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้บุตรหลานในครอบครัว มีส่วนในการช่วยเหลือครอบครัวตั้งแต่เด็ก ๆ จึงอาจส่งผลต่อลักษณะของความอดทน ความมีน้ำใจ การเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มนิสิตได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งทำให้นิสิตที่อยู่ในครอบครัวเกษตรกรรมมีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกับนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว พนักงานสถานประกอบการเอกชน และประกอบอาชีพอื่น ๆ ซึ่งอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว อาจเป็นอาชีพที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง มีเวลาที่ไม่มากนักที่จะใช้เวลากับบุตรหลาน เพราะเป็นอาชีพที่ต้องแข่งขันกับผู้อื่น อาชีพพนักงานสถานประกอบการเอกชน และอาชีพอื่น ๆ พ่อแม่/ผู้ปกครองต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ประกอบกับต้องใช้เวลาในการเดินทางไปและกลับมาก อาจทำให้มีเวลาในการอบรมบุตรหลานหรือให้ความใกล้ชิดน้อยกว่าอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ เอกพจน์ สมุทธานนท์ (2537 : 26) เกี่ยวกับการสร้างทัศนคติและค่านิยมให้แก่เด็ก ทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่อบรมสั่งสอนพฤติกรรมสังคมให้แก่เด็กตั้งแต่เกิด

ด้านลักษณะความเป็นครู พบว่า นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีลักษณะความเป็นครูแตกต่างกับนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และประกอบอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพเกษตรกรรมเป็นสังคมชนบท ซึ่งโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ครูได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนในชุมชนมากกว่าสังคมเมือง คนในชุมชนมีความใกล้ชิดและผูกพันกับครู สัมผัสความเป็นแบบอย่างที่ดีของครู ทำให้เด็กและผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู อีกทั้งอาชีพเกษตรกรรมโดยส่วนใหญ่ เป็นอาชีพที่ต้องตรากตรำ ทำงานหนัก ดังนั้น ส่วนใหญ่จึงนิยมให้บุตรหลานได้รับราชการ และอาชีพครูเป็นอาชีพที่อยู่ใกล้ตัว เพราะมีโรงเรียนกระจายไปตามตัวอำเภอต่าง ๆ อย่างทั่วถึง จึงอาจส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูและเป้าหมายที่นิสิตได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดีในการประกอบอาชีพครู จะเห็นว่า สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการปลูกฝังค่านิยมและความตั้งใจในการประกอบอาชีพครูของนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อเปรียบเทียบกับนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว เป็นอาชีพที่ส่วนใหญ่อยู่ในสังคมเมือง มีการแข่งขันสูง และมีรายได้ค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ อีกทั้ง โดยส่วนใหญ่พ่อแม่/ผู้ปกครอง มีเป้าหมายให้บุตรหลานสืบทอดกิจการต่อจากพ่อแม่หรือทำกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือนำสิ่งที่ได้จากพ่อแม่ไปต่อยอดประกอบกิจการด้านอื่น ๆ ที่เป็นเจ้าของกิจการเองเป็นส่วนใหญ่ เหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ไม่ได้รับการปลูกฝังเพื่อประกอบอาชีพครู เพราะเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย และนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ ก็เช่นกัน พ่อแม่อาจมุ่งหวังให้บุตรหลานประกอบอาชีพที่มีรายได้ดีกว่าอาชีพครูก็เป็นได้ ดังที่ ชีระพร อุวรรณโณ (2529 : 5)

ได้กล่าวว่า การเกิดทัศนคติเป็น อิทธิพลจากบิดามารดา ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาความเชื่อ และความรูสึกนึกคิดของเด็ก นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยภา พัดเปี้ย (2539 : 85) ได้ศึกษาทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพครูของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูสูงกว่านิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพต่าง ๆ อีกด้วย

ด้านลักษณะทางการสอน พบว่า นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีลักษณะทางการสอนแตกต่างกับนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีความผูกพัน ใกล้ชิดกับครูตั้งแต่เด็ก ๆ และประทับใจ ชื่นชม และให้ความสำคัญกับอาชีพครู เพราะโดยส่วนใหญ่บ้านกับโรงเรียนอยู่ไม่ไกลกันนัก เนื่องจากอาชีพเกษตรกรเป็นสังคมชนบทโดยส่วนใหญ่ อีกทั้งเด็กมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู ทำให้ปรารถนาที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมของครูในด้านต่าง ๆ ในที่นี้อาจรวมถึงพฤติกรรมด้านการสอนของครู ดังที่ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 121) กล่าวถึง การเกิดทัศนคติว่า อาจเกิดขึ้นได้จากการเลียนแบบบุคคลที่เคารพนับถือ ดังนั้น จึงพบว่า นิสิตที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร มีลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับมาก จึงส่งผลต่อลักษณะทางการสอนอยู่ในระดับมาก เพราะทัศนคติที่ได้นำพาพฤติกรรมและการกระทำที่ดี และในทางกลับกัน การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเนื่องมาจากการเลียนแบบหรือการฝึกฝน ก็ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นเช่นกัน ดังนั้น นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร เมื่อเปรียบเทียบกับนิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ซึ่งเป็นอาชีพที่มีความใกล้ชิด และอยู่ในแวดวงของการค้าขายหรือแวดวงธุรกิจ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของบุตรหลาน มีภายในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น จึงทำให้นิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว อาจมีความสัมพันธ์หรือความประทับใจในอาชีพครูน้อยกว่านิสิตที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร เพราะความสัมพันธ์และความประทับใจอาจนำมาซึ่งการลอกเลียนพฤติกรรม และพฤติกรรมทางด้านการสอน

2.5 การเปรียบเทียบลักษณะนิสิตที่มีภูมิลำเนากรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล กับนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด พบว่า นิสิตที่มีภูมิลำเนากรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะส่วนบุคคล เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ตั้งแต่เด็ก ๆ รวมทั้งอาจเกิดจากได้รับการปลูกฝัง อบรม บ่มนิสัยตั้งแต่เด็ก ๆ และหากกล่าวถึงสังคมเมือง ซึ่งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กับสังคมชนบทหรือต่างจังหวัด อาจมีลักษณะความเป็นอยู่ และการใช้ชีวิตแตกต่างกัน สังคมเมืองเป็นสังคมที่เร่งรีบ มีการแข่งขันสูง ทั้งในด้านของการดำรงชีพ และการประกอบอาชีพ เช่น ในด้านของการดำรงชีพในแต่ละวัน ต้องมีการแข่งขันในการเดินทางตามท้องถนน โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่การจราจรติดขัดมาก จึงอาจส่งผลต่อ

ลักษณะนิสัยต่าง ๆ ของคนกรุงเทพฯ ในทางลบ เช่น การขาดความมีน้ำใจ ขาดการเอื้ออาทร ความเห็นแก่ตัว ฯลฯ นอกจากนี้ผลของการจรรยาบรรณขัดต่ออาจส่งผลต่อการใช้เวลาร่วมกันของ ครอบครัวที่ลดน้อยลง สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนต้องรีบเร่งต่อการออกไปทำงานหรือเรียนหนังสือ ตั้งแต่เช้าและกลับบ้าน อาจมีตหรือดึก อันเนื่องมาจากเสียเวลากับการจราจรบนท้องถนน ทำให้พ่อแม่อาจมีเวลาในการอบรม เลี้ยงดูบุตรหลานลดน้อยลงมาก หากเปรียบเทียบกับสังคมในต่างจังหวัด ซึ่งมีเวลาในการใช้เวลาร่วมกันของครอบครัว พ่อแม่มีเวลาต่อการอบรมและดูแลบุตรหลานของตนเอง อีกทั้งครอบครัวในสังคมเมืองโดยส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว หรือครอบครัวเล็ก ๆ ที่มีสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก และบางครอบครัว พ่อแม่ไม่สามารถเลี้ยงดูลูกตนเองได้ในขณะที่ลูกอยู่ในวัยก่อนเข้าเรียน เนื่องจากพ่อและแม่ต้องทำงานด้วยกันทั้งคู่ จึงทำให้พ่อแม่ต้องฝากเลี้ยงลูกกับสถานรับเลี้ยงเด็ก ทำให้ครอบครัวขาดความรัก ความผูกพัน และขาดการให้การอบรม บ่มนิสัย จากพ่อแม่ ส่วนสังคมชนบทหรือต่างจังหวัด โดยส่วนใหญ่เป็นครอบครัวใหญ่ มี ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้อง ที่อยู่ภายในครัวเรือนเดียวกัน หรืออยู่ใกล้เคียงกัน ทำให้เด็ก ๆ ในต่างจังหวัดได้รับการดูแลที่ดีจากครอบครัว ซึ่งลักษณะการใช้ชีวิตความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน มีผลต่อลักษณะส่วนบุคคล ที่ทำให้นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดมีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกับนิสิตที่มีภูมิลำเนากรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล ดังที่ โคฟ และ ฮานน่า (Cope and Hannah. 1975 : 23) ให้ความเห็นว่า ภาพภูมิศาสตร์ที่ต่างกันมักจะมี ความแตกต่างเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม จุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิต ความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดู จากครอบครัวและสภาพชุมชน อันอาจมีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูและนำมาซึ่งลักษณะนิสัยของบุคคล

ด้านลักษณะความเป็นครู พบว่า นิสิตที่มีภูมิลำเนากรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล มีลักษณะความเป็นครูแตกต่างกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนากรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล เนื่องจากอาชีพครูเป็นอาชีพที่บรรจรับราชการ มีความมั่นคง ถึงแม้ว่ามีรายได้ไม่มากนัก แต่หากใช้ชีวิตอยู่ต่างจังหวัด ซึ่งค่าครองชีพต่ำกว่ากรุงเทพมหานคร ก็สามารถทำให้ดำรงชีพได้อย่างเพียงพอ และอาชีพครูยังได้รับการยกย่อง และมีเกียรติกับคนในชุมชน อีกทั้งโรงเรียนกระจายทั่วทุกอำเภอ ซึ่งครอบครัวส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานของตนได้ทำงานที่ใกล้บ้าน เด็ก ๆ จึงได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดีต่ออาชีพครู และมีใจรักต่อการประกอบอาชีพครู ส่วนกรุงเทพมหานครเป็นสังคมเมืองใหญ่ที่มีสภาพการดำเนินชีวิตที่มีการแข่งขันสูง ผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีหลากหลายอาชีพ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับด้านรายได้กับอาชีพอื่น ๆ แล้ว อาชีพครูนับว่ามีรายได้น้อย ถึงแม้จะเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงเพราะส่วนใหญ่จะทำงานรับราชการ แต่ก็มีภาระค่าใช้จ่ายสูงกว่าผู้ที่อยู่ต่างจังหวัด จึงทำให้บทบาทครูในกรุงเทพมหานครไม่โดดเด่นมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมต่างจังหวัด จึงเป็นเหตุให้นิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด มีความตั้งใจจะ

ประกอบอาชีพครูมากกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนากรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล จึงอาจส่งผลต่อลักษณะความเป็นครูของนิสิตที่นิสิตมีภูมิลำเนาต่างจังหวัด มีลักษณะความเป็นครูมากกว่านิสิตที่มีภูมิลำเนากรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยนิภา พัดเปีย (2539 : 84) ซึ่งพบว่า นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด มีทัศนคติวิชาชีพครูสูงกว่านิสิตในกรุงเทพมหานคร

ด้านลักษณะทางการสอน พบว่า นิสิตที่มีภูมิลำเนากรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล มีลักษณะทางการสอนแตกต่างกับนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด มีสภาพแวดล้อมที่บ้านใกล้ชิดกับโรงเรียน และครูเป็นอาชีพที่ใกล้ชิดกับชุมชน ทำให้เด็กมีความใกล้ชิดกับครูมากกว่าสังคมเมือง และอาจเกิดความประทับใจในตัวครู ซึ่งอาจทำให้เด็กลอกเลียนแบบพฤติกรรมครูที่เขาประทับใจ รวมทั้งการมีค่านิยมที่ดีต่ออาชีพครู และให้เกียรติในอาชีพครู ทำให้เด็กปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครู และมีความมุ่งมั่นปรารถนาประพฤติปฏิบัติเป็นครูที่ดี เพื่อกลับมาทำประโยชน์ให้กับชุมชนของตน ฉะนั้นเมื่อเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย จึงมีความตั้งใจในการศึกษา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะทางการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ครูทุกคนต้องกระทำ นอกจากนี้จะพบว่า มีนิสิตในโครงการเพชรในตมที่คัดนักเรียนมาจากตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อมาศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ และจบออกไปบรรจุรับราชการครูตามจังหวัดบ้านเกิดของตน ซึ่งเป็นนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดทั้งหมด จะพบว่า นิสิตกลุ่มนี้มีความตั้งใจ และมีใจรักในการประกอบอาชีพครู และตั้งใจในการเรียนโดยเฉพาะในสาขาวิชาชีพครู เช่นเดียวกับ สายหยุด จำปาทอง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 12; อ้างอิงจาก สายหยุด จำปาทอง. 2532) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่ดีของนักศึกษาคุรุทายาทในวิทยาลัยครู นักศึกษาทั้งหมดมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะเรียนและกระทำกิจกรรมทุกอย่างเพื่อให้สำเร็จตามเงื่อนไขของโครงการคุรุทายาทของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสามารถคาดคะเนได้ว่า นักศึกษาคุรุทายาท มีศรัทธา มีค่านิยม มีแรงจูงใจ และมีเจตคติต่ออาชีพครู

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานวิจัยไปใช้

1.1 ลักษณะส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่า นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีลักษณะส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า นิสิตมีลักษณะส่วนบุคคลในระดับปานกลาง เกี่ยวกับการใช้เวลาว่างทำประโยชน์กับสังคม เช่น การช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนพิการ การออกค่ายอาสา ฯลฯ ฉะนั้น คณะศึกษาศาสตร์ ควรจัด กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เช่น การเลี้ยงคนพิการ เด็กกำพร้า การออกค่ายอาสาพัฒนา ในรูปของกิจกรรมในคณะวิชาหรือแต่ละสาขาวิชา นอกจากนี้ อาจมีการสอดแทรกค่านิยมในการใช้

เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในการเรียนการสอน เช่น การอภิปราย การทำรายงาน การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

1.2 ลักษณะความเป็นครู จากการศึกษาพบว่า นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีลักษณะส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า นิสิตมีลักษณะความเป็นครูในระดับปานกลาง เกี่ยวกับการติดตามความเคลื่อนไหวข่าวสารในแวดวงทางการศึกษา ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ ควรมีบอร์ดประชาสัมพันธ์ที่น่าเสนอข่าวสารทางการศึกษาอยู่เสมอ อีกทั้งควรจัดตั้งในสถานที่ที่สะดวกต่อการติดตามอ่านข่าวสาร และรูปแบบการจัดที่น่าสนใจ นอกจากนี้ ทางด้านการเรียนการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ ควรให้นิสิตทำรายงานหรืออภิปรายเกี่ยวกับข่าวสารทางการศึกษา ตลอดระยะเวลาการศึกษา

1.3 ลักษณะทางการสอน จากการศึกษาพบว่า นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีลักษณะทางการสอนอยู่ในระดับมาก แม้ว่าจะอยู่ในระดับมาก แต่ควรต้องพัฒนาให้อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ จึงควรจัดหลักสูตรหรือปรับปรุงการเรียนการสอน ที่ให้นิสิตได้รับการพัฒนาด้านลักษณะทางการสอน เช่น พัฒนาลักษณะทางการใช้ภาษาและการสื่อสาร พัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาลักษณะนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบายการผลิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชีวิตของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์กับลักษณะนิสิต เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ อันจะส่งผลให้นิสิตมีลักษณะที่พึงประสงค์

2.3 ควรศึกษาคุณภาพการเรียนการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ ตามทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาลักษณะนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ ให้ไปสู่ลักษณะที่พึงประสงค์

2.4 ควรศึกษาการติดตามผลบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร และพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในคณะศึกษาศาสตร์ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลมาศ อินแดง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธิดิยา จตุวงศ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545.
- กรรณิการ์ ดุษฎีสิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธิดิยา จตุวงศ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *การประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการคุรุทายาท* (พ.ศ.2535 – 2539). กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงฯ.
- กิติ ดยัคคานนท์. (2533). *นักบริหารทันสมัย*. กรุงเทพฯ : บัดเตอร์ฟลาย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *จอมปราชญ์นักการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชัดเชสมิเดีย.
- ขวัญฤดี ขำช่อนลัดด์. (2542). *การศึกษายุติธรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา* มหาวิทยาลัยมหิดล. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2545). *คู่มือการศึกษาหลักสูตร กศ.บ.* 2545 – 2546.
- ศิรินัน จงวุฒิเวศย์ และคนอื่น ๆ. (2541). *รายงานการวิจัยเรื่องสภาวะการทำงาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและแนวทางการพัฒนาวิชาชีพศึกษาศาสตร์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. สถาบันวิจัยและการพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร*
- จุฑารัตน์ บวรสิน. (2543). *โครงการ 7 นาทีสู่ครูเปี่ยมคุณธรรม : กระบวนการแยกพันธมิตร วิชาชีพในการประชุมระดับชาติครั้งที่ 4 บัณฑิตอุดมคติไทย เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์
- ชำนาญ อริยะกุล. (2541, มกราคม). “ครูกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาคน,” ใน *วารสารการศึกษา*. 25(4) : 5 – 11.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2527, กุมภาพันธ์). “จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน,” ใน *วารสารแนะแนว เดือน กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2527*. 18(91) : 58 – 59.
- ดิเรก พรสีมา. (2542, เมษายน). “การพัฒนาวิชาชีพครู : สภาพปัจจุบันและปัญหาวิชาชีพครูในประเทศไทย,” ใน *วารสารวิชาการ กรมวิชาการ*. 2(4) : 10.

- ทองเรียน อมรัชกุล. (2525). "การบริหารกิจการนิสิต : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ," ใน *เอกสารการนิเทศการศึกษา*. ฉบับที่ 244. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2542). *ความเป็นครู*. ภูเก็ต : โรงพิมพ์ ก. พลพิมพ์ (1996) จำกัด.
- ธีระพร อวรรณโณ. (2529). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัทมวรรณ อ่วมศรี. (2541). *การศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). *ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พีระ พัทนะ
- พวงเพชร วัชรอยู่. (2537). *แรงจูงใจกับการทำงาน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2524). *การพัฒนาการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี สุทธิเลิศอรุณ. (2529). *การเปรียบเทียบลักษณะนิสัยจำแนกตามสาขาวิชา : การศึกษาเฉพาะกรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2536). "การวิจัยเกี่ยวกับครู และพฤติกรรมของครู." ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน หน่วยที่ 8 – 11*. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มานพ ทับทิมเมือง. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. นครปฐม.
- ภาณุวัฒน์ ชะราจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธิติยา จตุวงศ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545.
- เยาวรินทร์ จันทนัมภูระ. (2534). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูในระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- รวีวรรณ หิรัญสุนทร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธิติยา จตุวงศ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- รุ่งทิวา จักรกร. (2544). *ประสบการณ์วิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วนิดา ไทรชมพู. (2543). “โครงการปลูกจิตสำนึกความรู้คุณธรรม : กระบวนการผูกพันมิตร วิชาชีพในการประชุมระดับชาติ ครั้งที่ 4,” ใน *บัณฑิตอุดมคติไทย เล่ม 2*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์
- วิภา เกษรศิริเจริญ. (2521). *ประสิทธิภาพक्रमมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรัตน์ ไวกุล. (2524). *ปัญหาในการประกอบอาชีพครูกับการผลิตครูของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาสินี ศรีพันธ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธิติยา จตุวงศ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545.
- วิไลวรรณ พิริยานุวัฒน์ และ สมหวัง พิริยานุวัฒน์. (2519, มีนาคม). “วิธีประเมินสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัย.” ใน *วารสารครุศาสตร์*. 6(4) : 21 – 34.
- วันเพ็ญ อายุการ. (2512). *การศึกษาลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกถึง บุคลิกภาพเก็บตัวหรือแสดงตัว กับการยอมรับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวัยรุ่น ในโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดธนบุรี*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัย วิชาการศึกษา ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- วัลลภา พัดเปีย. (2539). *ทัศนะต่อวิชาชีพครู ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2543). *การพัฒนานิสิตนักศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชา อุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2528). *งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคนอื่น ๆ. (2527). รายงานการวิจัย เรื่องนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศักดิ์ไทย สุทธิจิบรร. (2536). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครู. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู.
- คันสนีย์ ข่ายแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธิดิยา จตุวงศ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545.
- สมพงษ์ สุกีเกตุ. (2540). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการกิจของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในทศวรรษที่ผ่านมา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2543). รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องการจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สำเนา ขจรศิลป์. (2537). มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 1 พื้นฐานและบริการนักศึกษา. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- . (2538). มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2 การพัฒนานักศึกษา. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2540). แบบแผนพฤติกรรมจรรยาบรรณครู พ.ศ.2539. กรุงเทพฯ : กองวิชาชีพครู.
- อลงกรณ์ แสงไทสงค์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธิดิยา จตุวงศ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545.
- อัจฉรา วัฒนาณรงค์ และสุมานัน รุ่งเรืองธรรม. (2541). รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินกลุ่มวิชาประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัมพร เมฆนันท์. (2541). เอกสารประกอบการสอนวิชาศึกษา 163 ประสบการณ์วิชาชีพครู 1. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุทุมพร ทองอุไทย. (2523, ตุลาคม). "ความมุ่งหวังในการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์," ใน วารสารวิจัยทางการศึกษา. 3(10) : 63 – 74.

- เอกพจน์ สมุทธานนท์. (2537). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในวิชาอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Allport, Gordon W. (1961). *Pattern and Growth in Personality*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Bronfenbrenner, Urie. (1970). *Two Worlds of Childhood*. London : Allen.
- Brown, D.H. (1980). *Principles of Language Learning and Teaching*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice – Hall.
- Brown, R.D. (1972). *Student Development in Tomorrow's Higher Education – A Return to the Academy*. Washington, DC : American College Personnel Association.
- Channay, Reece. (1969). "Vocational Values of Children as They Relate to Economic Community, Grade Level, Sex and Parental Occupational," *Dissertation Abstracts*.
- Chickering, A.W. (1993). *Education and Identity*. San Francisco : Jossey Bass.
- Cope, Robert and William Hannah. (1975). *Revolving College Doors*. New York : John Wiley & Sons, Inc.,
- Cronbach. Lee J. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. 4th ed. New York : Harper & Row.
- Ferguson, George A. (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education*. 5th ed. New York : McGraw – Hill Book Co.
- Jensen, G. (1973, February). "Preparing Competent Teacher of Teacher," *Journal of Education Leadership*. 5(30) : 248.
- Krejcie, Robert V. and Daryle M. Morgan. (1970, Autumn). "Determining Sample Size for Research Activities," *Educational and Psychological Measurement*. (5)30 : 607 – 610.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. New York : McGraw – Hill Book Co.
- Miller, T.K., Winston, Jr., R.B., and Associates. (1991). *Administration and Leadership in Student Affairs : Actualizing student development in higher education*. Muncie, IN : Accelerated Development Inc.

- Rodgers, R.F. (1980). *Theories Underlying Student Development*. In D.G. Creamer (Ed.) *Student Development in Higher Education : Theories, Practices and Future Directions*. A P C A Media Publication. No.27. Fall Church, VA : American College Personnel Association.
- Winner, B.J. (1971). *Statistical Principles in Experimental Design*. 2nd ed. New York : McGraw – Hill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

1. ชื่อ - ชื่อสกุล
ตำแหน่ง
สังกัด	ดร.สุนีย์ เหมะประสิทธิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ชื่อ - ชื่อสกุล
ตำแหน่ง
สังกัด	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานัน รุ่งเรืองธรรม
รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ชื่อ - ชื่อสกุล
ตำแหน่ง
สังกัด	อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมวรพงษ์
อาจารย์ ดร.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ชื่อ - ชื่อสกุล
ตำแหน่ง
สังกัด	อาจารย์ ดร.จารุวรรณ สกุลคู
อาจารย์ ดร.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ชื่อ - ชื่อสกุล
ตำแหน่ง
สังกัด	อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา
อาจารย์ ดร.
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
หนังสือแนะนำและแบบสอบถาม

ที่ ทบ 1012/ 4602

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

37 มกราคม 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวธิดิยา จตุวงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา วัฒนาณรงค์ และ อาจารย์สมสุข ชีระพิจิตร เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นิสิตปริญญานิพนธ์ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 50 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนมกราคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวธิดิยา จตุวงศ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : หากมีข้อสอบถามเกี่ยวกับเอกสาร กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ที่ทำงาน 02-9416895

มือถือ 01-2538630

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มสว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/ ๗๖๕

วันที่ ๑๗ มกราคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวธิดิยา จตุวงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา วัฒนาณรงค์ และ อาจารย์สมสุข ชีระพิจิตร เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตปริญญานิพนธ์ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 274 คน ตอบแบบสอบถามการศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวธิดิยา จตุวงศ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/๑๖๕๔

วันที่ ๑๗ ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวธิดิยา จตุวงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อังฉรา วัฒนามรงค์ และ อาจารย์สมสุข ทิระพิจิตร เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์สุณีย์ เหมาะประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ และ อาจารย์จารุวรรณ สกุลดู เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษา ลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ นางสาวธิดิยา จตุวงศ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ทม 1012/ ๔๕๕๕

วันที่ 17 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

เนื่องด้วย นางสาวธิดิยา จตุวงศ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา วัฒนางรงค์ และ อาจารย์สมสุข ธีระพิจิตร เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์รัชชัยย์ บุญธิมา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการศึกษาลักษณะนิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นางสาวธิดิยา จตุวงศ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

แบบสอบถาม

การศึกษาลักษณะนิสัยคณาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของนิสิต

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามสภาพที่เป็นจริงของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. ชั้นปี

☐ ชั้นปีที่ 2

☐ ชั้นปีที่ 3

☐ ชั้นปีที่ 4

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น

☐ ต่ำกว่า 2.26

☐ 2.26 - 2.74

☐ เท่ากับหรือตั้งแต่ 2.75 ขึ้นไป

4. อาชีพของผู้ปกครอง

☐ ข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ

☐ พนักงานสถานประกอบการเอกชน

☐ ค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว

☐ เกษตรกร

☐ อื่น ๆ

5. ภูมิลำเนา

☐ กรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑล

☐ ต่างจังหวัด

ตอนที่ 2

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความทางด้านซ้ายมือ แล้วพิจารณาว่าท่านมีลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงตามที่ปรากฏในข้อความเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือตามความหมายดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง ท่านมีลักษณะที่ปรากฏตามข้อความนั้น มากที่สุด
- 4 หมายถึง ท่านมีลักษณะที่ปรากฏตามข้อความนั้น มาก
- 3 หมายถึง ท่านมีลักษณะที่ปรากฏตามข้อความนั้น ปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านมีลักษณะที่ปรากฏตามข้อความนั้น น้อย
- 1 หมายถึง ท่านมีลักษณะที่ปรากฏตามข้อความนั้น น้อยที่สุด

ข้อ	ลักษณะของนิสัย	ระดับของลักษณะที่เป็นจริงของท่าน				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ลักษณะส่วนบุคคล					
1.	ข้าพเจ้าตั้งใจศึกษาเล่าเรียน					
2.	การประพฤติปฏิบัติของข้าพเจ้าเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้					
3.	ข้าพเจ้าตั้งใจทำให้พ่อแม่และ/หรือผู้ปกครองภาคภูมิใจในตัวข้าพเจ้า					
4.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง					
5.	ข้าพเจ้าให้เกียรติและเคารพกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย					
6.	ข้าพเจ้านำความรู้ที่ได้เรียนมาไปใช้ในชีวิตรประจำวัน					
7.	ข้าพเจ้าตั้งใจใช้ความสามารถที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ					
8.	ข้าพเจ้ามักใช้เวลาว่างทำประโยชน์กับสังคม เช่น การช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนพิการ การออกค่ายอาสา ฯลฯ					
9.	การประพฤติปฏิบัติของข้าพเจ้าไม่เป็นที่เสื่อมเสียต่อครอบครัวและสถานศึกษา					
10.	ข้าพเจ้ามีเป้าหมายชีวิตที่ดี นอกจากตัวเองแล้วยังมีเป้าหมายชีวิตที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมด้วย					

ข้อ	ลักษณะของนิสิต	ระดับของลักษณะที่เป็นจริงของท่าน				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ลักษณะส่วนบุคคล (ต่อ)					
11.	ข้าพเจ้าจะตอบแทนบุญคุณผู้ที่เคยช่วยเหลือข้าพเจ้าในเรื่องต่าง ๆ					
12.	ข้าพเจ้าไม่ทำร้ายผู้อื่นด้วยคำพูดและการกระทำ					
13.	ข้าพเจ้าให้อภัยผู้อื่นเมื่อเขาทำผิด					
14.	ข้าพเจ้าให้กำลังใจผู้อื่น ทั้งด้วยคำพูด และการกระทำ					
15.	ข้าพเจ้าไม่ถูกเหยียดหยามผู้อื่น					
16.	ข้าพเจ้ามีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่					
17.	ข้าพเจ้ามีความอ่อนน้อมถ่อมตน					
18.	เมื่อข้าพเจ้านัดหมายกับผู้อื่น ข้าพเจ้ามักจะมาก่อนหรือมาตรงตามเวลาที่นัดหมาย					
19.	ข้าพเจ้าติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ของบ้านเมืองจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ					
	ลักษณะความเป็นครู					
20.	ข้าพเจ้ารู้สึกมีความเมตตาและสงสาร เมื่อเห็นเด็กและเยาวชนถูกทอดทิ้งและถูกเอาเปรียบทางสังคม					
21.	ข้าพเจ้าเห็นว่าอาชีพครูเป็นงานที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคนโดยตรง					
22.	ข้าพเจ้าเห็นว่าการที่จะพัฒนาประเทศได้นั้นต้องพัฒนาที่คนก่อน					
23.	ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการอบรมให้ความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและจริยธรรมให้กับคนในสังคม					
24.	ข้าพเจ้าเห็นว่าการเป็นครูเป็นอาชีพที่น่าภาคภูมิใจ					
25.	ข้าพเจ้ามีความศรัทธาต่ออาชีพครู					

ข้อ	ลักษณะของนิสิต	ระดับของลักษณะที่เป็นจริงของท่าน				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ลักษณะความเป็นครู (ต่อ)					
26.	ข้าพเจ้าต้องการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ทางด้านวิชาการและความสามารถพิเศษ					
27.	ข้าพเจ้าชอบให้คำปรึกษาและแนะนำแก่ผู้อื่น					
28.	ข้าพเจ้ายินดีเสียสละและทุ่มเทในการทำงาน หากสิ่งนั้นทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม					
29.	ข้าพเจ้ายินดีรับฟังเหตุผลของบุคคลอื่นเสมอ					
30.	ข้าพเจ้ามีความเข้าใจในความแตกต่างด้านสติปัญญาและความสามารถของบุคคล					
31.	เมื่อผู้อื่นกระทำความผิดข้าพเจ้ามักให้อโอกาสปรับปรุงตนเอง					
32.	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับคนอย่างเสมอภาคกันโดยไม่เลือกเชื้อชาติ เพศฐานะทางเศรษฐกิจและภูมิหลังของเขา					
33.	ข้าพเจ้าชอบติดตามความเคลื่อนไหวข่าวสารในวงการการศึกษา					
34.	ข้าพเจ้ามีความอดทนต่อพฤติกรรมที่ไม่น่าพึงพอใจต่าง ๆ ของบุคคลอื่น					
	ลักษณะทางการสอน					
35.	ข้าพเจ้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสติปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคมของผู้เรียน					
36.	ข้าพเจ้าสามารถสร้างและพัฒนาสื่อเพื่อมาประกอบประกอบการเรียนการสอน					
37.	ข้าพเจ้ามีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรที่ใช้อยู่ในสถานศึกษา					
38.	ข้าพเจ้ามีความรู้ความเข้าใจการวัดและประเมินผลการเรียน					
39.	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการเลือกใช้วิธีสอนอย่างเหมาะสม					

ข้อ	ลักษณะของนิสิต	ระดับของลักษณะที่เป็นจริงของท่าน				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
	ลักษณะทางการสอน (ต่อ)					
40.	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการอธิบายเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจได้					
41.	ข้าพเจ้าสามารถยกตัวอย่างประกอบในการอธิบายหรือการบรรยาย เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจมากขึ้น					
42.	ข้าพเจ้ามักตั้งคำถามเพื่อให้ผู้ฟังติดตามในสิ่งที่ต้องการสื่อสาร					
43.	ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้ผู้อื่นซักถามปัญหา ขณะที่ข้าพเจ้าบรรยายหน้าชั้นเรียน					
44.	ข้าพเจ้าสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ในขณะที่ข้าพเจ้ากำลังนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียนได้					
45.	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง					
46.	ข้าพเจ้าสามารถตอบคำถาม เมื่อถูกผู้ฟังซักถามได้อย่างชัดเจน					
47.	ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้น เมื่ออยู่ต่อหน้าคนมาก ๆ					
48.	ข้าพเจ้ามีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างถูกต้อง					
49.	ข้าพเจ้าสามารถนำหลักการสอนที่ถูกต้องมาใช้ถ่ายทอดความรู้ได้					

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้านลักษณะส่วนบุคคล เท่ากับ .8965

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม ด้านลักษณะส่วนบุคคล

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1.	3.458
2.	4.162
3.	9.741
4.	8.969
5.	9.420
6.	7.826
7.	8.983
8.	2.257
9.	12.277
10.	12.999
11.	47.000
12.	8.179
13.	10.388
14.	16.296
15.	9.324
16.	18.533
17.	7.857
18.	4.704
19.	5.730

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้านลักษณะความเป็นครู เท่ากับ .9487

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม ด้านลักษณะความเป็นครู

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1.	20.538
2.	47.050
3.	18.956
4.	7.824
5.	25.797
6.	18.567
7.	18.336
8.	11.445
9.	19.317
10.	15.284
11.	17.703
12.	12.999
13.	14.926
14.	5.903
15.	7.443

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้านลักษณะทางการสอน เท่ากับ .9174

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม ด้านลักษณะทางการสอน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1.	11.631
2.	8.158
3.	5.322
4.	7.449
5.	8.179
6.	7.601
7.	8.817
8.	5.326
9.	9.168
10.	8.817
11.	5.805
12.	6.348
13.	2.927
14.	7.386
15.	9.123

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวธิดิยา จตุวงศ์
เกิดวันที่	30 พฤษภาคม พ.ศ.2514
สถานที่เกิด	จังหวัดลพบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	109/3 ม.5 หมู่บ้านราณีฯ ซอยลาดปลาเค้า 72 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10200
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2536	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) วิชาเอกเกษตรศาสตร์ จาก สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี
พ.ศ.2539	ครุศาสตร์ (ค.บ.) วิชาเอกคอมพิวเตอร์ศึกษา จาก สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี
พ.ศ.2546	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกการอุดมศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ